

PROGRAMACIÓ DEL DEPARTAMENT DE FILOSOFIA
IES PUIG DE SA FONT
Curs 2017-2018

ÍNDIX

1.- Organització del Departament de Filosofia.

2.- PROGRAMACIÓ **VALORS ÈTICS**.

- 2.1.- Finalitat de l'assignatura.
- 2.2.- Estructura del currículum.
- 2.3.- Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.
- 2.4.- Recursos didàctics.
- 2.5.- Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.
- 2.6.- Tractament disciplinari.
- 2.7.- Avaluació.
- 2.8.- El paper dels docents.
- 2.9.- Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.
- 2.10.- Objectius específics.
- 2.11.- Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable
- 2.11.1.- Concreció dels "Estàndards d'aprenentatge avaluable".
- 2.12.- Criteris de correcció, ponderació i promoció.
- 2.12.1.- Criteris de qualificació.
- 2.13.- Materials i recursos didàctics.
- 2.14.- Metodologia.

3.- PROGRAMACIÓ DE **FILOSOFIA A 4t ESO**. (*Decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears*)

- 3.1.- Finalitat de l'assignatura.
- 3.2.- Estructura del currículum.
- 3.3.- Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.
- 3.4.- Recursos didàctics.
- 3.5.- Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.
- 3.6.- Tractament disciplinari.
- 3.7.- Avaluació.
- 3.8.- El paper dels docents.
- 3.9.- Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.
- 3.10.- Objectius específics.
- 3.11.- Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable
- 3.11.1.- Concreció dels "Estàndards d'aprenentatge avaluable".
- 3.12.- Criteris de correcció, ponderació i promoció.
- 3.12.1.- Criteris de qualificació.
- 3.13.- Materials i recursos didàctics.
- 3.14.- Metodologia.

4-. PROGRAMACIÓ DE FILOSOFIA AL BATXILLERAT.

- 4.1-. Finalitat de l'assignatura.
- 4.2-. Estructura del currículum.
- 4.3-. Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.
- 4.4-. Recursos didàctics.
- 4.5-. Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.
- 4.6-. Tractament disciplinari.
- 4.7-. Avaluació.
- 4.8-. El paper dels docents.
- 4.9-. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.
- 4.10-. Objectius específics.
- 4.9.11-. Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable
- 4.11.1-. Concreció dels "Estàndards d'aprenentatge avaluable".
- 4.12-. Criteris de correcció, ponderació i promoció.
- Criteris de qualificació.
- 4.12.1.-.Materials i recursos didàctics.
- 4.14-. Metodologia.

5-. PROGRAMACIÓ DE HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA AL BATXILLERAT.

- 5.1-. Finalitat de l'assignatura.
- 5.2-. Estructura del currículum.
- 5.3-. Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.
- 5.4-. Recursos didàctics.
- 5.5-. Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.
- 5.6-. Tractament disciplinari.
- 5.7-. Avaluació.
- 5.8-. El paper dels docents.
- 5.9-. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.
- 5.10-. Objectius específics
- 5.11-. Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable
- 5.11.1-. Concreció dels "Estàndards d'aprenentatge avaluable".
- 5.12-. Criteris de correcció, ponderació i promoció.
- 5.12.1.-. Criteris de qualificació.
- 5.13-. Materials i recursos didàctics.
- 5.14-. Metodologia.

6- PROGRAMACIÓ DE **PSICOLOGIA AL BATXILLERAT**. (*Annexos del Decret 35/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum del batxillerat a les Illes Balears*)

- 6.1- Finalitat de l'assignatura.
- 6.2- Estructura del currículum.
- 6.3- Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.
- 6.4- Recursos didàctics.
- 6.5- Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.
- 6.6- Tractament disciplinari.
- 6.7- Avaluació.
- 6.8- El paper dels docents.
- 6.9- Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.
- 6.10- Objectius específics.
- 6.11- Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable
- 6.11.1- Concreció dels "Estàndards d'aprenentatge avaluable".
- 6.12- Criteris de correcció, ponderació i promoció.
- 6.12.1- Criteris de qualificació.

7- Atenció a la diversitat.

8.- Programació d'activitats extraescolars del departament.

9.- Pla foment de lectura del departament.

10.- Pla de recuperació de pendents.

1-. ORGANITZACIÓ DEL DEPARTAMENT DE FILOSOFIA.

1.1-. Composició.

Els membres del departament aquest curs són: **Andreu Nadal Sastre** (Cap de Departament) i **Gabriel Valls Fuster**.

El Departament de Filosofia imparteix aquest any les següents àrees i matèries: Valors Ètics 1r ESO, Valors Ètics 2n ESO, Valors Ètics 3r ESO, Valors Ètics 4t ESO, Filosofia 4t ESO, Filosofia 1r Batxillerat, Psicologia 2n Batxillerat i Història de la Filosofia 2n Batxillerat.

El professor Andreu Nadal Sastre imparteix:

- a) Valors Ètics: 1r ESO; Grups: A-E-F
- b) Valors Ètics 2n ESO, Grups: A-E-F
- c) Valors Ètics 3r ESO, Grups: D-E
- d) Valors Ètics 4r ESO, Grups; A- D-E
- e) Filosofia de 1r de Batxillerat, Grup B
- f) Història de la Filosofia: 2n Batxillerat B.
- g) Psicologia (Optativa) de 2n de Batxillerat
- h) Tutoria del grup 1r de Batxillerat. B

El professor Gabriel Valls Fuster imparteix:

- a) Valors Ètics 1r ESO, Grups: C-D-F-G
- b) Valors Ètics 2n ESO, Grups: C-D-G
- c) Valors Ètics.3r ESO, Grups: A-B
- d) Valors Ètics 4r ESO, Grups: C
- e) Filosofia de 4t ESO, Grups: C-D-E
- f) Filosofia de 1r Batxillerat A
- g) Història de la Filosofia: 2n Batxillerat A
- h) Tutoria 4t ESO C

Dia de reunió. El dia de reunió del departament és el dimecres a les 13.15h

2-. VALORS ÈTICS.

2.1-. Finalitat de l'assignatura.

El valor de la re exió ètica que ofereix aquesta matèria s'ha de centrar a dotar els alumnes dels instruments de racionalitat i objectivitat necessaris perquè els seus judicis valoratius tinguin el rigor, la coherència i la fonamentació racional requerits perquè les tries que facin siguin dignes de guiar la seva conducta, la seva vida personal i les seves relacions socials.

2.2-. Estructura del currículum.

En l'exercici de l'autonomia de centre, correspon al departament didàctic distribuir els continguts entre els diferents cursos del primer cicle de l'educació secundària obligatòria.

En el currículum bàsic es poden distingir dues parts. La primera s'inicia amb l'estudi de la dignitat de la persona com a fonament dels valors ètics i de la capacitat que té aquesta de triar les seves accions, modelar la seva pròpia personalitat i assumir la responsabilitat de ser lliure. Seguidament, es plantegen les relacions interpersonals amb la nalitat d'entendre-les a partir del respecte i la igualtat. Es destaca la naturalesa social de l'ésser humà, la necessitat que té de desenvolupar la capacitat de relacionar-se amb la comunitat i la importància de les inuències socials en l'individu i els límits que suposen per a la pràctica de la seva llibertat, i es pren com a criteri normatiu d'aquesta relació el respecte a la dignitat i als drets humans. Es continua amb una re exió ètica sobre els valors i la relació que mantenen amb l'autorealització humana, el desenvolupament moral d'aquests i l'anàlisi d'algunes teories ètiques formulades per pensadors especialment signi catius.

En la segona part s'apliquen els valors ètics a alguns àmbits de l'acció humana i es proposa analitzar la relació entre la justícia i la política en el món actual, així com el paper de la democràcia i la vinculació que manté amb l'estat de dret i la divisió de poders, la qual cosa fa possible una societat que garanteix els drets humans a tots els membres. A continuació, es re exiona sobre els valors ètics que conté la Constitució espanyola i les relacions que aquesta estableix entre l'Estat i el ciutadà i amb el fet històric de la integració a la Unió Europea. Tot seguit, s'entra dins el terreny del dret i s'exposa la relació d'aquest amb l'ètica i el paper de la Declaració universal dels drets humans com a criteri internacional per justificar car èticament el dret com a instrument que regula i garanteix el compliment d'aquests drets, considerats ideals irrenunciables per a la humanitat.

Finalment, es valora la necessitat de re exionar sobre la funció de l'ètica en l'àmbit de la ciència i la tecnologia i en l'elaboració de codis deontològics professionals i empresarials, amb la nalitat d'assegurar que els avenços en aquests camps i l'aplicació d'aquests avenços no violin el respecte a la dignitat i als drets humans, ni la protecció ni la conservació del medi ambient.

2.3.- Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.

Agafant com a referència els principis de la pedagogia constructivista, proposam a continuació una sèrie d'orientacions metodològiques i didàctiques que poden servir com a base per intentar assolir un aprenentatge realment signi catiu.

En primer lloc, segons el marc de referència esmentat, és essencial partir dels coneixements previs dels alumnes i de les seves pròpies experiències. D'aquesta manera, podran relacionar els continguts nous amb allò que ja saben i s'incrementarà, així, l'assimilació de les noves idees.

És fonamental treballar la recerca, la selecció, l'anàlisi i l'avaluació de la informació, la feina en equip, etc. A l'hora de dur a terme l'aprenentatge, s'ha de tenir en compte el grau de maduresa i autonomia dels alumnes, que els permetrà tractar problemes més complexos i intentar trobar les respostes per si mateixos. Es poden abordar els diversos temes partint d'un qüestionari inicial que permeti que els alumnes, després d'haver recollit i estructurat la informació, puguin arribar a conclusions que responguin a aquestes qüestions inicials. És molt aconsellable fer una autoavaluació o una coavaluació. Si es treballa en grups petits, els alumnes es conscienciaran molt més dels seus propis errors i avançaran molt millor en el seu procés d'aprenentatge. El professor, nament, pot resoldre dubtes, explicar i completar conceptes que no hagin quedat clars, etc.

En segon lloc, és important també emprar una metodologia activa en què es fomenti la participació de l'alumne a través de l'experimentació. Aquesta estratègia promou el desenvolupament d'habilitats com el pensament crític, la creativitat i la comunicació efectiva en cadascuna de les fases del procés.

La utilització de recursos informàtics i audiovisuals en l'ensenyament de valors ètics pot ser interessant, ja que permet acostar aquests temes als alumnes i fer-los més comprensibles, amb la qual cosa s'afavoreix l'aprenentatge. L'existència d'una gran varietat de recursos en l'àmbit de les TIC (webs, webquestes, blogs, etc.) facilita molt aquesta metodologia.

En tercer lloc, s'ha de procurar que les activitats plantejades siguin tan reals, coherents i funcionals com sigui possible. En aquest sentit, cal apro tar tots els recursos que es tinguin a l'abast per oferir als alumnes tasques que els resultin estimulants, a d'augmentar així la seva motivació i la implicació en el propi aprenentatge.

La pràctica cooperativa d'activitats és fonamental perquè els alumnes millorin les seves destreses i perquè aquesta pràctica serveixi per motivar i refermar la part teòrica.

Finalment, és necessari tenir en compte aspectes tan determinants com l'etapa evolutiva dels alumnes o la diversitat present a l'aula, i adaptar- nos en cada cas a les característiques i les necessitats de cadascú.

2.4.- Recursos didàctics.

Com hem dit abans, és convenient utilitzar tots els recursos que tinguem a la nostra disposició a de despertar l'interès dels alumnes per aprendre i aconseguir, així, que s'impliquin de forma activa en les dinàmiques plantejades. Des d'aquest punt de vista, volem reiterar la utilitat de les metodologies actives, que fan que l'aprenent sigui protagonista i constructor del seu propi procés en comptes d'un simple espectador i receptor de continguts. Les TIC, sempre que tinguin en compte el criteri anterior, solen ser eines molt útils per aconseguir captar l'atenció dels joves. Seria molt útil disposar dels recursos següents:

- Material audiovisual: pissarres digitals, canons de projecció amb connexió a Internet, pel·lícules, reportatges, documentals, etc.
- Material TIC: ordinadors personals o ordinadors d'aula amb programes informàtics interactius, llibres de text digitals.
- Material bibliogràfic: llibres de text, llibres de consulta, premsa escrita, etc.
- Guions d'activitats, txes de treball, etc.

2.5.- Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.

Segons les activitats que duquem a terme, necessitarem diferents tipus d'agrupaments: individuals, en parelles, en grup gran o petit, debats, etc., per la qual cosa la distribució de l'espai ha de ser exible i ha de permetre diferents tipus d'intercanvis.

2.6.- Tractament disciplinari.

Aquesta assignatura permet fer feina interdisciplinàriament, ja que, en el temari, es recull una gran varietat de temes relacionats amb altres branques del saber, com la filosofia, la psicologia, l'antropologia, la sociologia, etc.

2.7.- Avaluació.

El procés d'avaluació s'ha d'orientar cap a dues direccions: per una banda, ajudar a millorar l'aprenentatge dels alumnes i, per l'altra, valorar la pròpia pràctica docent.

L'avaluació inicial permet detectar el bagatge previ amb el qual els alumnes accedeixen a l'assignatura i identi car quins coneixements i quines idees errònies en tenen, quin grau d'interès els desperta, quines són les seves expectatives, etc.

D'altra banda, l'avaluació continuada durant tot el curs està encaminada a prendre consciència dels progressos en l'assoliment de les competències i la consecució dels objectius xats. A més, permet descobrir i gestionar possibles obstacles que di culten l'aprenentatge.

En aquest sentit, és important que els alumnes coneguin els elements bàsics de la seva avaluació (criteris, mecanismes, nalitat, etc.) i que entenguin la necessitat de saber-los emprar per poder auto avaluar-se i regular-se durant el curs.

2.8.- El paper dels docents.

El paper del docent és essencial: escolta, orienta i estimula; guia les recerques i les descobertes; fomenta el diàleg, la creativitat i l'adquisició de l'esperit crític; dóna suport, i ofereix models i reptes. Ha de fonamentar la seva acció tenint en compte les característiques personals i del grup.

2.9.- Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.

La matèria de valors ètics contribueix al desenvolupament de les competències clau següents:

Comunicació lingüística. Afavoreix la utilització tant del llenguatge verbal oral com de l'escrit i la valoració crítica dels missatges explícits i implícits que apareixen en diverses fonts, i possibilita també l'enriquiment del vocabulari. S'estudien la percepció i el coneixement de l'espai físic i natural en què es desenvolupen l'activitat i la convivència humanes, tant en grans àmbits com a l'entorn immediat, així com la interacció que es produeix entre tots dos.

Aprendre a aprendre. Fomenta la consciència de les pròpies capacitats. També fomenta l'estímul de les virtuts i habilitats socials, la feina en equip, la informació i la opinió, que afavoreixen també els aprenentatges posteriors.

Competències socials i cíviques. Propicia l'adquisició d'habilitats i virtuts cíviques per viure en societat i per exercir la ciutadania democràtica. També contribueix a millorar les relacions interpersonals pel fet de formar l'alumne perquè prengui consciència dels propis pensaments, valors, sentiments i accions.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació i assumpció de responsabilitats.

Consciència i expressions culturals. Es relaciona principalment amb el fet de conèixer i valorar les manifestacions i els assoliments rellevants i el signi cat que tenen en diferents grups i societats.

2.10.- Objectius específics

1. Conèixer la dimensió individual i social de la condició humana i acceptar la pròpia identitat respectant les diferències amb els altres.

2. Desenvolupar l'autoestima, l'afectivitat i l'autonomia personal en les relacions amb les altres persones, així com una actitud contrària a la violència, als estereotips i als prejudicis.

3. Apreciar els valors i les normes de la convivència per aprendre a actuar amb rigor tenint-los en compte i preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania, i respectar els drets humans, així com el pluralisme propi d'una societat democràtica.

4. Fomentar habilitats emocionals, comunicatives i socials per actuar amb autonomia i participar activament en les relacions de grup, mostrant sempre actituds constructives i altruistes.

5. Descobrir que la diversitat enriqueix i que no ha de ser un obstacle per a la convivència, i mostrar respecte pels costums i per les maneres de viure de persones i poblacions diferents de la pròpia.

6. Assumir els mecanismes fonamentals de funcionament de les societats democràtiques i valorar el paper de l'Administració pública per garantir els serveis públics i l'obligació dels ciutadans de contribuir a mantenir-los i complir les seves obligacions cíviques.

7. Reconèixer-se membres d'una ciutadania global i identificar i valorar la pluralitat de les societats actuals com a enriquidora de la convivència.

8. Identificar i rebutjar situacions d'injustícia i de discriminació, mostrar sensibilitat per les necessitats de les persones i els grups més desfavorits i desenvolupar comportaments solidaris i contraris a la violència.

9. Prendre consciència de la situació del medi ambient i desenvolupar actituds de responsabilitat en la protecció de l'entorn immediat.

10. Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones, la igualtat de drets i oportunitats d'homes i dones i la no-discriminació de persones amb discapacitat.

11. Desenvolupar les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les relacions amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als estereotips sexistes.

12. Reconèixer els principals conflictes socials i morals del món actual, analitzar-ne les causes i els efectes i jutjar-los des de les teories ètiques.

2.11-. Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable

Primer cicle
BLOC 1. LA DIGNITAT DE LA PERSONA
Continguts
El concepte de persona. El concepte de persona en la història de la filosofia. Característiques principals de la persona. La dimensió moral de la persona. Desenvolupament moral a l'adolescència. Autonomia i heteronomia morals. Concepció kantiana de la persona. La personalitat i els valors ètics. El concepte de virtut en el pensament d'Aristòtil. La intel·ligència emocional.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Construir un concepte de persona sent conscients que és indefinible i valorar la dignitat de les persones pel fet de ser lliures.
 - 1.1. Assenyalat les dificultats per definir el concepte de persona, n'analitza el significat etimològic i valora algunes de nicions aportades per lòsofs.
 - 1.2. Descriu les característiques principals de la persona: substància independent, racional i lliure.
 - 1.3. Explica i valora la dignitat de la persona, que, com a ens autònom, es converteix en un "ésser moral".
2. Comprendre la crisi de la identitat personal que sorgeix a l'adolescència i les causes que la provoquen i descriure les característiques dels grups que formen els adolescents i la in uència que exerceixen sobre els membres, amb la naliat de prendre consciència de la necessitat de desenvolupar la pròpia autonomia personal i controlar la conducta per seguir creixent moralment i passar a la vida adulta.
 - 2.1. Està informat, de fonts diverses, sobre les característiques dels grups d'adolescents i la influència que exerceixen sobre els membres a l'hora de determinar la seva conducta, i fa un resum de la informació obtinguda.
 - 2.2. Elabora conclusions sobre la importància que té per a l'adolescent desenvolupar l'autonomia personal i tenir el control de la pròpia conducta de conformitat amb els valors ètics lliurement triats.
3. Identificar els conceptes d'heteronomia i autonomia a través de la concepció kantiana de persona, amb la naliat de valorar-ne la importància i aplicar-los a la realització de la vida moral.
 - 3.1. Explica la concepció kantiana del concepte de persona com a subjecte autònom capaç de dictar les pròpies normes morals.
 - 3.2. Comenta i valora la idea de Kant de concebre la persona com un en si mateix i rebutjar la possibilitat que sigui tractada pels altres com a instrument per aconseguir naliats alienes a ella.
4. Descriure en què consisteix la personalitat i valorar la importància d'enriquir-la amb valors i virtuts ètiques mitjançant l'esforç i la voluntat personal.
 - 4.1. Identifica en què consisteix la personalitat i els factors genètics, socials, culturals i mediambientals que intervenen a l'hora de construir-la i aprecia la capacitat d'autodeterminació en l'ésser humà.
5. Justificar la importància que té l'ús de la raó i la llibertat en l'ésser humà per determinar "com vol ser" i triar els valors ètics que vol incorporar a la seva personalitat.
 - 5.1. Descriu i valora el paper rellevant de la raó i la llibertat per con gurar, amb els seus propis actes, l'estructura de la seva personalitat.
 - 5.2. Elabora una llista dels valors ètics que considera desitjables per integrar-los a la seva personalitat i explica les raons d'aquesta tria.
6. Entendre la relació entre els actes, els hàbits i el desenvolupament del caràcter mitjançant la comprensió del concepte de virtut d'Aristòtil i, especialment, en referència a les virtuts ètiques, per la importància que tenen en el desenvolupament de la personalitat.
 - 6.1. Assenyalat en què consisteix la virtut i les característiques que té segons Aristòtil i indica com es relaciona amb els actes, els hàbits i el caràcter.
 - 6.2. Enumera alguns dels beneficis que, segons Aristòtil, aporten les virtuts ètiques a l'ésser humà, identifica algunes d'aquestes virtuts i les ordena d'acord amb un criteri racional.
7. Analitzar en què consisteix la intel·ligència emocional i valorar la importància que té en el desenvolupament moral de l'ésser humà.
 - 7.1. De neix la intel·ligència emocional, descriu les característiques que presenta i valora la importància que té en la construcció moral de l'ens humà.
 - 7.2. Explica en què consisteixen les emocions i els sentiments i com es relacionen amb la vida moral.
 - 7.3. Mitjançant un debat en grup, troba la relació que hi ha entre algunes virtuts i valors ètics i el desenvolupament de les capacitats d'autocontrol emocional i automotivació, com la sinceritat, el respecte, la prudència, la templança, la justícia i la perseverança, entre altres.
8. Valorar la importància del desenvolupament de la intel·ligència emocional, la influència que exerceix en la construcció de la personalitat i el caràcter moral que té, i ser capaç d'utilitzar la introspecció per reconèixer emocions i sentiments propis, amb la naliat de millorar les habilitats emocionals.
 - 8.1. Comprèn en què consisteixen les habilitats emocionals que, segons Goleman, ha de desenvolupar l'ésser humà i elabora, en col·laboració amb el grup, un esquema explicatiu d'aquesta qüestió.
 - 8.2. Relaciona el desenvolupament de les habilitats emocionals amb l'adquisició de les virtuts ètiques, com la perseverança, la prudència, l'autonomia personal, la templança, la fortalesa de voluntat, l'honestedat amb un mateix, el respecte a la justícia i la delitat als propis principis ètics, entre altres.
 - 8.3. Utilitza la introspecció com a mitjà per reconèixer els propis sentiments, emocions i estats d'ànim, amb la naliat de tenir-ne més autocontrol i ser capaç d'automotivar-se, de convertir-se en l'amo de la seva pròpia conducta.
9. Comprendre i apreciar la capacitat de l'ésser humà d'influir de manera conscient i voluntària en la construcció de la seva pròpia identitat, conformement a un valors ètics, i així millorar l'autoestima.
 - 9.1. Reconeix i valora la capacitat que té de modelar la seva pròpia identitat i fer de si mateix una persona justa, sincera, tolerat, amable, generosa, respectuosa, solidària, honesta, lliure, etc.; en una paraula: una persona digna de ser apreciada per ella mateixa.
 - 9.2. Dissenya un projecte de vida personal conforme al model de persona que vol ser i els valors ètics que vol adquirir i fa que la seva pròpia vida tenguí un sentit.

BLOC 2. LA COMPREENSIÓ, EL RESPECTE I LA IGUALTAT EN LES RELACIONS INTERPERSONALS

Continguts

Dimensió social de la persona.

El procés de socialització.

L'ètica i el dret.

La intel·ligència emocional en les relacions interpersonals. Goleman. L'assertivitat. Les virtuts ètiques.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer els fonaments de la naturalesa social de l'ésser humà i la relació dialèctica que s'estableix entre aquest i la societat, i valorar la importància d'una vida social dirigida pels valors ètics.

1.1. Explica per què l'ésser humà és social per naturalesa i valora les conseqüències que té aquest fet en la seva vida personal i moral.

1.2. Reflexiona, en petits grups, sobre la inèrcia mútua que s'estableix entre l'individu i la societat.

1.3. Aporta raons que fonamenten la necessitat d'establir uns valors ètics que guïïn les relacions interpersonals i empra la iniciativa personal per elaborar, mitjançant suports informàtics, una presentació gràfica de les seves conclusions sobre aquest tema.

2. Descriure i valorar la importància de la influència de l'entorn social i cultural en el desenvolupament moral de la persona mitjançant l'anàlisi del paper que exerceixen els agents socials.

2.1. Descriu el procés de socialització i valora la importància que té en la interiorització individual dels valors i les normes morals que regeixen la conducta de la societat en la qual viu.

2.2. Exemplifica, en col·laboració amb el grup, la inèrcia que tenen en la conformació de la personalitat humana els valors morals inculcats pels agents socials, entre els quals la família, l'escola, els amics i els mitjans de comunicació de massa, i elabora un esquema i unes conclusions utilitzant suports informàtics.

2.3. Justifica i valora la necessitat de la crítica racional com a mitjà indispensable per adequar els costums, les normes, els valors, etc., del seu entorn als valors ètics universals establerts en la Declaració universal dels drets humans i rebutja tot el que pot atemptar contra la dignitat humana i els drets fonamentals de les persones.

3. Distingir, en la persona, els àmbits de la vida privada i de la vida pública —la primera regulada per l'ètica i la segona, pel dret—, amb la naturalitat d'identificar els límits de la llibertat personal i de la social.

3.1. Defineix els àmbits de la vida privada i de la pública, així com el límit de la llibertat humana en tots dos casos.

3.2. Distingeix els àmbits d'acció que corresponen a l'ètica dels que corresponen al dret i exposa les seves conclusions mitjançant una presentació elaborada amb mitjans informàtics.

3.3. Reflexiona sobre el problema de la relació entre el camp privat i el públic i la possibilitat que sorgeixi un conflicte de valors ètics entre tots dos, així com sobre la forma de trobar una solució basada en els valors ètics, exemplifica de manera concreta aquests casos i exposa les possibles solucions fonamentades èticament.

4. Assenyalar i valorar la importància de les habilitats de la intel·ligència emocional assenyalades per Goleman en relació amb la vida interpersonal i el vincle que mantenen amb els valors ètics que enriqueixen les relacions humanes.

4.1. Comprèn la importància que, per a Goleman, tenen les capacitats de reconèixer les emocions alienes i de controlar les relacions interpersonals i elabora un resum esquemàtic d'aquest tema.

5. Utilitzar la conducta assertiva i les habilitats socials amb la finalitat d'incorporar a la pròpia personalitat alguns valors i virtuts ètiques necessaris per desenvolupar una vida social més justa i enriquidora.

5.1. Explica en què consisteix la conducta assertiva, la compara amb el comportament agressiu o inhibidor i adopta com a principi moral fonamental, en les relacions interpersonals, el respecte a la dignitat de les persones.

5.2. Mostra, en les relacions interpersonals, una actitud de respecte cap als drets que qualsevol ésser humà té de sentir, pensar i actuar de forma diferent, d'equivocar-se, de gaudir del temps de descans, de tenir una vida privada, de prendre les pròpies decisions, etc., i, específicament, de ser valorat de forma especial pel simple fet de ser persona, sense discriminar ni menysprear ningú.

5.3. Empra, en diàlegs curts reals o inventats, habilitats socials com l'empatia, l'escolta activa i la interrogació assertiva, entre altres, amb la naturalitat d'aprendre a utilitzar-les de forma natural en la relació amb els altres.

5.4. Exercita, mitjançant diàlegs orals, algunes tècniques de comunicació interpersonal, com la forma adequada de dir no, el discarallat, el banc de boira, etc., amb l'objecte de dominar-les i poder-les utilitzar en el moment adequat.

6. Justificar la importància que tenen els valors i les virtuts ètiques per aconseguir unes relacions interpersonals justes, respectuoses i satisfactòries.

6.1. Identifica l'adquisició de les virtuts ètiques, entre les quals la prudència, la lleialtat, la sinceritat, la generositat, etc., com una condició necessària per aconseguir unes bones relacions interpersonals

6.2. Elaborar una llista amb alguns valors ètics que han d'estar presents en les relacions entre l'individu i la societat, com la responsabilitat, el compromís, la tolerància, el paciisme, la lleialtat, la solidaritat, la prudència, el respecte mutu i la justícia, entre altres.

6.3. Destaca el deure moral i cívic que té tothom d'ajudar qualsevol persona la vida, la llibertat i la seguretat de la qual estiguin en perill de forma imminent i de col·laborar, segons les pròpies possibilitats, a prestar els primers auxilis en casos d'emergència.

BLOC 3. LA REFLEXIÓ ÈTICA

Continguts

Ètica i moral.

La dimensió moral de l'ésser humà.

Ètica i llibertat.

Els valors i les normes ètiques.

Les teories ètiques: concepte i classificació. El relativisme moral. Els sofistes. L'intel·lectualisme moral. Sòcrates.

L'eudemonisme. Aristòtil.

L'hedonisme. Epicur.

L'utilitarisme.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Distingir entre ètica i moral, assenyalar-ne les semblances i les diferències i valorar la importància de la reexició ètica com un saber pràctic necessari per guiar de forma racional la conducta de l'ésser humà cap a la seva plena realització.

1.1. Reconeix les diferències que hi ha entre l'ètica i la moral quant a l'origen i la finalitat.

1.2. Aporta raons que justifiquen la importància de la reexició ètica com una guia racional de conducta necessària en la vida de l'ésser humà i expressa de forma apropiada els arguments en els quals es fonamenta.

2. Destacar el significat i la importància de la naturalesa moral de l'ésser humà, analitzar les seves etapes de desenvolupament i prendre consciència de la necessitat que té de normes ètiques, lliurement i racionalment assumides, com a guia del seu comportament.

2.1. Distingeix la conducta instintiva de l'animal del comportament racional i lliure de l'ésser humà, destaca la magnitud de les seves diferències i valora les conseqüències que tenen en la vida de les persones.

2.2. Assenyala en què consisteix l'estructura moral de la persona com a ésser racional i lliure, raó per la qual aquesta és responsable de la seva conducta i de les conseqüències que se'n deriven.

2.3. Explica les tres etapes del desenvolupament moral de l'home segons la teoria de Piaget o la de Kohlberg i les característiques pròpies de cadascuna, i destaca com es passa de l'heteronomia a l'autonomia.

3. Reconèixer que la llibertat constitueix l'arrel de l'estructura moral de la persona i valorar el paper de la intel·ligència i la voluntat com a factors que incrementen la capacitat d'autodeterminació.

3.1. Descriu la relació existent entre la llibertat i els conceptes de persona i estructura moral.

3.2. Analitza i valora la influència que tenen en la llibertat personal la intel·ligència, que ens permet conèixer les possibles opcions que podem triar, i la voluntat, que ens dona la força per fer el que hem decidit fer.

3.3. Analitza alguns factors biològics, psicològics, socials, culturals i ambientals que interueixen en el desenvolupament de la intel·ligència i la voluntat, especialment el paper de l'educació, i exposa les seves conclusions de forma clara mitjançant una presentació elaborada amb suports informàtics i audiovisuals.

4. Justificar i apreciar el paper dels valors en la vida personal i social i destacar-ne les característiques, la classificació i la jerarquia, amb la finalitat de comprendre'n la naturalesa i la importància.

individual i col·lectiva de les persones.

4.1. Explica què són els valors, descriu les principals característiques que presenten i valora la importància que tenen en la vida

4.2. Cerca i selecciona informació sobre l'existència de diferents classes de valors, com els religiosos, els afectius, els intel·lectuals, els vitals, etc.

4.3. Elabora, en grup, una jerarquia de valors i explica la seva fonamentació racional mitjançant una exposició en què s'usen mitjans informàtics o audiovisuals.

5. Destaca la importància dels valors ètics, les especificacions d'aquests i la influència que exerceixen en la vida personal i social de l'ésser humà, així com la necessitat que siguin reconeguts i respectats per tothom.

5.1. Descriu les característiques distintives dels valors ètics utilitzant exemples concrets i valora la relació essencial que mantenen amb la dignitat humana i la conformació d'una personalitat justa i satisfactòria.

5.2. Empra el seu esperit emprenedor per dissenyar, en grup, una campanya destinada a difondre la importància de respectar els valors ètics tant en la vida personal com en la vida social.

6. Establir el concepte de norma ètica i apreciar-ne la importància, identificar-ne les característiques i conèixer la naturalesa del seu origen i la validesa que tenen, mitjançant el coneixement del debat ètic que va existir entre Sòcrates i els sofistes.

6.1. Defineix el concepte de norma i de norma ètica i les distingeix de les normes morals, jurídiques, religioses, etc.

6.2. Exposar qui eren els sofistes i alguns dels fets i les raons en els quals es fonamentava la seva teoria relativista de la moral, i assenyalar les conseqüències que aquesta té en la vida de les persones.

- 6.3. Coneix els motius que varen empènyer Sòcrates a afirmar l'intel·lectualisme moral i explica en què consisteix i quina crítica li va fer Plató.
- 6.4. Compara el relativisme i l'objectivisme moral, valora la vigència d'aquestes teories ètiques actualment i expressa les seves opinions de forma argumentada.
7. Prendre consciència de la importància dels valors i les normes ètiques com a guia de la conducta individual i de la social, i assumir la responsabilitat de difondre'ls i promoure'ls pels beneficis que aporten a la persona i a la comunitat.
- 7.1. Destaca algunes de les conseqüències negatives que, per a l'individu i la comunitat, té l'absència de valors i normes ètiques, com l'egoisme, la corrupció, la mentida, l'abús de poder, la intolerància, la insolidaritat, la violació dels drets humans, etc.
- 7.2. A partir de la seva iniciativa personal i la col·laboració en grup, organitza i desenvolupa una campanya al seu entorn amb la finalitat de promoure el reconeixement dels valors ètics com a elements fonamentals del ple desenvolupament personal i social.
8. Explicar les característiques i els objectius de les teories ètiques, així com la classificació d'aquestes en ètiques de finalitats i procedimentals, i assenyalar els principis més destacats de l'hedonisme d'Epicur.
- 8.1. Enumera els elements distintius de les teories ètiques, argumenta la classificació d'aquestes com a ètiques de finalitats i elabora un esquema amb les característiques més destacades.
- 8.2. Enumera els aspectes fonamentals de la teoria hedonista d'Epicur i els valors ètics que defensa i destaca les característiques que la identifiquen com una ètica de finalitats.
- 8.3. Elaborar, en col·laboració amb el grup, arguments a favor i/o en contra de l'epicureisme i exposa les seves conclusions amb els arguments racionals corresponents.
9. Entendre els principals aspectes de l'eudemonisme aristotèlic, identificar-lo com una ètica de finalitats i valorar-ne la importància i la vigència actuals.
- 9.1. Explica el significat del terme eudemonisme i el significat per a Aristòtil de la felicitat entesa com a bé suprem, i n'extreu unes conclusions.
- 9.2. Distingeix els tres tipus de tendències que hi ha a l'ésser humà, segons Aristòtil, i com es relacionen amb el que ell considera bé suprem de la persona.
- 9.3. Aporta raons per classificar l'eudemonisme d'Aristòtil dins la categoria de l'ètica de finalitats.
10. Comprendre els elements més significatius de l'ètica utilitarista i la relació que manté amb l'hedonisme d'Epicur, classificar-la com una ètica de finalitats i elaborar arguments que donin suport a la valoració personal d'aquest plantejament ètic.
- 10.1. Respon les idees fonamentals de l'ètica utilitarista: el principi d'utilitat, el concepte de plaer, la compatibilitat de l'egoisme individual amb l'altruisme universal i la ubicació del valor moral en les conseqüències de l'acció, entre altres.
- 10.2. Enumera les característiques que fan de l'utilitarisme i de l'epicureisme unes ètiques de finalitat.
- 10.3. Argumenta racionalment les seves opinions sobre l'ètica utilitarista.

BLOC 4. LA JUSTÍCIA I LA POLÍTICA

Continguts

La relació entre l'ètica, la justícia i la política. La teoria política d'Aristòtil.
 L'estat de dret i la divisió de poders.
 La participació ciutadana en la vida política.
 Fonaments ètics de la Declaració universal dels drets humans. Fonaments ètics de la Constitució espanyola de 1978.
 Fonaments ètics de la Unió Europea.

1. Comprendre i valorar la importància de la relació existent entre els conceptes d'ètica, política i justícia mitjançant l'anàlisi i la definició d'aquests termes i destacar el vincle que els uneix en el pensament d'Aristòtil.
 - 1.1. Explica i valora les raons que dona Aristòtil per establir un vincle necessari entre ètica, política i justícia.
 - 1.2. Utilitza i selecciona informació sobre els valors ètics i cívics, i identifica i valora les semblances, les diferències i les relacions que hi ha entre aquests valors.
2. Conèixer i valorar la política d'Aristòtil i les seves característiques essencials, entendre el seu concepte de justícia i la relació d'aquesta amb el bé comú i la felicitat i elaborar un judici crític sobre la perspectiva d'aquest lòsof.
 - 2.1. Elabora, partint de la seva iniciativa personal, una presentació en suport informàtic sobre la política aristotèlica com una teoria organícista, amb una naturalesa ètica i que atribueix la funció educativa a l'Estat.
 - 2.2. Selecciona i usa informació, en col·laboració amb el grup, per entendre i valorar la importància que Aristòtil dona a la justícia com el valor ètic en el qual es fonamenta la legitimitat de l'Estat i la relació que manté amb la felicitat i el bé comú, i exposa les seves conclusions personals degudament fonamentades.
3. Justificar racionalment la necessitat dels valors i principis ètics continguts en la Declaració universal dels drets humans com a fonament universal de les democràcies durant els segles XX i XXI, i destacar-ne les característiques i la relació amb els conceptes d'estat de dret i de divisió de poders.
 - 3.1. Fonamenta racionalment i èticament l'elecció de la democràcia com un sistema que està per damunt altres formes de govern pel fet d'incorporar, com a principis, els valors ètics assenyalats en la Declaració universal dels drets humans.
 - 3.2. Defineix el concepte d'estat de dret i el relaciona amb la defensa dels valors ètics i cívics en la societat democràtica.
 - 3.3. Descriu el signi cat dels conceptes de democràcia, ciutadà, sobirania, autonomia personal, igualtat, justícia, representativitat, etc., i la relació existent entre aquests conceptes.
 - 3.4. Explica la divisió de poders proposada per Montesquieu i la funció que exerceixen el poder legislatiu, l'executiu i el judicial a l'estat democràtic com a instruments per evitar el monopoli del poder polític i com a mitjà que permet als ciutadans controlar l'Estat.
4. Reconèixer la necessitat de la participació activa dels ciutadans en la vida política de l'Estat amb la naturalesa d'evitar els riscos d'una democràcia que violi els drets humans.
 - 4.1. Assumeix i explica el deure moral i civil que tenen els ciutadans de participar activament en l'exercici de la democràcia amb la naturalesa que es respectin els valors ètics i cívics en el si de l'Estat.
 - 4.2. Defineix la magnitud d'alguns dels riscos que existeixen als governs democràtics quan no es respecten els valors ètics de la Declaració universal dels drets humans, com la degeneració en demagògia, la dictadura de les majories i l'escassa participació ciutadana, entre altres, i exposa possibles mesures per evitar-los.
5. Conèixer i valorar els fonaments de la Constitució espanyola de 1978 i identificar els valors ètics dels quals parteix i els conceptes preliminars que estableix.
 - 5.1. Identifica i aprecia els valors ètics més destacats en els quals es fonamenta la Constitució espanyola i assenjala l'origen de la seva legitimitat i la naturalesa que persegueix mitjançant la lectura comprensiva i comentada del preàmbul.
 - 5.2. Descriu els conceptes preliminars delimitats en la Constitució espanyola i la seva dimensió ètica, com la nació espanyola, la pluralitat ideològica i les funcions atribuïdes a les forces armades, a través de la lectura comprensiva i comentada dels articles 1-9.
6. Mostrar respecte per la Constitució espanyola, identificar-hi, mitjançant una lectura explicativa i comentada, els drets i els deures que té l'individu com a persona i ciutadà i valorar-ne l'adequació a la Declaració universal dels drets humans, amb la naturalesa d'assumir de forma conscient i responsable els principis de convivència que han de regir a l'Estat espanyol.
 - 6.1. Assenjala i comenta la importància i els límits dels drets i les llibertats públiques fonamentals de la persona establerts en la Constitució, com la llibertat ideològica, religiosa i de culte; el caràcter aconfessional de l'Estat espanyol; el dret a la lliure expressió d'idees i pensaments, i el dret a la reunió pública i a la lliure associació.
7. Assenyalar i apreciar l'adequació de la Constitució espanyola als principis ètics defensats per la Declaració universal dels drets humans mitjançant la lectura comentada i re exiva de les seccions "Els drets i els deures dels ciutadans" (articles 30-38) i "Els principis rectorors de la política social i econòmica" (articles 39-52).
 - 7.1. Coneix i aprecia l'adequació de la Constitució espanyola a la Declaració universal dels drets humans i assenjala els valors ètics en els quals es fonamenten els drets i els deures dels ciutadans, així com els principis rectorors de la política social i econòmica.
 - 7.2. Explica i assumeix els deures ciutadans que estableix la Constitució, els ordena per ordre d'importància i justifica l'ordre triat.
 - 7.3. Aporta raons per justificar la importància que té, per al bon funcionament de la democràcia, el fet que els ciutadans siguin conscients no tan sols dels seus drets, sinó també de les seves obligacions com a deures cívics, jurídics i ètics.
 - 7.4. Reconeix la responsabilitat social dels ciutadans com un deure ètic que contribueix al desenvolupament del bé comú i la relació que manté amb els pressuposts generals de l'Estat.
8. Conèixer els elements essencials de la Unió Europea i analitzar els beneficis rebuts i les responsabilitats adquirides pels estats membres i els ciutadans, amb la naturalesa de reconèixer-ne la utilitat i allò que ha aconseguit.
 - 8.1. Descriu la integració econòmica i política de la Unió Europea, el desenvolupament històric que ha experimentat des del 1951 i els objectius i els valors ètics en els quals es fonamenta, d'acord amb la Declaració universal dels drets humans.
 - 8.2. Identifica i valora la importància del que ha assolit la Unió Europea i els beneficis que ha suposat per a la vida dels ciutadans, com ara l'anul·lació de fronteres i restriccions duaneres, la lliure circulació de persones i capitals, etc., així com les obligacions adquirides als diferents àmbits: econòmic, polític, de la seguretat i la pau, etc.

BLOC 5. ELS VALORS ÈTICS, EL DRET, LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS I ALTRES TRACTATS INTERNACIONALS SOBRE DRETS HUMANS

Continguts

Ètica, dret i justícia. Legalitat i legitimitat.

El jusnaturalisme. Locke.

El positivisme jurídic. Kelsen.

El convencionalisme jurídic. Els so stes.

La Declaració universal dels drets humans: origen històric, estructura i importància ètica i política.

La Declaració universal dels drets humans i el concepte de dignitat personal.

Desenvolupament històric dels drets humans: les tres generacions. Origen històric i importància dels drets de la dona i els drets dels infants.

La defensa dels drets humans en el món actual. Problemes i reptes.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Assenyalar la vinculació existent entre l'ètica, el dret i la justícia a través del coneixement de les semblances, les diferències i les relacions d'aquests conceptes i analitzar el signi cat dels termes de legalitat i legitimitat.

1.1. Cerca i selecciona informació de pàgines web per identificar les diferències, les semblances i els vincles existents entre l'ètica i el dret i entre la legalitat i la legitimitat, i elabora i presenta conclusions fonamentades.

2. Explicar el problema de la justificació de les normes jurídiques mitjançant l'anàlisi de les teories del dret natural o jusnaturalisme, el convencionalisme i el positivisme jurídic i identi car l'aplicació d'aquestes teories al pensament jurídic d'alguns lòsofs, amb la naliat d'anar conformant una opinió argumentada sobre la fonamentació ètica de les lleis.

2.1. Elaborar, en grup, una presentació en suport digital sobre l'objectiu i les característiques de la teoria jusnaturalista del dret i identi ca, en el pensament de Locke, un exemple d'aquesta teoria, relacionat amb l'origen de les lleis jurídiques, la validesa que tenen i les funcions que atribueix a l'Estat.

2.2. Destaca i valora, en el pensament sofista, la distinció entre phýsis i nomós, descriu l'aportació que fa al convencionalisme jurídic i elabora conclusions argumentades sobre aquest tema.

2.3. Analitza informació sobre el positivisme jurídic de Kelsen, principalment pel que fa a la validesa de les normes i els criteris que utilitza, especialment el d'e càcia, i a la relació que estableix entre l'ètica i el dret.

2.4. Recorre al seu esperit emprenedor i a la iniciativa personal per elaborar, en grup, una presentació en suport informàtic en què compara les tres teories del dret i explica les seves conclusions.

3. Analitzar el moment històric i polític que va impulsar l'elaboració de la Declaració universal dels drets humans i la creació de l'ONU, amb la naliat d'entendre-les com una necessitat del seu temps, el valor de les quals continua vigent com a fonament ètic universal de la legitimitat del dret i dels estats.

3.1. Explica la funció de la Declaració universal dels drets humans com un codi ètic reconegut pels països integrants de l'ONU amb la naliat de promoure la justícia, la igualtat i la pau a tot el món.

3.2. Contrasta informació dels esdeveniments històrics i polítics que varen donar lloc a la Declaració universal dels drets humans, entre els quals les ideologies nacionalistes i racistes que defensaven la superioritat d'uns homes sobre els altres ns a arribar a l'extrem de l'Holocaust jueu i a la discriminació i l'extermini de totes les persones que no pertanyien a una determinada ètnia, model físic, religió, idees polítiques, etc.

3.3. Assenyala els objectius que va tenir la creació de l'ONU i la data en la qual es va signar la Declaració universal dels drets humans, i valora la importància d'aquest fet per a la història de la humanitat.

4. Identificar, en el preàmbul de la Declaració universal dels drets humans, el respecte a la dignitat de les persones i els seus atributs essencials com el fonament del qual deriven tots els drets humans.

4.1. Explica, mitjançant la lectura del preàmbul de la Declaració universal dels drets humans, en què consisteix la dignitat que aquesta Declaració reconeix a l'èsser humà com a persona posseïdora d'uns drets universals, inalienables i innats.

5. Interpretar i apreciar el contingut i l'estructura interna de la Declaració universal dels drets humans amb la finalitat de conèixer-la i propiciar-ne la valoració i el respecte.

5.1. Elabora un esquema sobre l'estructura de la Declaració universal dels drets humans, que es compon d'un preàmbul i 30 articles, que es poden classificar de la manera següent:

— Els articles 1-2 es refereixen als drets inherents a qualsevol persona: la llibertat, la igualtat, la fraternitat i la no-discriminació.

— Els articles 3-11 es refereixen als drets individuals.

— Els articles 12-17 estableixen els drets de l'individu en relació amb la comunitat.

— Els articles 18-21 assenyalen les llibertats i els drets polítics.

— Els articles 22-27 se centren en els drets econòmics, socials i culturals.

— Finalment, els articles 28-30 es refereixen a la interpretació de tots els drets, a les condicions necessàries per exercir-los i als límits que tenen.

5.2. Elabora una campanya, en col·laboració amb el grup, amb la finalitat de difondre, al seu entorn escolar, familiar i social, la Declaració universal dels drets humans com a fonament del dret i la democràcia.

6. Comprendre el desenvolupament històric dels drets humans com una conquesta de la humanitat i valorar la importància dels problemes que suposa actualment l'exercici dels drets de la dona i de l'infant a gran part del món, conèixer les causes d'aquests problemes i prendre'n consciència amb la finalitat de promoure'n la solució.

6.1. Descriu els fets més importants en el desenvolupament històric dels drets humans, partint dels drets de la primera generació —els drets civils i polítics— i passant pels de la segona generació — econòmics, socials i culturals— i els de la tercera —els drets dels pobles a la solidaritat, el desenvolupament i la pau.

6.2. Dóna raons sobre l'origen històric del problema dels drets de la dona i reconeix els patrons econòmics i socioculturals que han fomentat la violència i la desigualtat entre sexes.

6.3. Justifica la necessitat d'actuar en defensa dels drets dels infants i lluitar contra la violència i l'abús de què són víctimes els infants al segle XXI, com l'abús sexual, el treball infantil, la utilització d'infants com a soldats, etc.

6.4. Elabora, en col·laboració amb el grup, una campanya contra la discriminació de la dona i la violència masclista adreçada al seu entorn familiar, escolar i social i avalua els resultats obtinguts.

7. Avaluar, utilitzant el judici crític, la magnitud dels problemes als quals s'enfronta actualment l'aplicació de la Declaració universal dels drets humans i valorar la tasca que duen a terme institucions i ONG que defensen els drets humans auxiliant les persones que, per naturalesa, tenen aquests drets, però que no tenen l'oportunitat d'exercir-los.

7.1. Investiga, mitjançant informació obtinguda de diferents fonts, els problemes i els reptes que té l'aplicació de la Declaració universal dels drets humans quant a l'exercici dels drets següents: — Els drets civils, amb problemes relatius a la intolerància, l'exclusió social, la discriminació de la dona, la violència masclista i l'existència d'actituds com l'homofòbia, el racisme, la xenofòbia, l'assetjament laboral i escolar, etc.

— Els drets polítics: guerres, terrorisme, dictadures, genocidi, refugiats polítics, etc

7.2. Indaga, mitjançant un treball col·laboratiu, la tasca que duen a terme institucions i voluntaris a tot el món perquè es compleixin els drets humans, com ara Amnistia Internacional i ONG com Mans Unides, Metges sense Fronteres i Càritas, entre altres, i elabora i exposa les seves conclusions.

BLOC 6. ELS VALORS ÈTICS EN RELACIÓ AMB LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

Continguts

Implicacions ètiques de la ciència i la tecnologia. Principals perills de la recerca científica i tecnològica.
Els perills de la tecnodependència.
La bioètica i els problemes que presenta.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer la importància que té la dimensió moral de la ciència i la tecnologia, així com la necessitat d'establir límits ètics i jurídics amb la finalitat d'orientar-ne l'activitat d'acord amb els valors defensats per la Declaració universal dels drets humans.
 - 1.1. Utilitza informació de diferents fonts per analitzar la dimensió moral de la ciència i la tecnologia i avaluar l'impacte positiu o negatiu que poden tenir en tots els àmbits de la vida humana, com el social, l'econòmic, el polític, l'ètic i l'ecològic, entre altres.
 - 1.2. Aporta arguments que fonamenten la necessitat de posar límits ètics i jurídics a la recerca i a la pràctica científica i tecnològica, amb la dignitat humana i els valors ètics reconeguts en la Declaració universal dels drets humans com a criteri normatiu.
 - 1.3. Recorre a la iniciativa personal per exposar les seves conclusions sobre el tema tractat ordenades racionalment i de forma argumentada, utilitzant mitjans informàtics i audiovisuals.
2. Entendre i valorar el problema de la tecnodependència i l'alienació humana a la qual aquesta condueix.
 - 2.1. Destaca el problema i el perill que representa per a l'ésser humà la tecnodependència, n'assenyala els símptomes i les causes i en valora les conseqüències negatives, com una addicció incontrolada als dispositius electrònics, als videojocs i a les xarxes socials, que condueixen les persones cap a una progressiva deshumanització.
3. Utilitzar els valors ètics continguts en la Declaració universal dels drets humans en el camp científic i tecnològic amb la finalitat d'evitar que els avenços s'apliquin de forma inadequada i solucionar els dilemes morals que de vegades es presenten, especialment en el terreny de la medicina i la biotecnologia.
 - 3.1. Analitza informació seleccionada de diverses fonts amb la finalitat de saber en què consisteixen alguns dels avenços en medicina i biotecnologia que plantegen dilemes morals, com la utilització de cèl·lules mare, la clonació i l'eugenesia, entre altres, i assenyala alguns perills que aquests comporten si es prescindeix del respecte a la dignitat humana i als seus valors fonamentals.
 - 3.2. Presenta una actitud de tolerància i respecte davant les diferents opinions que s'expressen en la confrontació d'idees amb la finalitat de solucionar els dilemes ètics, sense oblidar la necessitat d'utilitzar el rigor en la fonamentació racional i ètica de totes les alternatives de solució plantejades.
4. Reconèixer que, actualment, hi ha casos en què la recerca científica no és neutral, sinó que està determinada per interessos polítics, econòmics, etc., mitjançant l'anàlisi de la idea de progrés i de la interpretació equivocada que se'n fa quan els objectius que es pretenen aconseguir no respecten un codi ètic fonamentat en la Declaració universal dels drets humans.
 - 4.1. Obté i selecciona informació, mitjançant un treball col·laboratiu, d'alguns casos en què la recerca científica i tecnològica no ha estat guiada pels valors ètics de la Declaració universal dels drets humans ni hi és compatible, la qual cosa genera impactes negatius en l'àmbit humà i en el mediambiental, i n'assenyala les causes.
 - 4.2. Raona, en col·laboració amb el grup, sobre la idea de progrés en la ciència i la relació que manté amb els valors ètics i el respecte a la dignitat humana i al seu entorn, i n'extreu unes conclusions i les exposa.
 - 4.3. Selecciona i contrasta informació, en col·laboració amb el grup, sobre algunes de les amenaces que, per al medi ambient i la vida, suposa l'aplicació indiscriminada de la ciència i la tecnologia, com l'explotació descontrolada dels recursos naturals, la destrucció d'hàbitats, la contaminació química i industrial, la pluja àcida, el canvi climàtic, la desertificació, etc.

Quart curs

BLOC 1. LA DIGNITAT DE LA PERSONA

Continguts

La dignitat de la persona com a fonament de la Declaració universal dels drets humans.
Repercussions ètiques de la Declaració universal dels drets humans.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Interpretar i valorar la importància de la dignitat de la persona com el valor del qual parteix i en el qual es fonamenta la Declaració universal dels drets humans i destacar els atributs inherents a la naturalesa humana i els drets inalienables i universals que se'n deriven com el punt de partida sobre el qual han de girar els valors ètics en les relacions humanes a nivell personal, social, estatal i universal.

1.1. Identifica en la dignitat de l'ésser humà com a persona i en els atributs inherents a la seva naturalesa l'origen dels drets inalienables i universals que estableix la Declaració universal dels drets humans.

1.2. Identifica, en la Declaració universal dels drets humans, els atributs essencials de l'ésser humà: la raó, la consciència i la llibertat.

1.3. Relaciona de forma adequada els termes i les expressions següents, utilitzats en la Declaració universal dels drets humans: dignitat de la persona, fraternitat, llibertat humana, tracte digne, judici just, tracte inhumà o degradant, detingut arbitràriament, presumpció d'innocència, discriminació, violació de drets, etc.

BLOC 2. LA COMPRESIÓ, EL RESPECTE I LA IGUALTAT EN LES RELACIONS INTERPERSONALS

Continguts

Repercussions polítiques de la Declaració universal dels drets humans.
La globalització i les repercussions ètiques i polítiques que se'n deriven.
Els mitjans de comunicació de massa i la necessitat de regular-los èticament i jurídicament.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar, basant-se en la Declaració universal dels drets humans, els principis que han de regir les relacions entre els ciutadans i l'Estat, amb la finalitat d'afavorir que es compleixin en la societat en la qual viuen.

1.1. Comenta, segons el que estableix la Declaració universal dels drets humans en els articles 12-17, els drets de l'individu en les relacions entre els ciutadans i l'Estat que aquest ha de respectar i fomentar.

1.2. Explica els límits de l'Estat que estableix la Declaració universal dels drets humans en els articles 18-21 en determinar les llibertats dels ciutadans que l'Estat ha de protegir i respectar.

1.3. Elabora una presentació en suport informàtic i audiovisual per il·lustrar els continguts més destacats que s'han tractat en el tema i exposar les seves conclusions de forma argumentada.

2. Explicar en què consisteix la socialització global i com es relaciona amb els mitjans de comunicació de massa, valorar-ne els efectes en la vida i en el desenvolupament moral de les persones i de la societat i re-examinar sobre el paper que han de tenir l'ètica i l'Estat en relació amb aquest tema.

2.1. Descriu i avalua el procés de socialització global, mitjançant el qual s'interioritzen valors, normes, costums, etc.

2.2. Assenyala els perills que suposa el fenomen de la socialització global si es desenvolupa al marge dels valors ètics universals, i debat sobre la necessitat d'establir límits ètics i jurídics en aquest tema.

2.3. Raona sobre l'impacte que tenen els mitjans de comunicació de massa en la vida moral de les persones i de la societat i expressa les seves opinions amb rigor intel·lectual.

2.4. Valora la necessitat de regular èticament i jurídicament l'ús de mitjans de comunicació de massa, respectant el dret a la informació i a la llibertat d'expressió dels ciutadans.

BLOC 3. LA REFLEXIÓ ÈTICA

Continguts

La necessitat de la reflexió ètica en el món actual.
Els valors ètics i el projecte de vida.
Ètiques materials i ètiques formals.
Les ètiques formals. L'ètica kantiana i les ètiques del discurs.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Reconèixer que, en el món actual, en què tenen lloc canvis ràpids de gran abast, és fonamental una regulació ètica a causa de la magnitud dels perills als quals s'enfronta l'ésser humà, la qual s'ha d'actualitzar i ampliar als nous camps d'acció de la persona, amb la finalitat de garantir que es compleixen els drets humans.

1.1. Justifica racionalment i valora la importància de la reflexió ètica al segle XXI com a instrument de protecció dels drets humans davant el perill que poden representar els posseïdors de grans interessos polítics i econòmics i grups violents, que tenen accés a armament de gran abast científic i tecnològic i que són capaços de posar en risc els drets fonamentals de la persona.

1.2. Assenyala alguns dels nous camps als quals s'aplica l'ètica, com el professional, la bioètica, el medi ambient, l'economia, l'empresa, la ciència i la tecnologia, entre altres.

2. Comprendre i valorar la importància que tenen per a l'ésser humà del segle XXI les circumstàncies que l'envolten i destacar els límits que li imposen i les oportunitats que li ofereixen a l'hora d'elaborar el seu projecte de vida, d'acord amb els valors ètics que lliurement tria i que donen sentit a la seva existència.

2.1. Descriu i avalua les circumstàncies que actualment l'envolten i identifica les limitacions i les oportunitats que se li plantegen des de les perspectives socials, laborals, educatives, econòmiques, familiars, afectives, etc., a l'hora de dissenyar, a partir d'aquestes, el seu projecte de vida personal i determinar lliurement els valors ètics que han de guiar-lo.

3. Distingir els principals valors ètics en els quals es fonamenten les ètiques formals, establir la relació que mantenen amb l'ètica kantiana i assenyalar la importància que Kant atribueix a l'autonomia de la persona com a valor ètic fonamental.

3.1. Distingir els elements distintius de les ètiques formals i els compara amb els relatius a les ètiques materials.

3.2. Explica les característiques de l'ètica kantiana —formal, universal i racional—, així com la importància de la seva aportació a l'ètica universal.

3.3. Valora, en l'ètica kantiana, que es fonamenti en l'autonomia de la persona com a valor ètic essencial i que es manifesti en l'imperatiu categòric i les seves formulacions.

4. Identificar l'ètica del discurs de Habermas i Apel com una ètica formal que destaca el valor del diàleg i el consens en la comunitat com a procediment per trobar normes ètiques justes.

4.1. Identifica l'ètica del discurs com una ètica formal, descriu en què consisteix l'imperatiu categòric que formula i assenyala les similituds i diferències amb l'imperatiu de l'ètica de Kant.

4.2. Utilitza la seva iniciativa personal i emprenedora per elaborar una presentació en suport informàtic sobre les ètiques formals, n'extreu conclusions fonamentades i les exposa.

BLOC 4. LA JUSTÍCIA I LA POLÍTICA

Continguts

Democràcia i justícia.
Democràcia i drets humans.
Democràcia i participació ciutadana.
Democràcia: drets i deures.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Concebre la democràcia no tan sols com una forma de govern, sinó com un estil de vida ciutadana en què els ciutadans són conscients del seu deure com a elements actius de la vida política i col·laboren en la defensa i la difusió dels drets humans tant en la vida personal com en la social.

1.1. Comprèn la importància que té per a la democràcia i la justícia que els ciutadans coneguin i compleixin els seus deures, entre els quals la defensa dels valors ètics i cívics, la cura i la conservació de tots els béns i serveis públics, la participació en l'elecció dels representants polítics, el respecte i la tolerància a la pluralitat d'idees i de creences i el compliment de les lleis i les sentències dels tribunals de justícia, així com el pagament dels impostos establerts, entre altres.

2. Reflexionar sobre el deure que tenen els ciutadans i els estats de promoure l'ensenyament i la difusió dels valors ètics com a instruments indispensables per defensar la dignitat i els drets humans davant el perill que el fenomen de la globalització pot representar per a la destrucció del planeta i la deshumanització de la persona.

2.1. Raona i elabora conclusions, en grup, sobre el fet que, si no s'estableix una regulació ètica i política, el fenomen de la globalització pot tenir per a l'ésser humà unes terribles conseqüències, com ara l'egoisme, la desigualtat, la interdependència, la internacionalització dels conflictes armats i la imposició de models culturals determinats per interessos econòmics que promouen el consumisme i la pèrdua de llibertat humana, entre altres.

2.2. Comenta el deure ètic i polític que tenen tots els estats, davant els riscos de la globalització, de prendre mesures de protecció dels drets humans, especialment l'obligació de fomentar l'ensenyament dels valors ètics, la vigència d'aquests i la necessitat de respectar-los a tot el món, com el deure de contribuir a la construcció d'una societat justa i solidària fomentant la tolerància, el respecte als drets dels altres, l'honestat, la lleialtat, el paciisme, la prudència, la mútua comprensió mitjançant el diàleg, i la defensa i la protecció de la naturalesa, entre altres.

BLOC 5. ELS VALORS ÈTICS, EL DRET, LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS I ALTRES TRACTATS INTERNACIONALS SOBRE DRETS HUMANS

Continguts

Les lleis: necessitat i fonamentació ètica.
La teoria de la justícia de Rawls.
Els drets humans: principals reptes en el món actual. El dret a la vida.
El dret a la pau.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Apreciar la necessitat de les lleis jurídiques a l'Estat per garantir el respecte als drets humans i raonar sobre alguns dilemes morals en els quals es produeix un conflicte entre els deures ètics, relatius a la consciència de la persona, i els deures cívics que imposen les lleis jurídiques.
 - 1.1. Explica la naturalesa i les característiques de les lleis jurídiques dins l'Estat i la justificació ètica d'aquestes per fonamentar-ne la legitimitat i l'obediència.
 - 1.2. Debat sobre la solució de problemes en els quals hi ha un conflicte entre els valors i els principis ètics de l'individu i els de l'ordre civil i exposa solucions raonades en casos com els de desobediència civil i objecció de consciència.
2. Raonar sobre la teoria de Rawls basada en la justícia com a equitat i com a fonament ètic del dret i emetre un judici crític sobre aquesta teoria.
 - 2.1. Cerca informació a Internet amb la finalitat de definir i relacionar els principals conceptes emprats a la teoria de Rawls, com la posició original i el vel d'ignorància, el criteri d'imparcialitat i la funció dels dos principis de justícia que proposa.
 - 2.2. Emet un judici crític sobre la teoria de Rawls i exposa la conclusió argumentada que n'extreu.
3. Valorar la Declaració universal dels drets humans com a conjunt d'ideals irrenunciables, tenir presents els problemes i les de ciències existents a l'hora d'aplicar-los, especialment en l'àmbit econòmic i en el social, i indicar la importància de les institucions i els voluntaris que fan feina per a la defensa dels drets humans.
 - 3.1. Justifica racionalment la importància dels drets humans com a ideals que han d'assolir les societats i els estats i reconeix els reptes que encara han de superar.
 - 3.2. Assenyala alguna de les de ciències existents en l'exercici dels drets econòmics i socials, com la pobresa, la falta d'accés a l'educació, a la salut, a l'ocupació, a l'habitatge, etc.
 - 3.3. Elaborar una presentació, en suport informàtic i audiovisual, sobre algunes institucions i voluntaris que, a tot el món, fan feina per a la defensa i el respecte dels drets humans, com l'ONU i els organismes que en depenen —la FAO, l'Organisme Internacional de l'Energia Atòmica (OIEA), l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), entre altres— i ONG com Greenpeace, UNICEF, la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja, així com el Tribunal Internacional de Justícia i el Tribunal de Justícia de la Unió Europea, entre altres.
4. Entendre la seguretat i la pau com un dret reconegut en la Declaració universal dels drets humans (art. 3) i com un compromís dels espanyols en l'àmbit nacional i en l'internacional (Constitució espanyola, preàmbul), i identificar i avaluar el perill de les noves amenaces que han sorgit darrerament que les poden afectar.
 - 4.1. Raonar, en petits grups, sobre la seguretat i la pau com un dret fonamental de les persones, en valora la importància per a l'exercici del dret a la vida i a la llibertat (art. 3 de la Declaració universal dels drets humans), n'extreu conclusions i les exposa.
 - 4.2. Pren consciència del compromís dels espanyols amb la pau com una aspiració col·lectiva i internacional, reconeguda en la Constitució espanyola, rebutja la violació dels drets humans i mostra solidaritat amb les víctimes de la violència.
 - 4.3. Elaborar una presentació, en suport audiovisual, sobre algunes de les noves amenaces per a la pau i la seguretat en el món actual, com el terrorisme, els desastres mediambientals, les catàstrofes naturals, les males intencions internacionals, les pandèmies, els atacs cibernètics i el tràfic d'armes de destrucció massiva, de persones i d'òrgans, entre altres.
5. Conèixer la missió atribuïda, en la Constitució espanyola, a les forces armades i la relació d'aquestes amb els compromisos que Espanya té amb els organismes internacionals a favor de la seguretat i la pau, i reexaminar sobre la importància del dret internacional per regular i limitar l'ús i l'aplicació de la força i el poder.
 - 5.1. Coneix, analitza i assumeix, com a ciutadà, els compromisos internacionals d'Espanya com a membre d'organismes internacionals —ONU, OTAN, UE, etc.— per defensar la pau i protegir els drets humans,
 - 5.2. Explica la importància de la missió de les forces armades (art. 15 de la Llei de defensa nacional) en matèria de defensa i seguretat nacional, de defensa dels drets humans i de promoció de la pau, i la contribució que fan en situacions d'emergència i ajuda humanitària, tant nacionals com internacionals.
 - 5.3. Analitza les conseqüències dels conflictes armats internacionals i valora la importància de les organitzacions internacionals que promouen i vigilen el compliment d'un dret internacional, fonamentat en la Declaració universal dels drets humans.

BLOC 6. ELS VALORS ÈTICS EN RELACIÓ AMB LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

Continguts

Implicacions ètiques de la recerca científica i tecnològica.
L'ètica deontològica i la fonamentació d'aquesta en els diferents àmbits professionals.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Identificar criteris que permetin avaluar, de forma crítica i re exiva, els projectes científics i tecnològics, amb la finalitat de valorar si són idonis pel que fa al respecte dels drets i valors ètics de la humanitat.
 - 1.1. Utilitza informació de forma selectiva a fi de trobar alguns criteris per valorar la viabilitat de projectes científics i tecnològics, tenint en compte la idoneïtat ètica dels objectius que pretenen i avaluant els riscos i les conseqüències personals, socials i mediambientals que pugui comportar el fet d'aplicar-los.
2. Valorar la necessitat que els científics, els tecnòlegs i altres professionals compleixin una ètica deontològica.
 - 2.1. Comprèn i explica la necessitat de donar suport a la creació i l'ús de mètodes de control i a l'aplicació d'una ètica deontològica per als científics i tecnòlegs i, en general, per a totes les professions, a fi de fomentar l'aplicació dels valors ètics en el món laboral, acadèmic i empresarial.

2.11.1-. Concreció dels “Estàndards d'aprenentatge avaluable”.

Estàndards d'aprenentatge avaluable aplicables

	BLOC 1		BLOC 2		BLOC 3	BLOC 4		BLOC 5	BLOC 6
1r ESO	1 1.1 1.2 1.3 3 4 5	5.2 6.1 7 7.2 8 9	1.1 3 4 5 5.4 6.1	6.3	4 4.1 1.2 4.3 7	1 4.1	3 3.2 4 5.1 6 7.1	1 3	
2n ESO	2 2.1 1.2 4 5 5.2	8 9	1.1 2.2 3 3.1 4 5	6.3	3 5.2 7	1 3 6.1	3	1 3	
3r ESO	9 9.1 9.2		1.1 2.2 3 4 5	6.3	1 1.1 3 3.2 6.1 7	1 3 3.2 4 5	3 3.2 4 5.1 6 7.1	1 3 3.2 4.3	

Estàndards d'aprenentatge avaluable aplicables a 4t ESO

4t ESO	1 1.3		2.3		3.2 3.4 4.1 5 7 9 10	3	3.3 4	3.3 4 5.3
---------------	----------	--	-----	--	--	---	----------	-----------------

2.12-. CRITERIS DE CORRECCIÓ, PONDERACIÓ I PROMOCIÓ.

Els criteris de correcció de les activitats de Valors Ètics s'atendran als següents punts:

1. Els treballs escrits que han de contenir reflexions, comentaris de text o recensions seran avaluats tenint en compte les següents qualitats:

- Cenyir-se al tema o qüestió plantejada.	- Originalitat i creativitat.
- Estructuració i ordre lògic en la redacció.	- Competència lingüística. (sintaxis)
- Sentit crític i qüestionador.	- Capacitat de síntesi.
- Relació amb els continguts tractats a classe.	- Capacitat per definir.
- Riquesa de vocabulari i coneixement de la terminologia.	- Neteja i cura en les feines presentades.
- Claredat d'idees.	- Capacitat per argumentar i per raonar

2. Per tal de poder promocionar l'assignatura és necessari obtenir una mitja de 4,5 punts del curs.

2.12.1-. CRITERIS DE QUALIFICACIÓ.

	Activitats + Quadern	Actitud positiva	Participació en la dinàmica
VALORS ÈTICS 1r	50 %	40 %	10 %
VALORS ÈTICS 2n	50 %	40 %	10 %
VALORS ÈTICS 3r	50 %	40 %	10 %
VALORS ÈTICS 4t	50 %	40 %	10 %

Apunt : Aquest curs hem reforçat el paper de l'actitud car que consideram que a una disciplina com aquesta és fonamental un comportament exemplar. Per tant s'avaluarà el comportament de la següent manera: cada alumne iniciarà l'avaluació amb quatre punts, en la mesura que vagi acumulant comportaments negatius se li descomptaran de la següent forma:

- a) Un negatiu 0,4 punts menys.
- b) Una aula de treball 1 punt menys.
- c) Una amonestació 1,5 punts menys

Si un alumne perd el 40% de l'apartat actitud no tendran efecte els altres apartats per promediar.

2.13-. MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS.

El material bàsic d'aquest curs seran els dossiers que el Departament ha elaborat amb temes curriculars de l'àrea i el i de qualsevol recurs didàctic i pedagògic que estigui al nostre abast: vídeos, premsa, llibres, informació Internet, etc..

2.14-. METODOLOGIA.

La metodologia didàctica emprada intentarà ser activa i participativa. Els alumnes disposaran d'uns materials bàsics, base per canalitzar els continguts teòrics de l'àrea de Valors encara que s'utilitzaran tots els recursos didàctics que estiguin al nostre abast.

Els materials didàctics escollits pels membres del departament emprats tan pel professor com pels alumnes intenta potenciar al màxim l'interès de l'alumne per allò explicat i la seva participació en el desenvolupament de la matèria. Sense deixar de banda el paper de les explicacions a càrrec del professorat es tracta de què l'alumne sigui una part activa en la construcció dels seus aprenentatges, objectiu que es pot aconseguir amb alguna de les activitat abans esmentades a l'apartat materials i recursos didàctics i pedagògics, sempre tenint en compte aspectes tal com les característiques pròpies dels grups que es treballin i la disposició dels recursos en el moment en que es necessitin. En aquest sentit els membres del departament estem d'acord en emprar tots els recursos que estiguin disponibles amb el fi de potenciar l'interès per l'àrea sense perdre en cap moment el rigor necessari d'aquesta disciplina filosòfica.

Aquest departament assumeix majoritàriament les orientacions metodològiques de la Conselleria d'Educació i Cultura en quan considera el diàleg com l'eina bàsica de la reflexió filosòfica aplicada a l'àmbit de les matèries de VALORS. La mateixa idea de fer de la classe una comunitat de recerca ens pareix el plantejament més adequat alhora d'orientar les sessions d'aula. Just d'aquesta forma es pot aconseguir que l'aprenentatge sigui constructiu i significatiu per l'alumnat. L'aposta per les noves tecnologies ens sembla prou interessant. És la intenció d'aquest departament la d'emprar en totes les seves explotabilitats aquestes eines.

3-. PROGRAMACIÓ DE FILOSOFIA A 4t ESO.

3.1-. Finalitat de l'assignatura.

Aquesta matèria té com a finalitat que els alumnes siguin capaços de treballar les habilitats de pensar i comprendre i que s'abstreguin racionalment del camp concret estudiat en cadascuna de les altres matèries per centrar-se en el que caracteritza específicament la filosofia: reflexionar, raonar i exposar crítiques i arguments, utilitzant la manera de fer preguntes radical i última que li és pròpia, sobre els problemes referits a la totalitat de la vivència humana, sense deixar de costat la capacitat que té aquesta disciplina de transformar i canviar tant l'individu com la societat.

La filosofia és una manera especial de demanar i de saber, d'entendre la realitat que ens envolta i les circumstàncies en què vivim i d'enfrontar-s'hi, les quals, en bona part, ens fan ser com som i comprendre el que som.

Per això, la matèria de filosofia té com a objectiu principal que els alumnes es comprenguin a si mateixos i comprenguin el seu món. Per aconseguir-ho, els dota d'eines cognitives, tant teòriques com pràctiques. La part teòrica de l'assignatura serveix perquè els alumnes coneguin els grans interrogants, els conceptes especialitzats i les teories que intenten donar resposta a les grans qüestions. La part pràctica permet adquirir habilitats com saber pensar, raonar i argumentar amb fonament i coherència i de forma autònoma, i eines com l'actitud crítica i reflexiva, que ensenya als alumnes a no admetre idees que no han estat rigorosament analitzades i evidenciades, l'habilitat discursiva per dialogar i convèncer evitant el pensament únic i dogmàtic, la capacitat de destriar el que és evident del que és arbitrari, el que és substancial del que és accidental, la gestió creativa de les seves capacitats estètiques o el raonament moral i polític autònom, coherent i fonamentat.

3.2-. Estructura del currículum.

El temari de l'assignatura s'organitza en sis blocs.

El primer introdueix l'estudiant en la reflexió sobre el mateix concepte de filosofia i n'explica aspectes bàsics, com l'origen històric, les característiques o qui varen ser els primers filòsofs.

El segon fa referència al problema de la identitat personal i resumeix algunes de les principals teories psicològiques sobre aquesta qüestió, així com algunes de les principals teories antropològiques de la història de la filosofia.

En el tercer bloc es tracta el tema de la socialització i s'expliquen els punts essencials d'aquest procés i algunes teories sobre l'origen de la societat.

En el quart s'expliquen algunes qüestions relatives al coneixement humà, així com les principals teories filosòfiques sobre aquesta qüestió.

El cinquè, en canvi, se centra en el tema de la realitat i les respostes més influents respecte als principals interrogants metafísics de l'ésser humà.

Finalment, en el sisè bloc es fa referència al concepte fonamental de llibertat, juntament amb altres, com el d'experiència estètica o el de creativitat.

3.3-. Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.

Agafant com a referència els principis de la pedagogia constructivista, proposam a continuació una sèrie d'orientacions metodològiques i didàctiques que poden servir com a base per intentar assolir un aprenentatge realment significatiu.

En primer lloc, segons el marc de referència esmentat, és essencial partir dels coneixements previs dels alumnes i de les seves pròpies experiències. D'aquesta manera, podran relacionar els continguts nous amb allò que ja saben i s'incrementarà, així, l'assimilació de les noves idees.

És fonamental treballar la recerca, la selecció, l'anàlisi i l'avaluació de la informació, la feina en equip, etc. A l'hora de dur a terme l'aprenentatge, s'ha de tenir en compte el grau de maduresa i autonomia dels alumnes, que els permetrà tractar problemes més complexos i intentar trobar les respostes per si mateixos. Es poden abordar els diversos temes partint d'un qüestionari inicial que permeti que els alumnes, després d'haver recollit i estructurat la informació, puguin arribar a conclusions que responguin a aquestes qüestions inicials. És molt aconsellable fer una autoavaluació o una coavaluació. Si es treballa en grups petits, els alumnes es conscienciaran molt més dels seus propis errors i avançaran molt millor en el seu procés d'aprenentatge. El professor, finalment, pot resoldre dubtes, explicar i completar conceptes que no hagin quedat clars, etc.

En segon lloc, és important també emprar una metodologia activa en què es fomenti la participació de l'alumne a través de l'experimentació. Aquesta estratègia promou el desenvolupament d'habilitats com el pensament crític, la creativitat i la comunicació efectiva en cadascuna de les fases del procés.

La utilització de recursos informàtics i audiovisuals pot ser interessant, ja que permet acostar els temes filosòfics als alumnes i fer-los més comprensibles, amb la qual cosa s'afavoreix l'aprenentatge. L'existència d'una gran varietat de recursos en l'àmbit de les TIC (webs, webquestes, blogs, etc.) facilita molt aquesta metodologia.

En tercer lloc, s'ha de procurar que les activitats plantejades siguin tan reals, coherents i funcionals com sigui possible. En aquest sentit, cal aprofitar tots els recursos que es tinguin a l'abast per oferir als alumnes tasques que els resultin estimulants, a fi d'augmentar així la seva motivació i la implicació en el propi aprenentatge.

La pràctica cooperativa d'activitats és fonamental perquè els alumnes millorin les seves destreses i perquè aquesta pràctica serveixi per motivar i refermar la part teòrica.

Finalment, és necessari tenir en compte aspectes tan determinants com l'etapa evolutiva dels alumnes o la diversitat present a l'aula, i adaptar-nos en cada cas a les característiques i les necessitats de cadascú.

3.4-. Recursos didàctics.

Com hem dit abans, és convenient utilitzar tots els recursos que tinguem a la nostra disposició a fi de despertar l'interès dels alumnes per aprendre i aconseguir, així, que s'impliquin de forma activa en les dinàmiques plantejades. Des d'aquest punt de vista, volem reiterar la utilitat de les metodologies actives, que fan que l'aprenent sigui protagonista i constructor del seu propi procés en comptes d'un simple espectador i receptor de continguts. Les TIC, sempre que tinguin en compte el criteri anterior, solen ser eines molt útils per aconseguir captar l'atenció dels joves.

3.5-. Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.

Segons les activitats que duquem a terme, necessitarem diferents tipus d'agrupaments: individuals, en parelles, en grup gran o petit, debats, etc., per la qual cosa la distribució de l'espai ha de ser flexible i ha de permetre diferents tipus d'intercanvis.

3.6-. Tractament disciplinari.

La filosofia permet fer feina interdisciplinàriament, ja que, per la diversitat de temes de què tracta i l'actitud oberta que presenta, està relacionada amb gairebé totes les branques del saber i hi interactua de forma crítica.

3.7-. Avaluació.

El procés d'avaluació s'ha d'orientar cap a dues direccions: per una banda, ajudar a millorar l'aprenentatge dels alumnes i, per l'altra, valorar la pròpia pràctica docent.

L'avaluació inicial permet detectar el bagatge previ amb el qual els alumnes accedeixen a l'assignatura i identificar quins coneixements i quines idees errònies en tenen, quin grau d'interès els desperta, quines són les seves expectatives, etc.

D'altra banda, l'avaluació continuada durant tot el curs està encaminada a prendre consciència dels progressos en l'assoliment de les competències i la consecució dels objectius fixats. A més, permet descobrir i gestionar possibles obstacles que dificulten l'aprenentatge.

En aquest sentit, és important que els alumnes coneguin els elements bàsics de la seva avaluació (criteris, mecanismes, finalitat, etc.) i que entenguin la necessitat de saber-los emprar per poder autoavaluar-se i regular-se durant el curs.

3.8-. El paper dels docents.

El paper del docent és essencial: escolta, orienta i estimula; guia les recerques i les descobertes; fomenta el diàleg, la creativitat i l'adquisició de l'esperit crític; dóna suport, i ofereix models i reptes. Ha de fonamentar la seva acció tenint en compte les característiques personals i del grup.

3.9-. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.

La matèria de filosofia contribueix al desenvolupament de les competències clau següents:

Comunicació lingüística

— Pensant amb ordre i criteri i exposant les opinions pròpies amb raons, respectant les dels altres i valorant-les per enriquir la pròpia visió de la realitat.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Coneixent les regles matemàtiques de presa de decisions democràtiques, així com els conceptes matemàtics en què es basen les diferents definicions tradicionals de justícia.
- Identificant problemes filosòfics plantejats per la ciència actual sobre l'ésser humà i la seva condició biològica i cultural i abordant-los de manera crítica.
- Relacionant les dimensions física i biològica, social i cultural dels éssers humans i emprant aquests coneixements de forma intel·ligent quan sigui necessari.

Competència digital

- Sabent cercar i usar eines informàtiques per exposar activitats i/o el propi pensament.

Aprendre a aprendre

- Adquirint estratègies que serveixin a l'individu per desenvolupar el propi pensament i l'autonomia i la iniciativa personals.

Competències socials i cíviques

- Identificant problemes filosòfics i abordant-los críticament mitjançant la definició i l'ús rigorós de conceptes, l'anàlisi d'idees, el diàleg i l'argumentació.
- Reconeixent i valorant les relacions entre política i ciutadania.
- Aconseguint l'habilitat de practicar els valors democràtics.

Consciència i expressions culturals

- Distingint les característiques que defineixen la ciència enfront del saber artístic.

3.10-. Objectius específics.

1. Reconèixer el caràcter propi de la filosofia i distingir-la d'altres tipus de sabers, com la ciència, la religió, l'art, etc.
2. Identificar i apreciar el sentit dels problemes filosòfics.
3. Usar i identificar correctament la terminologia bàsica de les diferents disciplines filosòfiques.
4. Comentar textos filosòfics analitzant-ne l'estructura, interpretant-ne el significat i fent-ne una reflexió crítica.
5. Desenvolupar estratègies per accedir a la informació de forma rigorosa, seleccionar-la adequadament i utilitzar-la correctament en l'elaboració de treballs de recerca o presentacions.
6. Valorar el diàleg i el debat com a mitjans per aproximar-se a la veritat i com a exercici actiu del respecte, la tolerància i la comprensió.
7. Adoptar una actitud crítica davant opinions contraposades.

8. Adquirir habilitats de comunicació i argumentació coherent de les pròpies opinions, tant de forma oral com escrita.

9. Desenvolupar actituds de solidaritat i participació en la vida comunitària i una consciència cívica, crítica i autònoma, inspirada en els drets humans i compromesa amb la construcció d'una societat democràtica, justa i equitativa i amb la defensa de la natura.

3.11-. Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable.

BLOC 1. LA FILOSOFIA
Continguts
El saber filosòfic. L'origen de la filosofia occidental. Característiques de la filosofia. Els primers filòsofs: els presocràtics. Els sofistes i Sòcrates.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Comprendre què és la reflexió filosòfica i diferenciar-la d'altres tipus de sabers que estudien aspectes concrets de la realitat i l'individu. 1.1. Defineix i utilitza conceptes com filosofia, mite, logos, saber, opinió, abstracte, concret, raó, sentits, arkhé, causa, monisme, dualisme, pluralisme, substància i prejudici i elabora un glossari amb aquests conceptes. 1.2. Distingeix els conceptes de conèixer, opinar, argumentar, interpretar, raonar, analitzar, criticar, descobrir i crear. 2. Conèixer l'origen de la filosofia occidental —on, quan i per què sorgeix—, distingir-la dels sabers preracionals —el mite i la màgia— com a saber pràctic i comparar-la amb algunes característiques generals de les filosofies orientals. 2.1. Explica les diferències entre l'explicació racional i la mitològica. 2.2. Llegeix textos interpretatius i descriptius de la formació del cosmos i l'ésser humà pertanyents al camp mitològic i al camp racional i assenyalat les semblances i les diferències en els plantejaments. 3. Identificar el primer interrogant filosòfic de la filosofia grega, la pregunta per l'origen, i conèixer les primeres respostes a aquesta pregunta, donades pels primers pensadors grecs. 3.1. Descriu les primeres respostes presocràtiques a la pregunta per l'arkhé, coneix els autors d'aquestes respostes i reflexiona per escrit sobre les solucions d'interpretació de la realitat exposades per Heràclit, Parmènides i Demòcrit. 4. Conèixer el gir antropològic de la filosofia al segle V aC, explicar algunes de les idees centrals de Sòcrates i de Protàgores i reflexionar sobre l'aplicació pràctica de la filosofia respecte a l'individu i a la societat en la qual aquest viu. 4.1. Compara la interpretació de l'ésser humà i la societat defensada per Sòcrates amb l'exposada per Protàgores i argumenta la seva pròpia postura. 5. Reflexionar i argumentar, de forma escrita i oral, sobre l'interès, específicament humà, per entendre's a si mateix i per entendre allò que l'envolta. 5.1. Elaborar petits assaigs en què argumenta les seves opinions de forma raonada. 6. Reconèixer les diferents funcions de la filosofia com a saber crític que aspira a fonamentar i analitzar els problemes últims de la realitat i exposar arguments sobre aquests problemes tant des d'un vessant teòric com un de pràctic. 6.1. Disserta sobre les possibilitats de la filosofia segons les diferents funcionalitats d'aquesta.
BLOC 2. IDENTITAT PERSONAL
Continguts
El problema de la identitat. La personalitat. Principals teories de la personalitat. L'inconscient. La motivació. Principals teories de la motivació. Les emocions. Teoria antropològica de Plató. Teoria antropològica d'Aristòtil. Teoria antropològica d'Agustí d'Hipona. Teoria antropològica de Descartes. Teoria antropològica de Kant.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Comprendre la profunditat de la pregunta "Qui som?", conèixer algunes respostes donades des de la psicologia i la filosofia, reflexionar i valorar la importància de conèixer-se un mateix i expressar-ho per escrit.
 - 1.1. Defineix i utilitza conceptes com personalitat, temperament, caràcter, consciència, inconsciència, conductisme, cognitivisme, psicologia humanística, psicoanàlisi, etc., i elabora un glossari amb aquests termes.
2. Definir què és la personalitat, així com els principals conceptes que hi estan relacionats.
 - 2.1. Defineix què és la personalitat i en descriu les característiques.
3. Conèixer i explicar les tesis centrals d'algunes teories sobre la personalitat.
 - 3.1. Coneix les tesis fonamentals sobre la personalitat i exposa arguments referents a aquesta qüestió.
4. Reconèixer les etapes del desenvolupament de la identitat personal, reflexionar sobre els factors que determinen l'èxit i el fracàs i aportar la pròpia opinió raonada sobre aquests dos conceptes.
 - 4.1. Llegeix i utilitza textos literaris en els quals s'analitza la personalitat dels personatges, identifica els trets i els tipus de personalitat i reflexiona per escrit sobre aquest tema.
5. Analitzar què s'entén per inconscient en el marc del pensament de la psicoanàlisi.
 - 5.1. Analitza què s'entén per inconscient.
6. Reflexionar de forma escrita i dialogar en grup sobre la possible incidència en la formació de la personalitat de l'herència genètica i del que s'adquireix.
 - 6.1. Llegeix i analitza textos filosòfics, literaris o científics el punt de reflexió dels quals és l'herència adquirida en la formació de la personalitat, amb incidència en l'autoconeixement d'un mateix.
7. Cercar a Internet en què consisteix la filosofia de la ment i la neurociència i seleccionar la informació més significativa.
 - 7.1. Cerca i selecciona informació significativa sobre conceptes fonamentals de la filosofia de la ment.
8. Identificar la funció i la importància de la motivació com a factor energètic i direccional de les múltiples dimensions de la vida humana.
- 8.1. Defineix i utilitza amb rigor conceptes com motivació, emoció, sentiment, necessitats primàries, necessitats secundàries, autorealització, vida afectiva i frustració.
9. Reconèixer, en el marc de la teoria cognitiva, el valor del coneixement com a element motivador de la conducta humana i reflexionar sobre la consideració de l'ésser humà com a animal racional.
 - 9.1. Explica les tesis més importants de la teoria cognitiva sobre el coneixement i la motivació.
10. Explicar les idees centrals de la teoria humanística sobre la motivació i reflexionar sobre el caràcter de la motivació com a element distintiu de l'ésser humà enfront del merament animal.
 - 10.1. Explica les idees centrals de la teoria humanística sobre la motivació i expressa la seva opinió raonada sobre aquest tema.
 - 10.2. Explica i compara les visions sobre la motivació de la teoria cognitivista i de la teoria humanística.
11. Conèixer la condició afectiva de l'ésser humà, distingir entre impulsos, emocions i sentiments i reconèixer el paper del cos en la possibilitat de manifestar l'afectivitat.
 - 11.1. Analitza textos breus i significatius d'autors rellevants sobre les emocions i argumenta per escrit les pròpies opinions.
12. Valorar la importància de la relació entre la motivació i l'afectivitat per dirigir la conducta humana en diferents direccions i amb diferent intensitat.
 - 12.1. Analitza textos i disserta sobre la incidència en la conducta humana d'emocions com la frustració, el desig o l'amor, entre altres.
13. Reflexionar i argumentar sobre la importància de la motivació i de les emocions, com la curiositat i el plaer d'aprendre, el desig d'aconseguir objectius, la satisfacció per la resolució de problemes i pel reconeixement de l'èxit i la complaença per l'estímul d'iniciatives, entre altres.
 - 13.1. Argumenta sobre el paper de les emocions per estimular l'aprenentatge, el rendiment, l'assoliment d'objectius i la resolució de problemes, entre altres processos.
14. Reflexionar sobre el paper de les emocions com a eina per ser emprenedor i creatiu.
 - 14.1. Analitza textos en els quals es descriu el paper de les emocions com a estímul de la iniciativa, l'autonomia i l'emprenedoria.
15. Conèixer, des de la història de la filosofia, algunes de les reflexions sobre aspectes que caracteritzen l'ésser humà com a tal i valorar la funció de la filosofia com a saber originari i integrador de múltiples perspectives el centre comú de les quals és l'home.
 - 15.1. Elaborar de forma cooperativa un glossari per publicar a Internet amb la terminologia filosòfica de la unitat.
16. Explicar les teories de l'ànima de Plató i d'Aristòtil i reflexionar sobre la relació entre l'ànima, el cos i els afectes que s'analitza en aquestes teories.
 - 16.1. Explica la teoria de l'ànima de Plató.
 - 16.2. Explica la teoria de l'ànima d'Aristòtil.
 - 16.3. Argumenta la seva opinió sobre la relació entre el cos i la ment o ànima.
17. Conèixer la importància de la introspecció assenyalada per Agustí d'Hipona com a mètode d'autoconeixement i de formació de la pròpia identitat.
 - 17.1. Explica què és la introspecció segons Agustí d'Hipona i utilitza aquest tipus de pensament en primera persona per descriure's a si mateix.
18. Descriure la concepció cartesiana del paper del pensament com a aspecte que defineix l'individu i comparar-la amb les concepcions materialistes i mecanicistes de l'home màquina del materialisme francès del segle XVIII.
 - 18.1. Exposar el significat de la tesi de Descartes "Cogito, ergo sum".
 - 18.2. Exposar les pròpies reflexions sobre les implicacions del materialisme en la seva descripció de l'ésser humà.
19. Conèixer la importància de la facultat de la voluntat com a element definitori de l'ésser humà.
 - 19.1. Explica què és la voluntat.
20. Expressar alguna de les consideracions filosòfiques sobre l'afectivitat.
 - 20.1. Argumenta, des del punt de vista filosòfic, el paper de les emocions en la consideració de l'ésser humà com a tal.
21. Reconèixer les implicacions filosòfiques de la idea de l'home com a projecte.
 - 21.1. Expressa i desenvolupa la idea de l'home com a projecte.
 - 21.1.1. Expressa i desenvolupa la idea de l'home com a projecte.

BLOC 3. SOCIALITZACIÓ

Continguts

La dimensió social i cultural de l'ésser humà.
El procés de socialització.
Principals teories sobre l'origen de la societat. Principals postures davant la diversitat cultural. La comunicació.
Comunicació verbal i no verbal.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Identificar l'altre tal com és individualment i, al mateix temps, identificar-lo com un àlter ego que comparteix un espai i unes circumstàncies comunes, la qual cosa dóna lloc a la intersubjectivitat.
 - 1.1. Defineix i utilitza conceptes com individualitat, alteritat, socialització, estat de naturalesa, drets naturals, contracte social, respecte, propietat, Estat, legitimació, institucionalització, rol, estatus, conflicte i canvi social i globalització.
2. Reconèixer la dimensió social i cultural de l'ésser humà i identificar i distingir els conceptes de cultura i societat.
 - 2.1. Defineix i explica el significat dels conceptes de cultura i societat i fa referència als components socioculturals que hi ha a l'ésser humà.
3. Identificar els elements, la legitimació i el procés de construcció d'una cultura i valorar-la no tan sols com a instrument d'adaptació al medi, sinó com a eina per a la transformació i l'autosuperació.
 - 3.1. Assenyala alguns dels principals continguts culturals, com les institucions, les idees, les creences, els valors, els objectes materials, etc.
 - 3.2. Coneix els nivells en què es produeix la internalització dels continguts culturals d'una societat, això és: el nivell biològic, l'afectiu i el cognitiu.
4. Conèixer els diferents elements del procés de socialització i relacionar-los amb la pròpia personalitat.
 - 4.1. Descriu la socialització primària i la secundària.
5. Conèixer les teories sobre l'origen de la societat, reflexionar de forma escrita sobre aquestes teories i argumentar les pròpies opinions sobre aquest tema.
 - 5.1. Explica les tesis fonamentals sobre l'origen de la societat i de l'Estat.
6. Comprendre el sentit del concepte de civilització i establir les semblances i les diferències amb el concepte de cultura.
 - 6.1. Explica què és una civilització i en posa exemples fonamentats, i investiga les semblances i les diferències entre orient i occident i hi reflexiona.
7. Definir què és la comunicació i analitzar les formes de comunicació no verbal i la incidència de les tecnologies de la informació i la comunicació.
 - 7.1. Explica què és la comunicació i reflexiona sobre els avantatges i els inconvenients que es presenten quan l'eina per comunicar-se són les tecnologies de la informació i la comunicació.
8. Reflexionar sobre el possible paper actiu d'un mateix en la construcció de la cultura i identificar-se com a ésser creatiu i innovador, capaç de generar elements culturals.
 - 8.1. Reflexiona per escrit sobre el paper actiu d'un mateix, en el seu context sociocultural, com a ésser capaç d'innovar i generar canvis culturals.
9. Reflexionar i indagar sobre el relativisme cultural i l'etnocentrisme.
 - 9.1. Coneix el relativisme cultural i l'etnocentrisme i hi reflexiona expressant conclusions pròpies i aportant exemples basats en fets investigats i contrastats a Internet.

BLOC 4. PENSAMENT

Continguts

El problema del coneixement.
El concepte de veritat.
Principals concepcions de la veritat. Teoria del coneixement d'Aristòtil. Teoria del coneixement de Descartes. Teoria del coneixement de Hume. Teoria del coneixement de Kant.
La intel·ligència.
La intel·ligència emocional.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Comprendre la facultat racional com a específica de l'ésser humà i les implicacions que té, i analitzar en què consisteix la racionalitat i quines característiques presenta.
 - 1.1. Defineix i utilitza conceptes com raó, sentits, experiència, abstracció, universalitat, sistematicitat, racionalisme, dogmatisme, empirisme, límit, intel·ligència, intel·ligència emocional, certesa i error.
 - 1.2. Explica què és la racionalitat i en descriu algunes característiques.
2. Explicar les tesis bàsiques d'algunes concepcions filosòfiques sobre les possibilitats i els límits de la raó.
 - 2.1. Explica la concepció filosòfica sobre les possibilitats de la raó.
3. Distingir la racionalitat teòrica de la racionalitat pràctica, així com la teoria de l'experiència.
 - 3.1. Identifica les dues possibilitats d'aplicació de la racionalitat: la teòrica i la pràctica.
4. Conèixer la concepció contemporània sobre la intel·ligència i incidir en la teoria de la intel·ligència emocional de Daniel Goleman.
 - 4.1. Explica les tesis centrals de la teoria de la intel·ligència emocional.
 - 4.2. Argumenta la relació entre la raó i les emocions.
5. Comprendre alguns dels principals tipus de veritat —la veritat com a correspondència, la veritat segons el pragmatisme americà, la veritat des del perspectivisme i el consens— i reflexionar sobre la possibilitat d'aconseguir la veritat absoluta.
 - 5.1. Defineix alguns tipus de veritat, com la veritat com a correspondència, la veritat segons el pragmatisme americà i la veritat des del perspectivisme.
 - 5.2. Reflexiona sobre la part positiva d'equivocar-se i la importància de l'error com a possibilitat de cercar noves estratègies i solucions.

BLOC 5. REALITAT I METAFÍSICA

Continguts

La metafísica.

La pregunta per l'origen i la finalitat de l'univers. La pregunta pel sentit de l'existència.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer el significat del terme metafísica, comprendre que és la principal disciplina de les que componen la filosofia, identificar-ne l'objectiu fonamental, consistent a fer preguntes radicals sobre la realitat, i entendre en què consisteix una pregunta radical.
 - 1.1. Defineix i utilitza conceptes com metafísica, realitat, pregunta radical, essència, naturalesa, cosmos, caos, creació, finalisme, contingent, mecanicisme i determinisme.
 - 1.2. Defineix què és la metafísica i n'assenyala l'objecte de coneixement i la manera característica de fer preguntes sobre la realitat.
2. Comprendre una de les principals respostes a la pregunta sobre el significat del concepte naturalesa; identificar aquesta naturalesa no tan sols com l'essència de cada ésser, sinó, a més, com el conjunt de totes les coses que hi ha; conèixer algunes de les grans preguntes metafísiques sobre la naturalesa: quin és l'origen de l'univers, quina finalitat té l'univers, quin és l'ordre que regeix la naturalesa, si és que n'hi ha cap, i quin lloc ocupa l'ésser humà al cosmos, i reflexionar sobre les implicacions filosòfiques de cadascuna d'aquestes qüestions.
 - 2.1. Expressa les dues possibles respostes a la pregunta per l'origen de l'univers —és etern o va ser creat— i exposa les seves reflexions sobre les implicacions religioses i filosòfiques d'aquestes dues respostes.
 - 2.2. Exposa les dues postures sobre la qüestió referent a si l'univers té una finalitat, una direcció, o si no en té cap, i argumenta filosòficament la seva opinió sobre aquest tema.
 - 2.3. Analitza textos el punt de reflexió dels quals és la realitat física que ens envolta i els interrogants filosòfics que aquesta suscita.
3. Conèixer les implicacions filosòfiques de la teoria del caos, comprendre la importància d'assenyalar si la naturalesa es regeix per lleis deterministes o si es regeix per l'atzar quàntic i argumentar la pròpia opinió sobre com afecta aquesta resposta la comprensió de la conducta humana.
 - 3.1. Defineix què és el determinisme i què és l'indeterminisme en el marc de la reflexió sobre si hi ha un ordre a l'univers regit per lleis.
4. Reflexionar sobre la interrogació pel sentit de l'existència, explicar les tesis centrals d'algunes teories filosòfiques de la vida i dissertar de forma raonada sobre la vida o la mort, l'esdevenir històric o el lloc de l'individu en la realitat, entre altres qüestions metafísiques.
 - 4.1. Coneix les tesis centrals del vitalisme de filòsofs que reflexionen sobre la vida.
 - 4.2. Analitza textos literaris, filosòfics i científics que tracten de temes metafísics com l'existència, la mort, l'esdevenir històric o el lloc de l'individu en la realitat i exposa les seves pròpies reflexions sobre aquest tema.

BLOC 6. TRANSFORMACIÓ

Continguts

La llibertat.

Tipus de llibertat.

Determinisme.

L'experiència estètica.

Creativitat i imaginació.

El procés creatiu segons Poincaré.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer els dos significats del concepte de llibertat d'acció: la llibertat negativa i la llibertat positiva, i aplicar-los tant en l'àmbit de la societat política com en el terreny de la vida privada o llibertat interior.
 - 1.1. Defineix i utilitza conceptes com voluntat, llibertat negativa, llibertat positiva, autodeterminació, lliure albir, determinisme, indeterminisme i condicionament.
 - 1.2. Analitza textos breus sobre el tema de la llibertat i argumenta la pròpia opinió.
2. Comprendre què és el lliure albir o llibertat interior i relacionar-lo amb la possibilitat d'autodeterminació d'un mateix i amb la facultat de la voluntat.
 - 2.1. Explica què és el lliure albir i la facultat humana de la voluntat.
3. Reflexionar i exposar arguments sobre la relació entre la llibertat interior i la llibertat social i política.
 - 3.1. Exposar les seves reflexions sobre la possibilitat que existeixi el lliure albir o no, tenint en compte els avenços en el coneixement de la genètica i la neurociència.
4. Conèixer l'existència de determinisme a la naturalesa i analitzar la possibilitat que l'ésser humà sigui lliure, tenint en compte que és un ésser natural i que, com a tal, està sotmès a les lleis de la naturalesa.
 - 4.1. Argumenta les possibilitats de l'ésser humà d'actuar lliurement, tenint en compte que és un ésser natural.
5. Reconèixer les tres postures sobre el problema de la llibertat absoluta o condicionada: la tesi estoica, la negació de la submissió de la voluntat a les lleis naturals, de Kant, i la posició intermèdia, que no rebutja la llibertat, sinó la llibertat absoluta.
 - 5.1. Expressar diferents postures de filòsofs relacionades amb el tema de la llibertat.
6. Entendre l'estètica com la part de la filosofia que estudia el procés creatiu, l'experiència estètica i la bellesa.
 - 6.1. Defineix i utilitza conceptes com estètica, creativitat, sinapsi neuronal, imaginació, pensament divergent, pensament convergent i serendipitat.
7. Identificar què és la imaginació com a facultat específica de l'ésser humà i explicar com funciona i quines característiques té.
 - 7.1. Llegeix i comenta textos breus i significatius sobre el mecanisme d'aparició d'idees noves.
 - 7.2. Explica què és la imaginació i l'exemplifica de forma pràctica mitjançant la redacció de relats breus de rerefons filosòfic.
8. Reconèixer la capacitat humana de la creativitat com a potencialitat existent en totes les persones, la qual s'aconsegueix entrenant el cervell.
 - 8.1. Analitza textos de literatura fantàstica i reflexiona sobre els elements específicament creatius.
9. Conèixer les fases del procés creatiu i reflexionar sobre la importància que el pensament divergent imaginatiu i el pensament lògic i racional facin feina junts.
 - 9.1. Explica les fases del procés creatiu.
10. Conèixer i aplicar algunes tècniques de desenvolupament de la creativitat.
 - 10.1. Utilitza la tècnica de desenvolupament de la creativitat de revisió de supòsits i inversió i l'aplica a alguna teoria filosòfica o científica.
 - 10.2. Explica les principals tècniques de desenvolupament de la creativitat.
11. Utilitzar la tècnica de la pluja d'idees per construir una història literària amb rerefons filosòfic.
 - 11.1. Utilitza de forma col·lectiva la tècnica de la pluja d'idees per reflexionar sobre temes filosòfics tractats durant el curs.
12. Valorar la llibertat com a condició bàsica per a la creativitat innovadora, la connexió entre si de les idees preexistents i la competitivitat.
 - 12.1. Argumenta el paper de la llibertat com a condició fonamental per a la creació.
13. Conèixer les qualitats de les persones especialment creatives, com la motivació, la perseverança, l'originalitat i el medi, i cercar com es poden potenciar aquestes qualitats.
 - 13.1. Explica les característiques de les persones especialment creatives i algunes de les formes en què pot potenciar-se aquesta condició.
14. Reflexionar de forma argumentada sobre el sentit del risc i com es relaciona amb la possibilitat d'aconseguir solucions innovadores i, per tant, d'evolucionar.
 - 14.1. Argumenta la importància d'assumir riscos i de sortir de l'anomenada zona de confort per aconseguir metes i resultats creatius i innovadors.

3.11.1.- Concreció dels “Estàndards d’aprenentatge avaluable”.

Estàndards d’aprenentatge avaluable aplicables FILOSOFIA 4t ESO									
	BLOC 1		BLOC 2		BLOC 3		BLOC 4	BLOC 5	BLOC 6
4t ESO	1	5.2	1.1		1				
	1.1	6.1	3		2	9		1	1
	1.2	7	4		4	13	1	3	3
	1.3	7.2	5	6.3	4.1	15	3	3.2	5
	3	8	5.4		1.2	17.1	4.1	4	7
	4	9	6.1		4.3	18.1	5		9
	5				7	20			12

3.12.- Criteris de correcció, ponderació i promoció.

Els criteris de correcció de les activitats de Valors Ètics s’atendran als següents punts:

1-. Els treballs escrits que han de contenir reflexions, comentaris de text o recensions seran avaluats tenint en compte les següents qualitats:

- Cenyir-se al tema o qüestió plantejada.	- Originalitat i creativitat.
- Estructuració i ordre lògic en la redacció.	- Competència lingüística. (sintaxis)
- Sentit crític i qüestionador.	- Capacitat de síntesi.
- Relació amb els continguts tractats a classe.	- Capacitat per definir.
- Riquesa de vocabulari i coneixement de la terminologia.	- Neteja i cura en les feines presentades.
- Claredat d’idees.	- Capacitat per argumentar i per raonar

2. Per tal de poder promocionar l’assignatura és necessari obtenir una mitja de 4,5 punts del curs.

3.12.1.- CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

	Exàmens	Feina	Actitud	Participació en la dinàmica
FILOSOFIA 4t	50 %	30 %	10 %	10 %

Apunt : Aquest curs hem reforçat el paper de l'actitud car que consideram que a una disciplina com aquesta és fonamental un comportament exemplar. Per tant s'avaluarà el comportament de la següent manera: cada alumne iniciarà l'avaluació amb quatre punts, en la mesura que vagi acumulant comportaments negatius se li descomptaran de la següent forma:

- a) Un negatiu 0,4 punts menys.
- b) Una aula de treball 1 punt menys.
- c) Una amonestació 1,5 punts menys

Si un alumne perd el 40% de l'apartat actitud no tendran efecte els altres apartats per promediar.

3.13.- Materials i recursos didàctics.

El material bàsic d'aquest curs seran els dossiers que el Departament ha elaborat amb temes curriculars de l'àrea i el i de qualsevol recurs didàctic i pedagògic que estigui al nostre abast: vídeos,premsa,llibres,informació Internet,etc..

3.14.- METODOLOGIA.

La metodologia didàctica emprada intentarà ser activa i participativa. Els alumnes disposaran d'uns materials bàsics, base per canalitzar els continguts teòrics de l'àrea de Valors encara que s'utilitzaran tots els recursos didàctics que estiguin al nostre abast.

Els materials didàctics escollits pels membres del departament emprats tan pel professor com pels alumnes intenta potenciar al màxim l'interès de l'alumne per allò explicat i la seva participació en el desenvolupament de la matèria. Sense deixar de banda el paper de les explicacions a càrrec del professorat es tracta de què l'alumne sigui una part activa en la construcció dels seus aprenentatges, objectiu que es pot aconseguir amb alguna de les activitat abans esmentades a l'apartat materials i recursos didàctics i pedagògics, sempre tenint en compte aspectes tal com les característiques pròpies dels grups que es treballin i la disposició dels recursos en el moment en que es necessitin. En aquest sentit els membres del departament estem d'acord en emprar tots els recursos que estiguin disponibles amb el fi de potenciar l'interès per l'àrea sense perdre en cap moment el rigor necessari d'aquesta disciplina filosòfica.

Aquest departament assumeix majoritàriament les orientacions metodològiques de la Conselleria d'Educació i Cultura en quan considera el diàleg com l'eina bàsica de la reflexió filosòfica. La mateixa idea de fer de la classe una comunitat de recerca ens pareix el plantejament més adequat alhora d'orientar les sessions d'aula. Just d'aquesta forma es pot aconseguir que l'aprenentatge sigui constructiu i significatiu per l'alumnat. L'aposta per les noves tecnologies ens sembla prou interessant. És la intenció d'aquest departament la d'emprar en totes les seves possibilitats aquestes eines.

4. PROGRAMACIÓ DE FILOSOFIA AL BATXILLERAT

4.1- Finalitat de l'assignatura

La matèria de filosofia es presenta com a continuació de la filosofia de quart de l'educació secundària obligatòria i els temes de què tracta es poden desenvolupar amb més profunditat en la història de la filosofia del segon curs del batxillerat.

Aquesta matèria té com a finalitat que els alumnes siguin capaços de treballar les habilitats de pensar i comprendre i que s'abstreguin racionalment del camp concret estudiat en cadascuna de les altres matèries per centrar-se en el que caracteritza específicament la filosofia: reflexionar, raonar i exposar crítiques i arguments, utilitzant la manera de fer preguntes radical i última que li és pròpia, sobre els problemes referits a la totalitat de la vivència humana, sense deixar de costat la capacitat que té aquesta disciplina de transformar i canviar tant l'individu com la societat.

La filosofia és una manera especial de demanar i de saber, d'entendre la realitat que ens envolta i les circumstàncies en què vivim i d'enfrontar-s'hi, les quals, en bona part, ens fan ser com som i comprendre el que som. Per això, la matèria de filosofia té com a objectiu principal que els alumnes es comprenguin a si mateixos i comprenguin el seu món. Per aconseguir-ho, els dota d'eines cognitives, tant teòriques com pràctiques. La part teòrica de l'assignatura serveix perquè els alumnes coneguin els grans interrogants, els conceptes especialitzats i les teories que intenten donar resposta a les grans qüestions. La part pràctica permet adquirir habilitats com saber pensar, raonar i argumentar amb fonament i coherència i de forma autònoma, i eines com l'actitud crítica i reflexiva, que ensenya als alumnes a no admetre idees que no han estat rigorosament analitzades i evidenciades, l'habilitat discursiva per dialogar i convèncer evitant el pensament únic i dogmàtic, la capacitat de destriar el que és evident del que és arbitrari, el que és substancial del que és accidental, la gestió creativa de les seves capacitats estètiques o el raonament moral i polític autònom, coherent i fonamentat.

4.2.- Estructura del currículum.

El temari de l'assignatura s'organitza en sis blocs.

El primer és un bloc de continguts comuns, com el comentari de textos filosòfics o les regles bàsiques de l'argumentació.

El segon introdueix l'estudiant en la reflexió sobre el mateix concepte de filosofia explicant-ne aspectes essencials, com l'origen històric, les característiques, les principals branques o la vigència que té.

En el tercer bloc es tracta el tema del coneixement, se'n analitzen els problemes més rellevants i se'n resumeixen les teories més destacades.

En el quart, el tema tractat és el de la realitat i s'hi expliquen algunes de les principals respostes filosòfiques als grans interrogants metafísics de la humanitat.

El cinquè, en canvi, està enfocat al tema de l'ésser humà i repassa algunes de les concepcions antropològiques més importants de la història de la filosofia.

Finalment, en el sisè bloc es fa referència a la dimensió pràctica de la racionalitat i s'hi repassen algunes qüestions fonamentals de camps com l'ètica, la política o l'estètica.

4.3.- Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.

Agafant com a referència els principis de la pedagogia constructivista, proposam a continuació una sèrie d'orientacions metodològiques i didàctiques que poden servir com a base per intentar assolir un aprenentatge realment signficatiu.

En primer lloc, segons el marc de referència esmentat, és essencial partir dels coneixements previs dels alumnes i de les seves pròpies experiències. D'aquesta manera, podran relacionar els continguts nous amb allò que ja saben i s'incrementarà, així, l'assimilació de les noves idees.

És fonamental treballar la recerca, la selecció, l'anàlisi i l'avaluació de la informació, la feina en equip, etc. A l'hora de dur a terme l'aprenentatge, s'ha de tenir en compte el grau de maduresa i autonomia dels alumnes, que els permetrà tractar problemes més complexos i intentar trobar les respostes per si mateixos. Es poden abordar els diversos temes partint d'un qüestionari inicial que permeti que els alumnes, després d'haver recollit i estructurat la informació, puguin arribar a conclusions que responguin a aquestes qüestions inicials. És molt aconsellable fer una autoavaluació o una coavaluació. Si es treballa en grups petits, els alumnes es conscienciaran molt més dels seus propis errors i avançaran molt millor en el seu procés d'aprenentatge. El professor, finalment, pot resoldre dubtes, explicar i completar conceptes que no hagin quedat clars, etc.

En segon lloc, és important també emprar una metodologia activa en què es fomenti la participació de l'alumne a través de l'experimentació. Aquesta estratègia promou el desenvolupament d'habilitats com el pensament crític, la creativitat i la comunicació efectiva en cadascuna de les fases del procés.

La utilització de recursos informàtics i audiovisuals pot ser interessant, ja que permet acostar els temes als alumnes i fer-los més comprensibles, amb la qual cosa s'afavoreix l'aprenentatge. L'existència d'una gran varietat de recursos en l'àmbit de les TIC (webs, webquestes, blogs, etc.) facilita molt aquesta metodologia.

En tercer lloc, s'ha de procurar que les activitats plantejades siguin tan reals, coherents i funcionals com sigui possible. En aquest sentit, cal aprofitar tots els recursos que es tinguin a l'abast per oferir als alumnes tasques que els resultin estimulants, a d'augmentar així la seva motivació i la implicació en el propi aprenentatge. La pràctica cooperativa d'activitats és fonamental perquè els alumnes millorin les seves destreses i perquè aquesta pràctica serveixi per motivar i refermar la part teòrica.

Finalment, és necessari tenir en compte aspectes tan determinants com l'etapa evolutiva dels alumnes o la diversitat present a l'aula, i adaptar-nos en cada cas a les característiques i les necessitats de cadascú.

4.4.- Recursos didàctics.

Com hem dit abans, és convenient utilitzar tots els recursos que tinguem a la nostra disposició a de despertar l'interès dels alumnes per aprendre i aconseguir, així, que s'impliquin de forma activa en les dinàmiques plantejades. Des d'aquest punt de vista, volem reiterar la utilitat de les metodologies actives, que fan que l'aprenent sigui protagonista i constructor del seu propi procés en comptes d'un simple espectador i receptor de continguts. Les TIC, sempre que tinguin en compte el criteri anterior, solen ser eines molt útils per aconseguir captar l'atenció dels joves.

4.5.- Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.

Segons les activitats que duguem a terme, necessitarem diferents tipus d'agrupaments: individuals, en parelles, en grup gran o petit, debats, etc., per la qual cosa la distribució de l'espai ha de ser flexible i ha de permetre diferents tipus d'intercanvis.

4.6-. Tractament disciplinari.

La filosofia permet fer feina interdisciplinàriament, ja que, per la diversitat de temes de què tracta i l'actitud oberta que presenta, està relacionada amb gairebé totes les branques del saber i hi interactua de forma crítica.

4.7-. Avaluació

El procés d'avaluació s'ha d'orientar cap a dues direccions: per una banda, ajudar a millorar l'aprenentatge dels alumnes i, per l'altra, valorar la pròpia pràctica docent.

L'avaluació inicial permet detectar el bagatge previ amb el qual els alumnes accedeixen a l'assignatura i identi car quins coneixements i quines idees errònies en tenen, quin grau d'interès els desperta, quines són les seves expectatives, etc.

D'altra banda, l'avaluació continuada durant tot el curs està encaminada a prendre consciència dels progressos en l'assoliment de les competències i la consecució dels objectius xats. A més, permet descobrir i gestionar possibles obstacles que di culten l'aprenentatge.

En aquest sentit, és important que els alumnes coneguin els elements bàsics de la seva avaluació (criteris, mecanismes, nalitat, etc.) i que entenguin la necessitat de saber-los emprar per poder autoavaluar-se i regular-se durant el curs.

4.8-. El paper dels docents.

El paper del docent és essencial: escolta, orienta i estimula; guia les recerques i les descobertes; fomenta el diàleg, la creativitat i l'adquisició de l'esperit crític; dóna suport, i ofereix models i reptes. Ha de fonamentar la seva acció tenint en compte les característiques personals i del grup.

4.9.- Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

La matèria de filosofia contribueix al desenvolupament de les competències clau següents:

Comunicació lingüística

— Pensant amb ordre i criteri i exposant les opinions pròpies amb raons, respectant les dels altres i valorant-les per enriquir la pròpia visió de la realitat.

— Coneixent les regles matemàtiques de presa de decisions democràtiques, així com els conceptes matemàtics en què es basen les diferents de nicions tradicionals de justícia.

— Identificant problemes losòcs plantejats per la ciència actual sobre l'ésser humà i la seva condició biològica i cultural i abordant-los de manera crítica.

— Relacionant les dimensions física i biològica, social i cultural dels éssers humans i emprant aquests coneixements de forma intel·ligent quan sigui necessari.

Competència digital

— Sabent cercar i usar eines informàtiques per exposar activitats i/o el propi pensament.

Aprendre a aprendre

— Adquirint estratègies que serveixin a l'individu per desenvolupar el propi pensament i l'autonomia i la iniciativa personals.

Competències socials i cíviques

— Identificant problemes losòcs i abordant-los críticament mitjançant la de nició i l'ús rigorós de conceptes, l'anàlisi d'idees, el diàleg i l'argumentació.

— Reconeixent i valorant les relacions entre política i ciutadania.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

— Aconseguint l'habilitat de practicar els valors democràtics.

Consciència i expressions culturals

— Distingint les característiques que de neixen la ciència enfront del saber artístic.

4.10-. Objectius específics.

1. Reconèixer el caràcter propi de la filosofia i distingir-la d'altres tipus de sabers, com la ciència, la religió, l'art, etc.

2. Identificar i apreciar el sentit dels problemes filosòfics.

3. Usar i identificar correctament la terminologia bàsica de les diferents disciplines filosòfiques.

4. Comentar textos filosòfics analitzant-ne l'estructura, interpretant-ne el significat i fent-ne una reflexió crítica.

5. Desenvolupar estratègies per accedir a la informació de forma rigorosa, seleccionar-la adequadament i utilitzar-la correctament en l'elaboració de treballs de recerca o presentacions.

6. Valorar el diàleg i el debat com a mitjans per aproximar-se a la veritat i com a exercici actiu del respecte, la tolerància i la comprensió.

7. Adoptar una actitud crítica davant opinions contraposades.

8. Adquirir habilitats de comunicació i argumentació coherent de les pròpies opinions, tant de forma oral com escrita.

9. Desenvolupar actituds de solidaritat i participació en la vida comunitària i una consciència cívica, crítica i autònoma, inspirada en els drets humans i compromesa amb la construcció d'una societat democràtica, justa i equitativa i amb la defensa de la natura.

4.11-. Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable.

BLOC 1. CONTINGUTS COMUNS

Continguts

Comentari de textos filosòfics i textos pertanyents a altres branques del saber relacionats amb les temàtiques filosòfiques.

Composició escrita d'arguments de recerca filosòfica i de discursos orals, emprant les regles bàsiques de la retòrica i l'argumentació.

Ús dels procediments i de les tecnologies de la informació i la comunicació de la feina intel·lectual adequats a la filosofia.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable.

1. Llegir comprensivament i analitzar, de forma crítica, textos signats breus pertanyents a pensadors destacats.

1.1. Analitza de forma crítica textos pertanyents a pensadors destacats, identifica les problemàtiques i les solucions exposades, hi distingeix les tesis principals i l'ordre de l'argumentació i relaciona els problemes que s'hi plantegen amb el que s'ha estudiat a la unitat, amb el que han aportat altres filòsofs o corrents i/o amb sabers diferents de la filosofia.

2. Argumentar i raonar els propis punts de vista sobre temàtiques estudiades a la unitat de forma oral i escrita, amb claredat i coherència.

2.1. Argumenta i raona les seves opinions, de forma oral i escrita, amb claredat, coherència i demostrant un esforç creatiu i acadèmic en la valoració personal dels problemes filosòfics analitzats.

3. Seleccionar i sistematitzar informació obtinguda de diverses fonts.

3.1. Selecciona i sistematitza informació obtinguda tant de llibres especialitzats com d'Internet i emprant les possibilitats de les tecnologies de la informació i la comunicació per consolidar i ampliar la informació.

3.2. Elabora llistes de vocabulari de conceptes, en comprèn el significat, els aplica amb rigor i els organitza en esquemes o mapes conceptuals, taules cronològiques i altres procediments útils per comprendre la filosofia.

4. Analitzar plantejaments filosòfics, argumentar sobre aquests i elaborar, de forma cooperativa, esquemes, mapes conceptuals, taules cronològiques i altres procediments útils emprant mitjans i plataformes digitals.

4.1. Elabora amb rigor esquemes, mapes conceptuals, taules cronològiques, etc., i demostra que comprèn els eixos conceptuals estudiats.

BLOC 2. EL SABER FILOSÒFIC

Continguts

La filosofia: sentit, necessitat i història.

El saber racional. L'explicació preracional: mite i màgia. L'explicació racional: la raó i els sentits.

El saber filosòfic a través de la seva història.

Característiques de la filosofia.

Les disciplines teoricopràctiques del saber filosòfic.

Funcions i vigència de la filosofia.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Conèixer i comprendre l'especi citat i la importància del saber racional en general i del filosòfic en particular com a saber de comprensió i interpretació de la realitat i valorar que la filosofia és, a la vegada, un saber i una actitud que estimula la crítica, l'autonomia, la creativitat i la innovació.

1.1. Reconeix les preguntes i els problemes que han caracteritzat la filosofia des del seu origen i els compara amb el plantejament d'altres sabers, com el científic o el teològic.

1.2. Explica l'origen del saber filosòfic i el diferencia dels sabers preracionals, com el mite i la màgia.

2. Identifica la dimensió teòrica i pràctica de la filosofia i els seus objectius, característiques, disciplines, mètodes i funcions, i relacionar-los paral·lelament amb altres sabers de comprensió de la realitat.

2.1. Identifica, relaciona i distingeix el vessant pràctic i el teòric de l'activitat filosòfica i identifica les diferents disciplines que conformen la filosofia.

3. Contextualitzar històricament i culturalment les problemàtiques analitzades, expressar per escrit les aportacions més importants del pensament filosòfic des del seu origen, identificar els principals problemes plantejats i les solucions aportades i expressar les pròpies opinions respecte a aquestes qüestions.

3.1. Reconeix les principals problemàtiques filosòfiques característiques de cada etapa cultural europea.

3.2. Expressa per escrit les tesis fonamentals d'alguns dels corrents filosòfics més importants del pensament occidental.

4. Comprendre i usar amb precisió el vocabulari tècnic filosòfic fonamental i elaborar un glossari de termes de forma cooperativa mitjançant les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació.

4.1. Comprèn i utilitza amb rigor conceptes filosòfics com raó, sentits, mite, logos, arkhé, necessitat, contingència, essència, substància, causa, existència, crítica, metafísica, lògica, gnoseologia, objectivitat, dogmatisme i criticisme, entre altres.

5. Analitzar de forma crítica fragments de textos signifi catius i breus sobre l'origen, la caracterització i la vigència de la filosofia a, identi car les problemàtiques i les solucions exposades, distingir-hi les tesis principals i l'ordre de l'argumentació i relacionar els problemes que apareixen en els textos amb el que s'ha estudiat a la unitat i amb el plantejament d'altres intents de comprensió de la realitat, com el científic i el teològic, o altres tipus de filosofia a, com l'oriental.

5.1. Llegeix i analitza, de forma crítica, fragments de textos breus i signifi catius sobre l'origen de l'explicació racional i sobre les funcions i les característiques del pensament filosòfic i identi ca les problemàtiques filosòfiques plantejades.

BLOC 3. EL CONEIXEMENT

Continguts

El problema filosòfic del coneixement. La veritat.

La teoria del coneixement.

Graus i eines del coneixement: raó, enteniment, sensibilitat. Racionalitat teòrica i pràctica.

L'abstracció.

Els problemes implicats en el coneixement: les possibilitats i els límits que té, els interessos, l'irracional.

La veritat com a propietat de les coses. La veritat com a propietat de l'enteniment: coherència i adequació.

Alguns models filosòfics d'explicació del coneixement i l'accés a la veritat.

Filosofia i, ciència i tecnologia. La filosofia a de la ciència.

Objectius i instruments de la ciència.

El mètode hipoteticodeductiu.

La visió aristotèlica de la feina científica.

La recerca científica en la modernitat. Matemàtiques i tècnica com a eines de coneixement i interpretació fonamentals.

La recerca contemporània i la reformulació dels conceptes clàssics. Tècnica i tecnologia: saber i praxi.

Reflexions filosòfiques sobre el desenvolupament científic i tecnològic: el problema de la inducció.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Conèixer de forma clara i ordenada les problemàtiques implicades en el procés de coneixement humà analitzades des del camp filosòfic i els seus graus, eines i fonts, i exposar per escrit els models explicatius del coneixement més significatius.

1.1. Identificar i expressar, de forma clara i raonada, els elements i les problemàtiques que comporta el procés de coneixement de la realitat, com ara els graus, les possibilitats i els límits.

2. Explicar el problema de l'accés a la veritat, reexaminar-hi i identificar les problemàtiques i les postures filosòfiques que han sorgit al voltant de l'estudi d'aquest problema.

2.1. Coneix i explica diferents teories sobre el coneixement i la veritat, com l'idealisme, el realisme, el racionalisme, l'empirisme, el perspectivisme, el consens o l'escepticisme, i contrasta les semblances i les diferències entre els conceptes clau que emprin. 2.2. Explica i contrasta diferents criteris i teories sobre la veritat tant des del punt de vista metafísic com gnoseològic emprant amb rigor termes com gnoseologia, raó, sentits, abstracció, objectivitat, certesa, dubte, evidència, escepticisme, autoritat, probabilitat, prejudici, coherència o adequació, consens, incertesa, interès i irracional, entre altres, i elabora un glossari de conceptes de forma col·laborativa usant Internet.

3. Analitzar de forma crítica fragments de textos significatius sobre l'anàlisi filosòfic del coneixement humà i dels elements, possibilitats i límits que té, i valorar els esforços de la filosofia a per aproximar-se a la veritat i allunyar-se del dogmatisme, l'arbitrarietat i els prejudicis. 3.1. Analitza fragments de textos breus de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper, Kuhn o Michel Serres, entre altres.

4. Conèixer i explicar la funció de la ciència, els models d'explicació, les seves característiques i els mètodes i la tipologia del saber científic, exposar les diferències i les coincidències de l'ideal i de la recerca científica amb el saber filosòfic, com la problemàtica de l'objectivitat o l'adequació teoria-realitat, i argumentar les pròpies opinions de forma raonada i coherent.

4.1. Explica els objectius, les funcions i els principals elements de la ciència emprant termes com fet, hipòtesi, llei, teoria i model.

4.2. Construeix una hipòtesis científica, n'identifica els elements i raona l'ordre lògic del procés de coneixement.

4.3. Utilitza amb rigor termes epistemològics com inducció, hipoteticodeductiu, mètode, verificació, predicció, realisme, causalitat, objectivitat, relativitat, caos i indeterminisme, entre altres.

5. Relacionar i identificar les implicacions de la tecnologia com a saber pràctic transformador de la natura o de la realitat humana i reexaminar, des de la filosofia a de la tecnologia, sobre les relacions que manté amb la ciència i amb els éssers humans.

5.1. Extreu conclusions raonades sobre la inquietud humana per transformar i dominar la naturalesa per posar-la al servei de l'ésser humà, així com sobre les conseqüències d'aquesta actuació, i participa en debats sobre les implicacions de la tecnologia en la realitat social.

6. Analitzar de forma crítica fragments de textos filosòfics relacionats amb la reflexió filosòfica sobre la ciència, la tècnica i la filosofia, identificar-hi les problemàtiques i les solucions proposades, distingir-hi les tesis principals i l'ordre de l'argumentació, relacionar els problemes que s'hi plantegen amb el que s'ha estudiat a la unitat i raonar la resposta.

6.1. Analitza fragments de textos breus i signats de pensadors com Aristòtil, Popper, Kuhn, B. Russell, A. F. Chalmers, o J. C. García Borrón, entre altres.

7. Entendre i valorar la relació entre la filosofia i la ciència.

7.1. Identificar problemes comuns al camp filosòfic i al científic, com els límits i les possibilitats del coneixement, la qüestió de l'objectivitat i la veritat, la racionalitat tecnològica, etc., i hi reflexiona de forma argumentada,

7.2. Cerca i selecciona, a Internet, informació procedent de fonts solvents sobre les problemàtiques esmentades i duu a terme un projecte de grup sobre algun tema que aprofundeixi en la relació entre la filosofia i la ciència.

BLOC 4. LA REALITAT

Continguts

L'explicació metafísica de la realitat.

La metafísica com a explicació teòrica de la realitat.

La pregunta per l'ésser com a punt de partida de la filosofia. Plató versus Aristòtil.

La interrogació metafísica sobre la veritable realitat: el problema aparença-realitat.

La pregunta per l'origen i l'estructura del que és real.

La caracterització de la realitat: el canvi o la permanència, el substancialisme estàtic enfront de l'esdevenir.

Essencialisme i existencialisme.

La necessitat de categoritzar racionalment el real.

Les cosmovisions científiques sobre l'univers. La filosofia de la naturalesa.

L'admiració filosòfica per la naturalesa o filosofia de la naturalesa.

El paradigma qualitatiu organicista: l'univers aristotèlic.

L'univers màquina: la visió mecanicista en la modernitat. Supòsits epistemològics del model heliocèntric: La recerca de les lleis

universals d'un univers in nit.

conservació, economia i continuïtat.

La visió contemporània de l'univers.

El retrobament de la filosofia a i la física en la teoria del caos.

Determinisme, regularitat,

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer i valorar la metafísica, disciplina filosòfica que estudia la totalitat de la realitat, i distingir-la de les ciències que versen sobre aspectes particulars de la realitat.

1.1. Sap què és la metafísica, emprant l'abstracció per comprendre'n els continguts i l'activitat i raona sobre aquests.

2. Conèixer i explicar, des d'un enfocament metafísic, els principals problemes que planteja la realitat.

2.1. Descriu les principals interpretacions metafísiques i els problemes que suscita el coneixement metafísic de la realitat.

2.2. Comprèn i utilitza amb rigor conceptes metafísics com ésser, sistema metafísic, realitat, aparença, matèria i esperit, unitat, dualitat, multiplicitat, esdevenir, necessitat, contingència, transcendència, categoria i abstracció, materialisme, espiritualisme, existencialisme o essencialisme, entre altres.

2.3. Analitza críticament teories metafísiques divergents d'interpretació de la realitat.

2.4. Analitza i comprèn fragments de textos breus i signa catius sobre les problemàtiques metafísiques que planteja la realitat de pensadors com Plató, Aristòtil, Tomàs d'Aquino, Descartes, Marx i Nietzsche, entre altres, compara els diferents enfocaments, estableix semblances i diferències entre aquests i disserta de forma coherent sobre les diferents postures històriques.

3. Conèixer i comparar les explicacions donades des de les grans cosmovisions sobre l'univers.

3.1. Explica i compara dues de les grans cosmovisions de l'univers: el paradigma organicista aristotèlic i el model mecanicista newtonià. 3.2. Descriu els caràcters essencials de la interpretació contemporània relativista i quàntica de la realitat i explica les implicacions filosòfiques que hi estan associades.

3.3. Utilitza amb rigor termes epistemològics i científics com cosmovisió, paradigma, univers, naturalesa, organicisme, determinisme, ordre, causalitat, conservació, principi, mecanicisme, matèria, relativitat, quàntic, espai, temps, atzar, determinisme, indeterminisme, probabilitat i caos, entre altres.

4. Elaborar taules i/o mapes conceptuals per comparar els diferents caràcters adjudicats històricament a l'univers, entès com a totalitat del real, contextualitzar històricament i culturalment cada cosmovisió i ampliar la informació mitjançant Internet i/o fonts bibliogràfiques.

4.1. Elabora esquemes, taules i/o mapes conceptuals en què compara els diferents caràcters adjudicats històricament a l'univers, entès com a totalitat del real, contextualitza històricament i culturalment cada cosmovisió i amplia la informació mitjançant Internet i/o fonts bibliogràfiques.

5. Llegir i analitzar de forma crítica textos filosòfics, epistemològics i científics sobre la comprensió i la interpretació de la realitat, tant des del punt de vista metafísic com físic, emprant amb precisió els termes tècnics estudiats, relacionant els problemes plantejats en els textos amb el que s'ha estudiat a les unitats i raonant la pròpia postura.

5.1. Analitza textos filosòfics i científics, clàssics i contemporanis, que aborden les mateixes problemàtiques i comprova la vigència de les idees exposades.

5.2. Revisiona, argumentant de forma raonada i creativa les pròpies idees, sobre les implicacions filosòfiques que afecten la visió de l'ésser humà en cada una de les cosmovisions filosòfiques estudiades.

BLOC 5. L'ÉSSER HUMÀ DES DE LA FILOSOFIA

Continguts

Les implicacions filosòfiques de l'evolució. La construcció de la pròpia identitat. La d'antropogènesi.

Filosofia i biologia. La dialèctica naturalesa-cultura en el procés de construcció de la identitat humana.

La reflexió filosòfica sobre l'ésser humà i el sentit de l'existència.

La visió grega: l'heroi homèric, concepte socràtic, dualisme platònic, l'animal racional i polític aristotèlic, materialisme i individualisme hel·lenista.

El pensament medieval: creació a imatge divina, nova concepció del cos i l'ànima, de la mort, de la llibertat.

El Renaixement: antropocentrisme i humanisme.

La modernitat i el segle XIX: raó, emocions i llibertat.

L'ésser humà en la filosofia contemporània.

La reflexió filosòfica sobre el cos. Algunes claus sobre el sentit de l'existència humana.

La qüestió del sentit, l'essència i l'existència, el jo, la llibertat, la mort, la destinació, l'atzar, la història, la necessitat de transcendència. dialèctica naturalesa-cultura en el procés

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Reconèixer en què consisteix l'antropologia i els seus camps.

1.1. Utilitza amb rigor vocabulari específic de la temàtica, com evolució, dialèctica, procés, progrés, emergència, atzar, selecció natural, apte, reduccionisme, creacionisme, evolució cultural, vitalisme, determinisme genètic, naturalesa i cultura.

2. Conèixer i explicar les implicacions i les preguntes de l'evolució i relacionar-les amb continguts metafísics i pensadors ja estudiats.

2.1. Coneix i explica les consideracions i les preguntes implicades en la teoria de l'evolució, com la consideració dinàmica i dialèctica de la vida o l'indeterminisme, entre altres.

2.2. Analitza fragments breus i signifi catius d'E. Morin, K. Popper, R. Dawkins, J. Mosterín, A. Gehlen, M. Harris, M. Ponty, entre altres.

3. Reflexionar de forma argumentada sobre la interacció dialèctica entre el component natural i el cultural que caracteritzen l'ésser humà i reconèixer que el que s'ha adquirit culturalment és una condició per a la innovació i la creativitat que caracteritzen l'espècie humana.

3.1. Identifica i exposa en què consisteix el component natural innat de l'ésser humà i com es relaciona amb els elements culturals que sorgeixen en els processos d'antropogènesi i humanització a fi de donar lloc a la identitat pròpia de l'ésser humà.

3.2. Disserta sobre l'ésser humà com a resultat de la dialèctica evolutiva entre el que és genèticament innat i el que és culturalment adquirit, condició per a la innovació i la capacitat creativa que caracteritzen la nostra espècie.

3.3. Localitza informació a Internet sobre les recerques actuals relacionades amb l'evolució humana i recull la informació seleccionada i sistematitzada de forma cooperativa.

4. Valorar els coneixements adquirits en aquesta unitat i rebutjar els prejudicis antropocèntrics i per motius físics i actituds d'intolerància, injustícia i exclusió.

4.1. Argumenta de forma coherent, fonamentant-se en les dades objectives apreses, sobre les implicacions d'adoptar prejudicis antropocentristes per jutjar els éssers humans i les cultures.

5. Reflexionar sobre les concepcions i les preguntes sobre l'ésser humà que hi ha hagut al llarg de la història de la filosofia occidental, comparar les semblances i les diferències entre els successius plantejaments, analitzar críticament la influència del context sociocultural en la concepció i els camps i valorar alguns plantejaments divergents que han obert camí cap a la consideració actual de la persona.

5.1. Contrasta i relaciona les principals concepcions i les preguntes sobre l'ésser humà que hi ha hagut al llarg de la història.

5.2. Analitza de forma crítica textos signi catius i breus dels grans pensadors.

5.3. Utilitza amb rigor termes com dualisme i monisme antropològic, areté, ment, cos, esperit, creacionisme, antropocentrisme, teocentrisme, ànima, humanisme, persona, dignitat, sentit, estat de naturalesa, estat de civilització, existència, llibertat, emoció, passió, determinisme, alienació, nihilisme, existència, inconscient, mort, història o transcendència, entre altres.

6. Comparar la visió losò ca occidental de l'èsser humà amb la visió losò ca oriental —budisme, taoisme i hinduisme— i argumentar les pròpies opinions sobre les semblances i les diferències.

6.1. Coneix i explica les principals concepcions losò ques sobre l'èsser humà que hi ha hagut, històricament, en el context de la filosofia a occidental.

7. Dissertar, de forma oral i escrita, sobre les temàtiques intrínsecament losò ques en l'àmbit del sentit de l'existència, com la qüestió del sentit, l'essència i l'existència, el jo, la llibertat, la mort, el destí, l'atzar, la història o la necessitat de transcendència, entre altres.

7.1. Disserta, de forma oral i escrita, sobre les grans qüestions metafísiques que donen sentit a l'existència humana.

8. Conèixer algunes teories losò ques occidentals sobre el cos humà, re exionar-hi de forma cooperativa i argumentar els propis punts de vista.

8.1. Argumenta i raona, de forma oral i escrita, sobre els seus propis punts de vista sobre l'èsser humà des de la filosofia a i sobre diferents temàtiques losò ques relacionades amb el sentit de l'existència humana.

8.2. Coneix les teories losò ques sobre la relació ment-cos: monisme, dualisme, emergentisme, etc., argumenta sobre aquestes teories i en compara les semblances i les diferències de forma cooperativa.

BLOC 6. LA RACIONALITAT PRÀCTICA

Continguts

L'ètica. Principals teories sobre la moral humana.

L'ètica com a re exió sobre l'acció moral: caràcter, consciència i maduresa moral.

Relativisme i universalisme moral.

L'origen de l'ètica occidental: Sòcrates versus so stes.

La recerca de la felicitat.

La bona voluntat: Kant.

La justícia com a virtut eticopolítica.

Els fonaments losò cs de l'Estat.

Principals interrogants de la filosofia a política.

La justícia segons Plató.

El convencionalisme en els costums.

El realisme polític: Maquiavel.

El contractualisme: Hobbes, Locke, Rousseau i Montesquieu.

La pau perpètua de Kant.

Els fonaments filosòfics del capitalisme al s. XIX: John Stuart Mill. Alienació i ideologia segons Marx.

La disputa política entre Popper i l'Escola de Frankfurt.

La funció del pensament utòpic.

Legalitat i legitimitat.

L'estètica filosòfica i la capacitat simbòlica de l'ésser humà.

La realitat des de l'art, la literatura i la música.

La capacitat simbòlica: E. Cassirer.

La creativitat: H. Poincaré.

L'estètica filosòfica: funció i característiques.

L'art com a instrument de comprensió i expressió simbòlica de la realitat.

El sentiment, l'experiència i el judici estètic. La bellesa. Creació artística i societat. Abstracció artística i pensament metafísic. L'art com a justificació o com a crítica de la realitat.

La filosofia i l'art. Filosofia i literatura. La filosofia i la música. Retòrica, argumentació i lògica: la comunicació des de la filosofia.

La importància de la comunicació i la relació que manté amb el llenguatge, la veritat i la realitat.

La lògica proposicional.

La retòrica i la composició del discurs.

L'argumentació: regles i eines del diàleg i la demostració d'arguments.

Filosofia del llenguatge: el problema filosòfic dels conceptes universals i l'error argumentatiu de la generalització precipitada.

La filosofia i l'empresa com a projecte racional.

La manera metafísica de demanar per dissenyar un projecte, vital i d'empresa.

Els processos de qüestionament i la importància de la definició d'objectius.

El procés d'anàlisi racional del conjunt d'un sistema, dels elements que l'integren i de l'ordre racional que es deriva de l'estructura lògica d'un projecte, vital i empresarial.

La importància del diàleg i de la defensa argumentativa de projectes, finalitats i mitjans.

El disseny d'un projecte, vital i laboral. El paper de l'estètica en el desenvolupament del pensament creatiu i innovador.

La importància de l'ètica per establir el sistema de valors en el treball. La raó crítica com a reguladora de l'acció humana.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Identificar l'específic citat de la dimensió pràctica de la raó com a orientadora de l'acció humana.
 - 1.1. Reconèixer la funció de la racionalitat pràctica per dirigir l'acció humana, si bé reconèixer els vincles ineludibles que té amb la raó teòrica i la intel·ligència emocional.
 - 1.2. Explicar l'origen de l'ètica occidental en el pensament grec i contrasta, de forma raonada, la concepció socràtica amb la dels sofistes.
2. Reconèixer l'objecte i la funció de l'ètica.
 - 2.1. Explicar de forma raonada l'objecte i la funció de l'ètica.
3. Conèixer i explicar les principals teories ètiques sobre la justícia i la felicitat i sobre el desenvolupament moral.
 - 3.1. Expressar de forma crítica les argumentacions de les principals teories ètiques sobre la felicitat i la virtut, raonar les seves pròpies idees i aportar exemples del compliment o no d'aquestes teories.
 - 3.2. Expressar de forma crítica les argumentacions de les principals teories ètiques sobre la justícia, raonar les seves pròpies idees i aportar exemples del compliment o no d'aquestes teories.
 - 3.3. Analitzar textos breus d'alguns dels filòsofs representants de les principals teories ètiques sobre el desenvolupament psicològic moral de l'individu.
 - 3.4. Utilitzar amb rigor termes com ètica, moral, acció moral, autonomia, responsabilitat, convenció moral, maduresa moral, virtut moral, subjectivisme, relativisme i universalisme moral, utilitarisme, deure moral, ètica de màxims, ètica de mínims, consens, justícia, eudemonisme, hedonisme, emotivisme i utilitarisme.
4. Explicar la funció, les característiques i els principals interrogants de la filosofia a política, com l'origen i la legitimitat de l'Estat, les relacions individu-Estat o la naturalesa de les lleis.
 - 4.1. Identificar la funció, les característiques i els principals interrogants de la filosofia a política.
 - 4.2. Utilitzar amb rigor conceptes clau de la filosofia a política com democràcia, Estat, justícia, dret, drets naturals, estat democràtic i de dret, legalitat, legitimitat, convenció, contractualisme, alienació, ideologia i utopia, entre altres.
5. Conèixer les principals teories i conceptes filosòfics en què s'ha basat la construcció de la idea d'Estat i les funcions d'aquest i valorar el paper de la filosofia a com a reflexió crítica.
 - 5.1. Explicar de forma coherent els plantejaments filosòfics de Plató, els sofistes, Maquiavel, Locke, Montesquieu, Rousseau, Hobbes, Kant, John Stuart Mill, Popper o Habermas, entre altres.

5.2. Analitza la relació individu-Estat i hi re exiona sobre la base del pensament dels so stes, de Marx i de l'Escola de Frankfurt.

5.3. Analitza de forma crítica textos signi catius i breus d'alguns dels autors estudiats en què s'argumenta sobre el concepte d'Estat i els elements i les característiques d'aquest.

5.4. Valora i utilitza la capacitat argumentativa, de forma oral i escrita, com a eina contra l'arbitrarietat, l'autoritarisme i la violència. 6. Dissertar de forma oral i escrita sobre la utilitat del pensament utòpic i analitzar-ne i valorar-ne la funció per proposar possibilitats alternatives, projectar idees innovadores i avaluar el que ja s'ha experimentat.

6.1. Re exiona per escrit sobre les possibilitats del pensament utòpic, argumentant les pròpies idees.

7. Distingir els conceptes de legalitat i legitimitat.

7.1. Descrui i compara els conceptes de legalitat i legitimitat.

8. Reconèixer la capacitat simbòlica com a element distintiu de l'espècie humana.

8.1. Explica les tesis fonamentals d'E. Cassirer sobre la capacitat simbòlica humana i les de H. Poincaré sobre el procés creatiu.

9. Conèixer el camp de l'estètica i re exionar sobre les aportacions losò ques de tres de les construccions simbòliques culturals fonamentals.

9.1. Comprèn i utilitza conceptes com estètica, creativitat, creació, símbol, signe, art, experiència estètica, mimesi, bellesa, gust, subjectivitat, judici estètic i avantguarda.

9.2. Contrasta i relaciona algunes construccions simbòliques fonamentals en el context de la cultura occidental i analitza, de forma cooperativa, textos literaris, audicions musicals i visualitzacions d'obres d'art per explicar els continguts de la unitat. 10. Relacionar la creació artística amb altres camps, com els de l'ètica, el coneixement i la tècnica.

10.1. Disserta sobre la relació entre la creació artística, la ciència i l'ètica i la possibilitat que tenen de transformar la realitat humana. 11. Analitzar textos en els quals es compregui el valor de l'art, la literatura i la música com a vehicles de transmissió del pensament losò c, utilitzant amb precisió el vocabulari especí c propi de l'estètica losò ca.

11.1. Coneix i descrui alguns dels elements fonamentals de la re exió estètica sobre l'art a partir de textos signi catius de lòsofs com Plató, Schelling, Hume, Kant, Nietzsche, Walter Benjamin, Gadamer, Marcuse o Adorno, entre altres, i aplica aquestes idees a l'estudi de diverses obres d'art.

11.2. Entén el valor losò c de la literatura analitzant textos breus de pensadors i literats com Plató, sant Agustí, Calderón de la Barca, Pío Baroja, Machado, Voltaire, Goethe, Sartre, Unamuno, Borges o Camus, entre altres.

11.3. Coneix la visió losò ca de la música a través de l'anàlisi de textos losò cs breus sobre la visió pitagòrica, de Plató, Schopenhauer, Nietzsche o Adorno, entre altres, i mitjançant audicions signi catives.

12. Re-examinar per escrit sobre alguns dels temes signifi catius estudiats, argumentant les pròpies posicions i ampliar, a través d'Internet, la informació apresada.

12.1. Disserta de forma clara i coherent sobre el valor de les arts per transmetre idees filosòfiques.

13. Entendre la importància de la comunicació per al desenvolupament de l'ésser humà i les societats.

13.1. Coneix i empra amb rigor conceptes com símbol, comunicació, llenguatge formal, lògica, judici lògic, raonament, demostració, discurs, eloqüència, orador, retòrica, exordio, inventio, dispositio, argumentació, elocutio, compositio, actio, fal·làcia, debat, negociació, persuasió i concepte universal, entre altres.

14. Conèixer en què consisteix la lògica proposicional i apreciar-ne el valor per mostrar el raonament correcte i l'expressió del pensament com a condició fonamental per a les relacions humanes.

14.1. Utilitza els elements i les regles del raonament de la lògica d'enunciats.

15. Conèixer les dimensions que formen part de la composició del discurs retòric i aplicar-les a la composició de discursos.

15.1. Comprèn i explica l'estructura i l'estil de la retòrica i de l'argumentació.

15.2. Coneix l'estructura i l'ordre del discurs i escriu breus discursos retòrics establint coherentment l'exposició i l'argumentació.

16. Conèixer i utilitzar les regles i les eines bàsiques del discurs basat en l'argumentació demostrativa.

16.1. Construeix un diàleg argumentatiu en el qual demostra les seves pròpies tesis mitjançant les regles i les eines de l'argumentació.

16.2. Distingeix un argument verídic d'una fal·làcia.

16.3. Analitza i comenta textos breus i signifi catius de Plató, Aristòtil, Ciceró, Quintilià i Tàcit, així com d'autors contemporanis, sobre l'art de la retòrica i l'argumentació.

17. Conèixer les possibilitats de la filosofia a l'hora de crear un projecte, en general i en l'àmbit empresarial en particular, i valorar-ne el paper potenciador de l'anàlisi, la reflexió i el diàleg.

17.1. Utilitza conceptes amb sentit filosòfic i els aplica al context empresarial: principis, saber, ordre lògic, finalitat, demostració, raonament, inducció, deducció, argumentació, sentit, signifi cat, creativitat, diàleg, objectiu/subjectiu, emocions, globalitat i valor, entre altres.

18. Comprendre la importància de la manera de demanar radical de la metafísica per impulsar una idea o un projecte, vital o empresarial, la qual facilita els processos de qüestionament i de nació de les preguntes radicals i les respostes a aquestes preguntes.

18.1. Planteja correctament els interrogants filosòfics radicals en què s'ha de basar la creació d'un projecte, tant vital com laboral, com per exemple "Què som?", "Què faig?", "Per què?", "Per a què?", "Quin és el meu objectiu?", "Quin sentit o raó de ser té?", i sap defensar amb arguments les respostes.

19. Comprendre el valor de la teoria del coneixement, la raó crítica i la lògica per introduir racionalitat a l'origen i al desenvolupament d'un projecte.

19.1. Dissenya un projecte, vital o empresarial, sobre la base de la filosofia a, valorant l'íntima relació entre els pensaments i les accions, entre la raó i les emocions, a través del diàleg, l'argumentació i el llenguatge filosòfic.

20. Valorar les tècniques del diàleg filosòfic, l'argumentació i la retòrica per organitzar la comunicació entre les parts, resoldre negociacions i conflictes, generar un diàleg basat en la capacitat d'argumentar correctament, i definir i comunicar correctament l'objectiu d'un projecte.

20.1. Coneix i utilitza les eines de l'argumentació i el diàleg per resoldre dilemes i conflictes dins un grup humà.

21. Valorar la capacitat de l'estètica filosòfica per afavorir el pensament creatiu i innovador que permet adaptar-se i anticipar-se als canvis, generar innovació i evitar l'estancament.

21.1. Valora la necessitat de fer possible les tasques innovadores, així com la funció i la importància de les persones emprenedores i innovadores per construir i fer que avanci una cultura i per transformar la realitat.

22. Comprendre i apreciar la funció axiològica de l'ètica per establir un sistema de valors que permeti millorar el clima laboral i entendre que els valors ètics són clau per aconseguir l'equilibri entre innovació, sostenibilitat i competitivitat.

22.1. Elabora un decàleg de valors ètics que han de regir el món laboral, de cara a la societat i a la naturalesa.

23. Conèixer i valorar la importància de la raó crítica per fer avançar un projecte personal i col·lectiu.

23.1. Comprèn i valora la importància de la raó crítica per fer avançar un projecte personal i col·lectiu.

24. Valorar la funció i la importància de les persones emprenedores i innovadores per construir i fer que avanci una cultura i per transformar la realitat.

24.1. Valora i disserta sobre la importància de la feina per desenvolupar-nos com a éssers humans, per fer avançar una cultura i per transformar la realitat.

4.12-. Criteris de correcció, ponderació i promoció.

Feim nostra la proposta, heretada de Kant, segons la qual l'única forma d'aprendre filosofia és introduir-se dins la pràctica de l'activitat filosòfica. Però posar en pràctica això exigeix rigor. Es tracta de fer “l'esforç del concepte” com deia Hegel. Per tant dedicarem temps i activitats per aconseguir-ho.

També es tracta de mostrar la capacitat analítica de la filosofia a la consideració de la vida quotidiana de l'alumnat i de les situacions socials dins les que es troba immers.

Cal també tenir en compte dues postures que han marcat el desenvolupament de les investigacions filosòfiques més recents. D'una banda la necessitat de realitzar una hermenèutica de les situacions viscudes i dels fenòmens de la cultura que es troba dins les arrels de la fenomenologia de Husserl. D'altra banda, donar molta d'importància al llenguatge (aspecte primordial per la filosofia analítica).

L'objectiu metodològic fonamental dins l'ensenyament d'aquesta matèria no és aprendre filosofia sinó a aprendre a filosofar. Per tant, la metodologia que intentarem aplicar haurà de facilitar aquesta interrelació connectant les necessitats dels alumnes com les pròpies del currículum, tot això per aconseguir una maduració personal, social i moral de l'alumne.

Línies d'actuació.

1. Participació directa de l'alumne en la construcció del coneixement considerant llur interessos i possibilitats i indicant formes d'organització que ho afavoresquin. Les activitats d'ensenyament i aprenentatge es materialitzaran en tres tipus de continguts: conceptuals, procedimentals i actitudinals.
2. Es facilitarà la construcció d'un aprenentatge significatiu.
3. Afavorir la relació entre el que es sap i Els nous continguts així com llur aplicació a noves i distintes situacions.
4. Promoció d'estratègies relacionades en la recerca d'informació i planificació en Els processos d'aprenentatge.
5. Afavorir l'autonomia en el procés d'aprenentatge.
6. Fomentar Actituds interès i curiositat per l'observació de fenòmens i per la utilització del mètode científic , desenvolupant Actituds que duguin a la investigació científica.
7. Sensibilitzar als alumnes en tot allò que es relaciona amb la cultura i Els seus instruments que ell ja posseeix intentant ampliar-los.
8. Utilització del mètode inductiu i deductiu com a formes de raonament tan per fomentar l'observació sistemàtica com el raonament rigorós subjecte a les regles del pensament.
9. Atenció a les peculiaritats cognitives del grup treballant aquells aspectes més necessaris per la maduració intel·lectual de l'alumne.

10. Utilització dels recursos pedagògics més adients per treballar la matèria tals com: mapes conceptuals, diagrames de flux, comentari de textos, dissertacions.
11. Estratègies que afavoresquin diverses habilitats cognitives tal com: l'anàlisi, l'analogia, la síntesi, la definició, la descripció, la interpretació.
12. Utilització del diàleg com instrument ordinari dins l'aula. Fomentació d'un esperit crític i a la vegada respectuós i tolerant amb el pluralisme ideològic i polític.
13. Treballs grupals: exposicions dels alumnes dins l'aula de temes treballats en grup.
14. Debats sobre qüestions filosòfiques o d'interès general.

4.12.1-. Criteris de qualificació.

La proposta del departament en relació a l'avaluació de la matèria de Filosofia és la següent:

- a. Es faran exàmens escrits (un o dos per trimestre i d'un tema o dos segons calgui) per avaluar el grau d'assoliment de les capacitats explicitades als objectius. Les proves es centraran tant en els continguts conceptuals com els procedimentals
- b. Els alumnes realitzaran les activitats diàries a un quadern que serà avaluat cada vegada que s'acabi un tema.
- c. La nota de cada avaluació es farà a partir dels ítems explicitats a l'apartat d.

Per superar la matèria el departament proposa els següents criteris:

- d. La matèria es computarà de la següent manera: Exàmens 50%; Les tasques, quadern, i la participació dels alumnes computaran el 40% , el comportament dels alumnes computarà el 10% restant de la nota.

El comportament serà quantificat de la següent manera:

Cada negatiu suposarà 0,10 punts menys de l'apartat comportament, una aula de treball 0,30 punts menys i una amonestació 0,5 punts menys.

La nota de les avaluacions serà la nota acumulada dels diferents ítems proposats a la ponderació i s'haurà d'aconseguir un 5. De forma excepcional es podrà aprovar una avaluació amb una nota inferior a 5 però superior o igual a 4.6 si el professor ho jutja pertinent .La nota final serà la mitja aritmètica de les tres avaluacions. Es considerarà aprovada l'assignatura quan s'hagin aprovat les tres avaluacions. També es considerarà superada l'assignatura si la mitjana aritmètica de les tres avaluacions es igual o superior a 4,6 i el grau d'assoliment es suficient a consideració del professor. No hi haurà exàmens de recuperació entre avaluacions ni al juny.

4.13. RECURSOS DIDÀCTICS I PEDAGÒGICS.

El professor oferirà textos, relacionats amb els diversos continguts que es treballen, que els alumnes hauran de comentar, per tant no hi haurà un llibre de lectura específic.

També està previst visualitzar alguna pel·lícula o documental que pugui tenir interès per tractar alguns dels temes del currículum.

Aprofitant al màxim els recursos tècnics del centre, s'intentarà utilitzar retroprojectors i ordenadors portàtils per facilitar la pràctica docent i millor assimilació dels continguts per part dels alumnes.

4.14-. METODOLOGIA.

La metodologia didàctica emprada intentarà ser activa i participativa. Els alumnes disposaran d'uns materials bàsics, base per canalitzar els continguts teòrics de l'àrea de Valors encara que s'utilitzaran tots els recursos didàctics que estiguin al nostre abast.

Els materials didàctics escollits pels membres del departament emprats tan pel professor com pels alumnes intenta potenciar al màxim l'interès de l'alumne per allò explicat i la seva participació en el desenvolupament de la matèria. Sense deixar de banda el paper de les explicacions a càrrec del professorat es tracta de què l'alumne sigui una part activa en la construcció dels seus aprenentatges, objectiu que es pot aconseguir amb alguna de les activitat abans esmentades a l'apartat materials i recursos didàctics i pedagògics, sempre tenint en compte aspectes tal com les característiques pròpies dels grups que es treballin i la disposició dels recursos en el moment en que es necessitin. En aquest sentit els membres del departament estem d'acord en emprar tots els recursos que estiguin disponibles amb el fi de potenciar l'interès per l'àrea sense perdre en cap moment el rigor necessari d'aquesta disciplina filosòfica.

Aquest departament assumeix majoritàriament les orientacions metodològiques de la Conselleria d'Educació i Cultura en quan considera el diàleg com l'eina bàsica de la reflexió filosòfica. La mateixa idea de fer de la classe una comunitat de recerca ens pareix el plantejament més adequat alhora d'orientar les sessions d'aula. Just d'aquest forma es pot aconseguir que l'aprenentatge sigui constructiu i significatiu per l'alumnat. L'aposta per les noves tecnologies ens sembla prou interessant. És la intenció d'aquest departament la d'emprar en totes les seves explotabilitats aquestes eines

5-. HISTORIA DE LA FILOSOFIA.

5.1-. Finalitat de l'assignatura.

L'assignatura d'història de la filosofia es presenta en continuïtat amb la filosofia de quart de l'educació secundària obligatòria i del primer curs del batxillerat i desenvolupa, des de la perspectiva històrica, les problemàtiques que es veuen en cursos anteriors.

Aquesta matèria posa els alumnes en contacte amb la història de les idees del pensament occidental, alhora que facilita els recursos necessaris per comprendre'n el desenvolupament i conèixer les relacions que s'estableixen entre aquestes idees. El coneixement de la història de la filosofia contribueix a l'educació de persones autònomes, amb capacitat de pensament crític i propi, i al desenvolupament personal i la formació de la pròpia identitat pel fet de plantejar als alumnes qüestions de significat profund sobre la seva pròpia existència i el marc social en què es troben, la qual cosa els proporciona més capacitat de participació en els canvis de la societat actual i en els processos socials, culturals i econòmics en els quals estan immersos. A més, contribueix activament a desenvolupar la capacitat d'aprenentatge, que permetrà als alumnes adquirir les competències i les habilitats necessàries per dur a terme activitats complexes, i la capacitat d'aprendre al llarg de tota la vida. Té en compte, doncs, els quatre principis de l'educació: universalitat, humanitat, civilitat i autonomia, per la qual cosa afavoreix una educació integral.

5.2-. Estructura del currículum.

La matèria s'organitza en cinc blocs, que tracten dels autors més rellevants de la història de la filosofia.

En el primer bloc, es fa referència a una sèrie de continguts comuns, com el comentari de textos filosòfics o les principals eines de recerca filosòfica.

En el segon, es presenten els principals pensadors de la Grècia antiga, des dels primers que es poden considerar filòsofs fins a les diferents escoles ètiques del que s'ha anomenat època hel·lenística.

El tercer bloc s'endinsa dins el terreny intel·lectual de l'edat mitjana, des de l'origen del pensament cristià i la trobada d'aquest pensament i la filosofia fins a la crisi de l'escolàstica al segle XIV.

En el quart, s'explica el pas a la filosofia moderna a través del Renaixement i es donen a conèixer els tres grans corrents filosòfics que la varen caracteritzar: el racionalisme, l'empirisme i l'idealisme transcendental.

Finalment, en el darrer bloc es repassen algunes de les teories més rellevants que, des del segle XIX, configuren el que anomenam filosofia contemporània.

5.3.- Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.

Agafant com a referència els principis de la pedagogia constructivista, proposam a continuació una sèrie d'orientacions metodològiques i didàctiques que poden servir com a base per intentar assolir un aprenentatge realment significatiu.

En primer lloc, segons el marc de referència esmentat, és essencial partir dels coneixements previs dels alumnes i de les seves pròpies experiències. D'aquesta manera, podran relacionar els continguts nous amb allò que ja saben i s'incrementarà, així, l'assimilació de les noves idees.

És fonamental treballar la recerca, la selecció, l'anàlisi i l'avaluació de la informació, la feina en equip, etc. A l'hora de dur a terme l'aprenentatge, s'ha de tenir en compte el grau de maduresa i autonomia dels alumnes, que els permetrà tractar problemes més complexos i intentar trobar les respostes per si mateixos. Es poden abordar els diversos temes partint d'un qüestionari inicial que permeti que els alumnes, després d'haver recollit i estructurat la informació, puguin arribar a conclusions que responguin a aquestes qüestions inicials. És molt aconsellable fer una autoavaluació o una coavaluació. Si es treballa en grups petits, els alumnes es conscienciaran molt més dels seus propis errors i avançaran molt millor en el seu procés d'aprenentatge. El professor, finalment, pot resoldre dubtes, explicar i completar conceptes que no hagin quedat clars, etc.

En segon lloc, és important també emprar una metodologia activa en què es fomenti la participació de l'alumne a través de l'experimentació. Aquesta estratègia promou el desenvolupament d'habilitats com el pensament crític, la creativitat i la comunicació efectiva en cadascuna de les fases del procés.

La utilització de recursos informàtics i audiovisuals pot ser interessant, ja que permet acostar els temes filosòfics als alumnes i fer-los més comprensibles, amb la qual cosa s'afavoreix l'aprenentatge. L'existència d'una gran varietat de recursos en l'àmbit de les TIC (webs, webquestes, blogs, etc.) facilita molt aquesta metodologia.

En tercer lloc, s'ha de procurar que les activitats plantejades siguin tan reals, coherents i funcionals com sigui possible. En aquest sentit, cal aprofitar tots els recursos que es tinguin a l'abast per oferir als alumnes tasques que els resultin estimulants, a fi d'augmentar així la seva motivació i la implicació en el propi aprenentatge.

La pràctica cooperativa d'activitats és fonamental perquè els alumnes millorin les seves destreses i perquè aquesta pràctica serveixi per motivar i refermar la part teòrica.

Finalment, és necessari tenir en compte aspectes tan determinants com l'etapa evolutiva dels alumnes o la diversitat present a l'aula, i adaptar-nos en cada cas a les característiques i les necessitats de cadascú.

5.4.- Recursos didàctics.

Com hem dit abans, és convenient utilitzar tots els recursos que tinguem a la nostra disposició a fi de despertar l'interès dels alumnes per aprendre i aconseguir, així, que s'impliquin de forma activa en les dinàmiques plantejades. Des d'aquest punt de vista, volem reiterar la utilitat de les metodologies actives, que fan que l'aprenent sigui protagonista i constructor del seu propi procés en comptes d'un simple espectador i receptor de continguts. Les TIC, sempre que tinguin en compte el criteri anterior, solen ser eines molt útils per aconseguir captar l'atenció dels joves.

5.5.- Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.

Segons les activitats que duquem a terme, necessitarem diferents tipus d'agrupaments: individuals, en parelles, en grup gran o petit, debats, etc., per la qual cosa la distribució de l'espai ha de ser flexible i ha de permetre diferents tipus d'intercanvis.

5.6.- Tractament disciplinari.

La filosofia permet fer feina interdisciplinàriament, ja que, per la diversitat de temes de què tracta i l'actitud oberta que presenta, està relacionada amb gairebé totes les branques del saber i hi interactua de forma crítica.

5.7.- Avaluació.

El procés d'avaluació s'ha d'orientar cap a dues direccions: per una banda, ajudar a millorar l'aprenentatge dels alumnes i, per l'altra, valorar la pròpia pràctica docent.

L'avaluació inicial permet detectar el bagatge previ amb el qual els alumnes accedeixen a l'assignatura i identificar quins coneixements i quines idees errònies en tenen, quin grau d'interès els desperta, quines són les seves expectatives, etc.

D'altra banda, l'avaluació continuada durant tot el curs està encaminada a prendre consciència dels progressos en l'assoliment de les competències i la consecució dels objectius fixats. A més, permet descobrir i gestionar possibles obstacles que dificulten l'aprenentatge.

En aquest sentit, és important que els alumnes coneguin els elements bàsics de la seva avaluació (criteris, mecanismes, finalitat, etc.) i que entenguin la necessitat de saber-los emprar per poder autoavaluar-se i regular-se durant el curs.

5.8.- El paper dels docents.

El paper del docent és essencial: escolta, orienta i estimula; guia les recerques i les descobertes; fomenta el diàleg, la creativitat i l'adquisició de l'esperit crític; dóna suport, i ofereix models i reptes. Ha de fonamentar la seva acció tenint en compte les característiques personals i del grup.

5.9-. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.

La matèria d'història de la filosofia contribueix al desenvolupament de les competències clau següents:

Comunicació lingüística

— Desenvolupant la comprensió oral i escrita de textos filosòfics. — Expressant oralment i per escrit les pròpies opinions.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

— Coneixent el paper de les matemàtiques en el desenvolupament de la cultura occidental.
— Comprendent les relacions causa-efecte i correlativa, comunes a la realitat social i a la natural.

Competència digital

— Analitzant informació, considerant-ne especialment la validesa i la fiabilitat. — Sistematitzant la informació procedent de diverses fonts.

Aprendre a aprendre

— Desenvolupant el pensament racional, que facilita aprenentatges posteriors.

Competències socials i cíviques

— Analitzant els condicionaments dels fenòmens socials.
— Coneixent les teories sobre la societat i la història i les teories ètiques i polítiques.

Consciència i expressions culturals

— Coneixent la història de les idees en la cultura occidental i la relació d'aquestes amb altres fenòmens.

5.10-. Objectius específics

A més dels objectius generals de l'etapa del batxillerat, aquesta matèria té els objectius següents:

1. Comentar textos filosòfics contextualitzant-los en el marc històric, analitzant-ne l'estructura, interpretant-ne el significat i fent-ne una reflexió crítica.
2. Conèixer els principals períodes en què es divideix la història de la filosofia i relacionar-los amb els corrents intel·lectuals més influents i els autors més destacats.
3. Explicar de forma correcta el pensament dels principals pensadors de la història de la filosofia i distingir-ne i utilitzar-ne adequadament la terminologia bàsica.
4. Descobrir els condicionants històrics i culturals de les diferents concepcions de la realitat.
5. Desenvolupar estratègies per accedir a la informació de forma rigorosa, seleccionar-la adequadament i utilitzar-la correctament en l'elaboració de treballs de recerca o presentacions.
6. Valorar el diàleg i el debat com a mitjans per aproximar-se a la veritat i com a exercici actiu del respecte, la tolerància i la comprensió.
7. Adoptar una actitud crítica davant opinions contraposades.
8. Adquirir habilitats de comunicació i argumentació coherent de les pròpies opinions, tant de forma oral com escrita.

5.11-. Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluables

BLOC 1. CONTINGUTS COMUNS

Continguts

El comentari de text. El diàleg filosòfic i l'argumentació.

Les eines d'aprenentatge i recerca de la filosofia.

L'aplicació de les competències TIC a la història de la filosofia.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Analitzar fragments dels textos més rellevants de la història de la filosofia i ser capaç de transferir els coneixements a altres autors o problemes.
 - 1.1. Comprèn el sentit global dels textos més rellevants dels autors estudiats, identifica l'ordre lògic de l'argumentació i és capaç de transferir els coneixements a altres autors o problemes i reconèixer els plantejaments que es defensen.

1.2. Identifica i analitza les idees, la conclusió, els conceptes o idees rellevants, l'estructura i l'ordre lògic de les idees del text.

1.3. Argumenta l'explicació de les idees presents en el text i les relaciona amb la filosofia de l'autor i els continguts estudiats.

2. Argumentar amb claredat i capacitat crítica, oralment i per escrit, les pròpies opinions sobre els problemes fonamentals de la filosofia i dialogar de manera raonada amb altres posicions diferents.

2.1. Argumenta les pròpies opinions amb claredat i coherència, tant de forma oral com per escrit.

2.2. Utilitza el diàleg racional per defensar les opinions pròpies, valora positivament la diversitat d'idees i, al mateix temps, es basa en els aspectes comuns.

3. Aplicar adequadament les eines i els procediments del treball intel·lectual a l'aprenentatge de la filosofia, mitjançant treballs d'organització i recerca dels continguts.

3.1. Sintetitza correctament la filosofia de cada autor mitjançant resums dels seus continguts fonamentals, que classifica en els nuclis temàtics presents al llarg de la història de la filosofia: realitat, coneixement, ésser humà, ètica i política.

3.2. Elabora llistes de vocabulari de conceptes, comprèn el significat d'aquests conceptes, els aplica amb rigor i els organitza en esquemes o mapes conceptuals, taules cronològiques i altres procediments útils per comprendre la filosofia d'un autor.

3.3. Selecciona informació de diverses fonts, bibliogràfiques i d'Internet, i reconeix les que són fiables.

3.4. Elabora redaccions o dissertacions, treballs de recerca i projectes que impliquen un esforç creatiu i una valoració personal dels problemes filosòfics plantejats en la història de la filosofia. 4. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació per elaborar i exposar els treballs de recerca filosòfica.

4.1. Utilitza les eines informàtiques i del web 2.0, com ara wikis, blogs, xarxes socials, processador de textos, presentació de diapositives o recursos multimèdia, per elaborar i presentar treballs.

4.2. Fa cerques avançades a Internet sobre els continguts de la recerca i decideix quins són els conceptes adequats.

4.3. Col·labora en treballs col·lectius de recerca sobre els continguts estudiats emprant les TIC.

BLOC 2. LA FILOSOFIA A LA GRÈCIA ANTIGA

Continguts

L'origen de la filosofia grega: els presocràtics. El gir antropològic: Sòcrates i els sofistes. Plató. L'autor i el seu context filosòfic. Aristòtil. L'autor i el seu context filosòfic.

La filosofia hel·lenística.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer l'origen de la filosofia a Grècia i comprendre el primer gran sistema filosòfic, l'idealisme de Plató; analitzar la relació entre realitat i coneixement, la concepció dualista de l'ésser humà i la dimensió antropològica i política de la virtut; relacionar-ho amb la filosofia presocràtica i el gir antropològic de Sòcrates i els sofistes; valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de la Grècia antiga, i apreciar críticament el seu discurs.

1.1. Utilitza conceptes de Plató com idea, món sensible, món intel·ligible, bé, raó, doxa, episteme, universal, absolut, dualisme, reminiscència, transmigració, mimesi, methexis, virtut i justícia, entre altres, i els aplica amb rigor.

1.2. Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Plató, tant oralment com per escrit, i analitza la relació entre realitat i coneixement, la concepció dualista de l'ésser humà i la dimensió antropològica i política de la virtut.

1.3. Distingeix les respostes del corrent presocràtic referents a l'origen del cosmos, els conceptes fonamentals de la dialèctica de Sòcrates i el convencionalisme democràtic i el relativisme moral dels sofistes, i identifica els problemes de la filosofia antiga i els relaciona amb les solucions aportades per Plató.

1.4. Respecta l'esforç de la filosofia de Plató per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de la Grècia antiga, valora positivament el diàleg com a mètode filosòfic, el naixement de les utopies socials, el sentit del governant filòsof o la seva defensa de la inclusió de les dones a l'educació.

2. Entendre el sistema teleològic d'Aristòtil, relacionar-lo amb el pensament de Plató i la física de Demòcrit i valorar la influència que exerceix en el desenvolupament de les idees i en els canvis socioculturals de la Grècia antiga.

2.1. Utilitza amb rigor conceptes del marc del pensament d'Aristòtil com substància, ciència, metafísica, matèria, forma, potència, acte, causa, efecte, teleologia, lloc natural, inducció, deducció, abstracció, ànima, monisme, felicitat i virtut, entre altres.

2.2. Comprèn i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia d'Aristòtil, tant oralment com per escrit, i examina la seva concepció de la metafísica i la física, el coneixement, l'ètica eudemonista i la política i la compara amb les teories de Plató.

2.3. Descriu les respostes de la filosofia de Demòcrit, identifica els problemes de la filosofia antiga i els relaciona amb les solucions aportades per Aristòtil.

2.4. Aprecia l'esforç de la filosofia d'Aristòtil per contribuir al desenvolupament del pensament occidental i valora positivament el plantejament científic de les qüestions.

3. Conèixer les diferents escoles ètiques sorgides a l'hel·lenisme, com l'epicureisme, l'estoïcisme i l'escepticisme, valorar el paper que exerceixen en el context sociohistòric i cultural de l'època, reconèixer la repercussió dels grans científics hel·lenístics i apreciar la gran importància de la biblioteca d'Alexandria per a occident.

3.1. Descriu les respostes de les doctrines ètiques hel·lenístiques i identifica algunes de les grans fites de la ciència alexandrina.

BLOC 3. LA FILOSOFIA A L'EDAT MITJANA

Continguts

Cristianisme i filosofia. Agustí d'Hipona.

L'escolàstica medieval. Tomàs d'Aquino. Ramon Llull. L'autor i el seu context filosòfic.

La crisi de l'escolàstica al segle XIX. El nominalisme de Guillem d'Ockham. Les relacions raó-fe.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar l'origen del pensament cristià i la trobada d'aquest pensament i la filosofia a través de les idees fonamentals d'Agustí d'Hipona i apreciar la seva defensa de la llibertat, la veritat i el coneixement interior o la història.

1.1. Explica la trobada de la filosofia i la religió cristiana primigènia a través de les tesis centrals del pensament d'Agustí d'Hipona.

2. Conèixer la síntesi de Tomàs d'Aquino, relacionar-la amb l'agustinisme, la filosofia àrab i la jueva i el nominalisme i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat mitjana.

2.1. Defineix conceptes de Tomàs d'Aquino com raó, fe, veritat, Déu, essència, existència, creació, immortalitat, llei natural, llei positiva i precepte, entre altres, i els aplica amb rigor.

2.2. Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de Tomàs d'Aquino, tant oralment com per escrit, distingeix la relació entre fe i raó, les vies de demostració de l'existència de Déu i la llei moral i compara aquestes teories amb les de la filosofia antiga.

2.3. Discrimina les respostes de l'agustinisme, la filosofia àrab i la jueva i el nominalisme, identifica els problemes de la filosofia medieval i els relaciona amb les solucions aportades per Tomàs d'Aquino.

2.4. Valora l'esforç de la filosofia de Tomàs d'Aquino per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de l'edat mitjana i jutja positivament la universalitat de la llei moral. 3. Conèixer les teories centrals del pensament de Guillem d'Ockham, la reflexió crítica del qual va suposar la separació raó-fe, la independència de la filosofia i un nou impuls per a la ciència.

3.1. Coneix les tesis centrals del nominalisme de Guillem d'Ockham i la importància que tenen per a l'entrada en la modernitat.

BLOC 4. LA FILOSOFIA EN LA MODERNITAT I LA IL·LUSTRACIÓ

Continguts

La filosofia al Renaixement: el canvi del paradigma aristotèlic. El realisme polític de Maquiavel.

El racionalisme. Descartes. L'autor i el seu context filosòfic.

L'empirisme. Hume. L'autor i el seu context filosòfic.

El liberalisme polític. Locke.

La il·lustració francesa. Rousseau.

L'idealisme transcendent. Kant. L'autor i el seu context filosòfic.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Comprendre la importància del canvi del pensament occidental que s'esdevé durant el Renaixement, el qual anticipa la modernitat, valorar el nou humanisme que enalteix la dignitat humana, la recerca dels prejudicis del coneixement de Francis Bacon i les implicacions de la revolució científica, i conèixer les tesis fonamentals del realisme polític de Maquiavel.

1.1. Comprèn la importància intel·lectual del canvi del pensament científic que s'esdevé al Renaixement i descriu les respostes de la filosofia humanista sobre la naturalesa humana.

1.2. Explica les idees eticopolítiques fonamentals de Maquiavel i les compara amb els sistemes eticopolítics anteriors.

2. Entendre el racionalisme de Descartes, relacionar-lo amb la filosofia humanista i el monisme panteista de Spinoza i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat moderna.

2.1. Identifica conceptes de Descartes com raó, certesa, mètode, dubte, hipòtesi, cogito, idea, substància i subjectivisme, entre altres, i els aplica amb rigor.

2.2. Comprèn i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Descartes, tant oralment com per escrit, analitza el seu mètode i la relació entre coneixement i realitat a partir del cogito i el dualisme a l'ésser humà i compara aquestes teories amb les de la filosofia antiga i la medieval.

2.3. Identifica els problemes de la filosofia moderna i els relaciona amb les solucions aportades per Descartes.

2.4. Aprecia l'esforç de la filosofia de Descartes per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socioculturals de l'edat moderna i valora positivament la universalitat de la raó cartesiana.

3. Conèixer l'empirisme de Hume, relacionar-lo amb el liberalisme polític de Locke i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat mitjana.

3.1. Utilitza amb rigor conceptes de Hume com escepticisme, crítica, experiència, percepció, immanència, associació, impressions, idees, hàbit, contradicció, causa, creença, sentiment, mèrit, utilitat, felicitat, contracte social, llibertat i deure, entre altres.

3.2. Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Hume, tant oralment com per escrit, distingeix els principis i els elements del coneixement respecte a la veritat, la crítica a la causalitat i a la substància i l'emotivisme moral i compara aquestes teories amb les de la filosofia antiga i la medieval i amb el racionalisme modern.

3.3. Coneix i explica les idees centrals del liberalisme polític de Locke, identifica els problemes de la filosofia moderna i relaciona aquestes idees amb les solucions aportades per Hume.

3.4. Valora l'esforç de la filosofia de Hume per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socioculturals de l'edat moderna i jutja positivament la recerca de la felicitat col·lectiva.

4. Conèixer els principals ideals dels il·lustrats francesos, aprofundir en el pensament de J. J. Rousseau i valorar la importància del seu pensament per al sorgiment de la democràcia mitjançant un ordre social conforme a la naturalesa humana.

4.1. Comprèn els ideals que varen impulsar els il·lustrats francesos i explica el sentit i la transcendència del pensament de Rousseau, la seva crítica social, la crítica a la civilització, l'estat de naturalesa, la defensa del contracte social i la voluntat general.

5. Comprendre l'idealisme crític de Kant, relacionar-lo amb el racionalisme de Descartes, l'empirisme de Hume i la filosofia il·lustrada de Rousseau i valorar la influència que exerceix en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat moderna.

5.1. Comprèn conceptes de Kant com sensibilitat, enteniment, raó, crítica, transcendental, ciència, innat, judici, a priori, a posteriori, facultat, intuïció, categoria, il·lusió transcendental, idea, llei, fenomen, noumen, voluntat, deure, imperatiu, categòric, autonomia, postulat, llibertat, dignitat, persona, pau i pacte, entre altres, i els utilitza amb rigor.

5.2. Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Kant, tant oralment com per escrit, analitza les facultats i els límits del coneixement, la llei moral i la pau perpètua i compara aquestes teories amb les de la filosofia antiga, medieval i moderna.

5.3. Descriu la teoria política de Rousseau, identifica els problemes de la filosofia moderna i la relaciona amb les solucions aportades per Kant.

5.4. Respecta i raona l'esforç de la filosofia de Kant per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socioculturals de l'edat moderna i valora positivament la dignitat i la recerca de la pau entre les nacions.

BLOC 5. LA FILOSOFIA CONTEMPORÀNIA

Continguts

Marx. L'autor i el seu context filosòfic.

Nietzsche. L'autor i el seu context filosòfic.

La filosofia espanyola: Ortega y Gasset. L'autor i el seu context filosòfic. La racionalitat dialògica de Habermas.

L'autor i el seu context filosòfic. Habermas i la crítica de l'Escola de Frankfurt. El pensament postmodern.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Entendre el materialisme històric de Marx, relacionar-lo amb el pensament de Hegel i de Feuerbach i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat contemporània.

1.1. Identifica conceptes de Marx com dialèctica, materialisme històric, praxi, alienació, infraestructura, superestructura, forces productives, mitjans de producció, lluita de classes, feina, plusvàlua i humanisme, entre altres, i els empra amb rigor.

1.2. Coneix i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Marx, tant oralment com per escrit, i examina el materialisme històric, la crítica de l'idealisme, l'alienació i la ideologia i la seva visió humanista de l'individu.

1.3. Identifica els problemes de la filosofia contemporània i els relaciona amb les solucions aportades per Marx.

1.4. Valora l'esforç de la filosofia de Marx per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de l'edat contemporània i jutja positivament la defensa de la igualtat social.

2. Comprendre el vitalisme de Nietzsche, relacionar-lo amb el pensament de Schopenhauer i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat contemporània.

2.1. Defineix conceptes de Nietzsche com crítica, tragèdia, intuïció, metàfora, convenció, perspectiva, genealogia, transvaloració, nihilisme, superhome, voluntat de poder i etern retorn, entre altres, i els aplica amb rigor.

2.2. Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Nietzsche, tant oralment com per escrit, considera la crítica de la metafísica, la moral, la ciència, la veritat com a metàfora i l'afirmació del superhome com a resultat de la inversió dels valors i la voluntat de poder i compara aquestes teories amb altres teories de la filosofia antiga, medieval, moderna i contemporània.

2.3. Distingeix les respostes de Schopenhauer en la seva afirmació de la voluntat, identifica els problemes de la filosofia contemporània i els relaciona amb les solucions aportades per Nietzsche.

2.4. Aprecia l'esforç de la filosofia de Nietzsche per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de l'edat contemporània i valora positivament la defensa de la veritat i la llibertat.

3. Entendre el raciovitalisme d'Ortega y Gasset, relacionar aquest filòsof amb figures tant de la filosofia espanyola (Unamuno) com del pensament europeu i valorar les influències que rep i la repercussió del seu pensament en el desenvolupament de les idees i la regeneració social, cultural i política d'Espanya. 3.1. Utilitza conceptes com objectivisme, ciència, europeïtzació, filosofia, món, circumstància, perspectiva, raó vital, raciovitalisme, vida, categoria, llibertat, idea, creença, història, raó històrica, generació, home massa i home selecte, entre altres, i els aplica amb rigor.

3.2. Comprèn i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia i de l'anàlisi social d'Ortega y Gasset, tant oralment com per escrit, i les relaciona amb postures filosòfiques com el realisme, el racionalisme, el vitalisme o l'existencialisme, entre altres.

3.3. Respecta l'esforç de la filosofia d'Ortega y Gasset per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials i culturals de l'edat contemporània espanyola i valora positivament el seu compromís amb la defensa de la cultura i la democràcia.

4. Conèixer les tesis fonamentals de la crítica de l'Escola de Frankfurt, analitzar la racionalitat dialògica de Habermas, relacionar aquest filòsof amb la filosofia crítica de l'Escola de Frankfurt i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat contemporània.

4.1. Identifica conceptes de Habermas com coneixement, interès, consens, veritat, enunciat, comunicació, desigualtat o món de la vida, i conceptes de la filosofia postmoderna com desconstrucció, diferència, cultura, text, art i comunicació, entre altres, i els aplica amb rigor.

4.2. Entén i explica amb claredat les teories de la filosofia de Habermas, tant oralment com per escrit, distingeix els interessos del coneixement i l'acció comunicativa i les teories fonamentals de la postmodernitat i analitza la

desconstrucció de la modernitat, des de la multiplicitat de la societat de la comunicació i les teories fonamentals de la postmodernitat. 4.3. Reflexiona sobre les respostes de la filosofia crítica de l'Escola de Frankfurt i identifica els problemes de la filosofia contemporània.

4.4. Aprecia l'esforç de la filosofia de Habermas i del pensament postmodern per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de l'edat contemporània i valora positivament el seu esforç en la defensa del diàleg racional i el respecte a la diferència.

5. Conèixer les tesis més definitòries del pensament postmodern, identificar les tesis fonamentals de Vattimo, Lyotard i Baudrillard i valorar críticament la repercussió que tenen en el pensament filosòfic a partir del final del s. XX.

5.1. Coneix les tesis característiques del pensament postmodern, com la crítica de la raó il·lustrada, la idea de progrés, el pensament totalitzador, la trivialització de l'existència, el crepuscle del deure o la pèrdua del subjecte davant la cultura de masses, entre altres.

5.2. Explica les principals tesis de filòsofs postmoderns com Vattimo, Lyotard i Baudrillard i reflexiona sobre la seva vigència actual.

5.12.1.-. Criteris de qualificació.

La proposta del departament en relació a l'avaluació de la matèria de Història de la Filosofia és la següent:

a. Es faran exàmens escrits (un o dos per trimestre i d'un tema o dos segons calgui) per avaluar el grau d'assoliment de les capacitats explicitades als objectius. Les proves es centraran tant en els continguts establerts per la UIB

b. Els alumnes realitzaran les activitats diàries a un quadern que serà avaluat cada vegada que s'acabi un tema.

c. La nota de cada avaluació es farà a partir dels ítems explicitats a l'apartat d.

Per superar la matèria el departament proposa els següents criteris:

d. La matèria es computarà de la següent manera:

	Exàmens	Examen Vocabulari	Examen Test	Actitud
Història Filosofia	50 %	20 %	20 %	10 %

El comportament serà quantificat de la següent manera:

Cada negatiu suposarà 0,10 punts menys de l'apartat comportament, una aula de treball 0,30 punts menys i una amonestació 0,5 punts menys.

La nota de les avaluacions serà la nota acumulada dels diferents ítems proposats a la ponderació i s'haurà d'aconseguir un 5. De forma excepcional es podrà aprovar una avaluació amb una nota inferior a 5 però superior o igual a 4,6 si el professor ho jutja pertinent. La nota final serà la mitja aritmètica de les tres avaluacions. Es considerarà aprovada l'assignatura quan s'hagin aprovat les tres avaluacions. També es considerarà superada l'assignatura si la mitjana aritmètica de les tres avaluacions es igual o superior a 4,6 i el grau d'assoliment es suficient a consideració del professor. No hi haurà exàmens de recuperació entre avaluacions ni al juny.

5.13-. Materials i recursos didàctics.

El material bàsic d'aquest curs seran els dossiers que el Departament ha elaborat amb temes curriculars de l'àrea i el i de qualsevol recurs didàctic i pedagògic que estigui al nostre abast: vídeos, premsa, llibres, informació Internet, etc..

5.14-. Metodologia.

La metodologia didàctica emprada intentarà ser activa i participativa. Els alumnes disposaran d'uns materials bàsics, base per canalitzar els continguts teòrics de l'àrea de Valors encara que s'utilitzaran tots els recursos didàctics que estiguin al nostre abast.

Els materials didàctics escollits pels membres del departament emprats tan pel professor com pels alumnes intenta potenciar al màxim l'interès de l'alumne per allò explicat i la seva participació en el desenvolupament de la matèria. Sense deixar de banda el paper de les explicacions a càrrec del professorat es tracta de què l'alumne sigui una part activa en la construcció dels seus aprenentatges, objectiu que es pot aconseguir amb alguna de les activitat abans esmentades a l'apartat materials i recursos didàctics i pedagògics, sempre tenint en compte aspectes tal com les característiques pròpies dels grups que es treballin i la disposició dels recursos en el moment en que es necessitin. En aquest sentit els membres del departament estem d'acord en emprar tots els recursos que estiguin disponibles amb el fi de potenciar l'interès per l'àrea sense perdre en cap moment el rigor necessari d'aquesta disciplina filosòfica.

Aquest departament assumeix majoritàriament les orientacions metodològiques de la Conselleria d'Educació i Cultura en quan considera el diàleg com l'eina bàsica de la reflexió filosòfica. La mateixa idea de fer de la classe una comunitat de recerca ens pareix el plantejament més adequat alhora d'orientar les sessions d'aula. Just d'aquesta forma es pot aconseguir que l'aprenentatge sigui constructiu i significatiu per l'alumnat. L'aposta per les noves tecnologies ens sembla prou interessant. És la intenció d'aquest departament la d'emprar en totes les seves explotabilitats aquestes eines.

6-. PROGRAMACIÓ DE PSICOLOGIA AL BATXILLERAT.

6.1-. Finalitat de l'assignatura.

La psicologia, com a branca del saber, té com a objectius bàsics l'autoconeixement i la comprensió de la pròpia individualitat, així com de les conductes i relacions entre els individus, coneixements que ajudaran els alumnes del segon curs del batxillerat a madurar com a éssers humans, a entendre la conducta de les persones amb qui conviuen i a desenvolupar estratègies per resoldre les qüestions que poden aparèixer en la seva vida personal i laboral. En aquest sentit, la matèria de psicologia s'orienta cap als interessos i les curiositats d'aquesta fase del desenvolupament humà en què estan immersos els alumnes i en què la curiositat per les qüestions psicològiques, unida al desenvolupament de les seves capacitats cognoscitives, els permetrà comprendre més profundament els fenòmens humans des de les bases humanístiques i científiques. Per això, aquesta assignatura s'adreça als alumnes interessats per la recerca i la comprensió de la conducta humana i els processos mentals subjacents.

6.2-. Estructura del currículum.

Els elements d'aquesta matèria s'organitzen en sis blocs, estretament relacionats entre si.

En el primer bloc, es parteix de la consideració de la psicologia com a ciència i es fa referència a la metodologia i a les principals escoles d'aquesta disciplina.

En el segon, s'analitzen en profunditat els fonaments biològics de la conducta humana a partir de l'estudi dels sistemes neurològics i del sistema endocrí.

En el tercer, es tracten les capacitats cognitives bàsiques, com l'atenció, la percepció i la memòria.

El quart bloc fa referència a les capacitats cognitives superiors: la intel·ligència, l'aprenentatge i el pensament.

En el cinquè bloc, es reflexiona sobre el procés de construcció de l'ésser humà a partir de l'estudi de la motivació, la personalitat i l'afectivitat, i també es fa referència a les anomalies més comunes.

Finalment, el sisè bloc se centra en el tema de la psicologia social i de les organitzacions i aprofundeix en la problemàtica de les relacions entre l'individu i la societat.

6.3-. Orientacions metodològiques. Mètodes i propostes didàctiques.

Agafant com a referència els principis de la pedagogia constructivista, proposam a continuació una sèrie d'orientacions metodològiques i didàctiques que poden servir com a base per intentar assolir un aprenentatge realment significatiu.

En primer lloc, segons el marc de referència esmentat, és essencial partir dels coneixements previs dels alumnes i de les seves pròpies experiències. D'aquesta manera, podran relacionar els continguts nous amb allò que ja saben i s'incrementarà, així, l'assimilació de les noves idees.

És fonamental treballar la recerca, la selecció, l'anàlisi i l'avaluació de la informació, la feina en equip, etc. A l'hora de dur a terme l'aprenentatge, s'ha de tenir en compte el grau de maduresa i autonomia dels alumnes, que els permetrà tractar problemes més complexos i intentar trobar les respostes per si mateixos. Es poden abordar els diversos temes partint d'un qüestionari inicial que permeti que els alumnes, després d'haver recollit i estructurat la informació, puguin arribar a conclusions que responguin a aquestes qüestions inicials. És molt aconsellable fer una autoavaluació o una coavaluació. Si es treballa en grups petits, els alumnes es conscienciaran molt més dels seus propis errors i avançaran molt millor en el seu procés d'aprenentatge. El professor, finalment, pot resoldre dubtes, explicar i completar conceptes que no hagin quedat clars, etc.

En segon lloc, és important també emprar una metodologia activa en què es fomenti la participació de l'alumne a través de l'experimentació. Aquesta estratègia promou el desenvolupament d'habilitats com el pensament crític, la creativitat i la comunicació efectiva en cadascuna de les fases del procés.

La utilització de recursos informàtics i audiovisuals en l'ensenyament de la psicologia és molt interessant, ja que permet acostar aquesta disciplina als alumnes i fer-la més comprensible, amb la qual cosa s'afavoreix l'aprenentatge. L'existència d'una gran varietat de recursos relacionats amb la psicologia en l'àmbit de les TIC (web, aula virtual de Moodle, webquestes, blogs, etc.) facilita molt aquesta metodologia.

En tercer lloc, s'ha de procurar que les activitats plantejades siguin tan reals, coherents i funcionals com sigui possible. En aquest sentit, cal aprofitar tots els recursos que es tinguin a l'abast per oferir als alumnes tasques que els resultin estimulants, a fi d'augmentar així la seva motivació i la implicació en el propi aprenentatge.

La feina pràctica és fonamental perquè els alumnes millorin les seves destreses i per motivar i refermar la part teòrica. L'extensió i la complexitat de l'estudi de la psicologia no haurien de fer deixar de banda la consolidació de la metodologia científica (observació de fenòmens, plantejament d'hipòtesis, elaboració de conclusions).

Els constants avenços en psicologia, així com les aplicacions que té en la societat actual, permeten relacionar el que s'estudia a l'aula amb les publicacions en diferents formats de mitjans de comunicació. Aquest fet ha de ser una font d'interès, curiositat i motivació per als alumnes. Per això, es recomana fer un ús crític i positiu dels mitjans de comunicació com a font d'informació sobre nous descobriments, amb la intenció que es relacionin amb aspectes tractats en aquesta assignatura.

Finalment, és necessari tenir en compte aspectes tan determinants com l'etapa evolutiva dels alumnes o la diversitat present a l'aula, i adaptar-nos en cada cas a les característiques i les necessitats de cadascú.

6.4. Recursos didàctics.

Com hem dit abans, és convenient utilitzar tots els recursos que tinguem a la nostra disposició a fi de despertar l'interès dels alumnes per aprendre i aconseguir, així, que s'impliquin de forma activa en les dinàmiques plantejades. Des d'aquest punt de vista, volem reiterar la utilitat de les metodologies actives, que fan que l'aprenent sigui protagonista i constructor del seu propi procés en comptes d'un simple espectador i receptor de continguts. Les TIC, sempre que tinguin en compte el criteri anterior, solen ser eines molt útils per aconseguir captar l'atenció dels joves.

Seria molt útil disposar dels recursos següents:

- Material audiovisual: pissarres digitals, canons de projecció amb connexió a Internet, pel·lícules, reportatges, documentals, etc.
- Material TIC: ordinadors personals o ordinadors amb problemes informàtics interactius, aula virtual de Moodle, llibres de text digitals.
- Material bibliogràfic: llibres de text, llibres de consulta, revistes de divulgació científica, premsa escrita, etc.
- Guions d'activitats, fitxes de treball, etc.

6.5-. Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament.

L'ensenyament de la psicologia es fonamenta en la diversitat de situacions. Cada situació necessita un tipus diferent d'agrupament: individual, en parelles, en grup gran o petit, debats, etc., per la qual cosa la distribució de l'espai ha de ser flexible i ha de permetre diferents tipus d'intercanvis.

6.6-. Tractament disciplinari.

La psicologia permet fer feina interdisciplinàriament gràcies a les múltiples connexions que s'estableixen amb altres matèries (biologia, filosofia, economia, etc.), les quals aporten riquesa a la manera d'entendre la disciplina.

6.7-. Avaluació.

El procés d'avaluació s'ha d'orientar cap a dues direccions: per una banda, ajudar a millorar l'aprenentatge dels alumnes i, per l'altra, valorar la pròpia pràctica docent.

L'avaluació inicial permet detectar el bagatge previ amb el qual els alumnes accedeixen a l'assignatura i identificar quins coneixements i quines idees errònies en tenen, quin grau d'interès els desperta, quines són les seves expectatives, etc.

D'altra banda, l'avaluació continuada durant tot el curs està encaminada a prendre consciència dels progressos en l'assoliment de les competències i la consecució dels objectius fixats. A més, permet descobrir i gestionar possibles obstacles que dificulten l'aprenentatge.

En aquest sentit, és important que els alumnes coneguin els elements bàsics de la seva avaluació (criteris, mecanismes, finalitat, etc.) i que entenguin la necessitat de saber-los emprar per poder autoavaluar-se i regular-se durant el curs.

6.8-. El paper dels docents.

El paper del docent és essencial: escolta, orienta i estimula; guia les recerques i les descobertes; fomenta el diàleg, la creativitat i l'adquisició de l'esperit crític; dóna suport, i ofereix models i reptes. Ha de fonamentar la seva acció tenint en compte les característiques personals i del grup.

6.9-. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.

La matèria de psicologia promou el desenvolupament de la majoria de les competències bàsiques de l'etapa:

Comunicació lingüística

Es pot treballar de forma permanent a partir de les activitats pràctiques dels alumnes, com per exemple debats, presentacions o exposicions orals. A més, en el temari es fa referència tant a la comunicació verbal com a la no verbal.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

En aquesta assignatura es treballen els mètodes i les tècniques de recerca en psicologia i s'analitzen recerques psicològiques, i els alumnes duen a terme petites tasques que hi estan relacionades.

Competència digital

S'orienta els alumnes en l'ús eficient i responsable de les TIC i se'ls incita a fer tasques de recerca, selecció i exposició de continguts a través dels mitjans que aquestes proporcionen.

Aprendre a aprendre

El procés de coneixement forma part dels continguts de la matèria. Per tant, l'aplicació d'aquests continguts és essencial a l'hora de treballar aquesta competència.

Competències socials i cíviques

Aquestes competències estan íntimament integrades en el desenvolupament de la matèria. Així doncs, per una part es posen en pràctica habilitats socials com la resolució de conflictes, l'ús del diàleg, etc., i, per l'altra, es tracten una sèrie de temes que fan que els alumnes siguin capaços de posar-se en el lloc de l'altre, identifiquin situacions quotidianes de desigualtat i exercitin els valors de la solidaritat i la tolerància.

6.10-. Objectius específics.

1. Conèixer els principis bàsics de la psicologia científica i comparar les aportacions que fa amb les del coneixement ordinari dels fenòmens psicològics.
2. Distingir les dues dimensions fonamentals de la psicologia: la dimensió teòrica i la dimensió pràctica.
3. Comparar les diferents escoles psicològiques actuals i valorar la influència que exerceixen en els nous paradigmes antropològics.

4. Descobrir les implicacions de les dimensions biològica, social i cultural de l'ésser humà en el seu comportament.
5. Descriure, explicar, predir i modificar la nostra conducta a partir del coneixement dels principis bàsics de la psicologia.
6. Mantenir una actitud de tolerància i flexibilitat cap al comportament dels altres ésser humans.
7. Desenvolupar habilitats emocionals i socials per poder relacionar-se activament amb el grup des d'una posició autònoma, generosa i constructiva.
8. Adoptar una actitud crítica envers els intents de manipulació i dirigisme de determinats grups i institucions mitjançant el coneixement dels principis de la psicologia social.

6.11-. Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable.

BLOC 1. LA PSICOLOGIA COM A CIÈNCIA
Continguts
<p>Principis bàsics de la història de la psicologia. La psicologia com a ciència moderna. Objecte d'estudi i metodologia de la psicologia. Característiques dels diferents corrents psicològics actuals: conductisme, cognitivisme, psicoanàlisi, psicologia humanista i Gestalt. Dimensió bàsica de la psicologia teòrica i de la psicologia aplicada.</p>
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
<p>1. Entendre i apreciar l'especificitat i la importància del coneixement psicològic com a ciència que tracta de la conducta i els processos mentals de l'individu i valorar que es tracta d'un saber i una actitud que estimulen la crítica, l'autonomia, la recerca i la innovació.</p> <p>1.1. Construeix i explica el marc de referència global de la psicologia, des dels seus orígens a Grècia —en les filosofies de Plató i Aristòtil— fins al reconeixement com a saber independent de la mà de Wundt, Watson, James i Freud, i defineix les diferents acepcions del terme psicologia al llarg de l'evolució d'aquesta disciplina, des de l'etimològica 'ciència de l'ànima' a les aportades pels diferents corrents actuals: conductisme, cognitivisme, psicoanàlisi, humanisme o Gestalt.</p> <p>1.2. Reconeix i valora les qüestions i els problemes que investiga la psicologia des dels inicis i distingeix la perspectiva d'aquesta matèria de les proporcionades per altres sabers.</p> <p>2. Identificar la dimensió teòrica i pràctica de la psicologia i els seus objectius, característiques, branques i tècniques de recerca i relacionar-los, com a ciència multidisciplinària, amb altres ciències la finalitat de les quals és la comprensió dels fenòmens humans, com la filosofia, la biologia, l'antropologia, l'economia, etc. 2.1. Explica i valora la importància dels objectius que caracteritzen la psicologia: descriure, explicar, predir i modificar.</p> <p>2.2. Distingeix i relaciona les facetes teòrica i pràctica de la psicologia, identifica les diferents branques en què es desenvolupen —clínica i de la salut, de l'art, de les activitats físiquesportives, de l'educació, forense, de la intervenció social, ambiental, etc.— i investiga i valora com s'apliquen en els àmbits d'atenció a la comunitat, com família i infància, tercera edat, discapacitats, dona, joventut, minories socials i immigrants, cooperació per al desenvolupament, etc.</p> <p>2.3. Descriu i valora la utilitat de les diferents tècniques i metodologies de recerca psicològica i explica les característiques de cadascuna, com els mètodes comprensius (introspecció, fenomenologia, hermenèutica, test, entrevista personal, dinàmica de grups, etc.) i els objectius (observació, descripció, experimentació, explicació, estudi de casos, etc.).</p> <p>3. Reconèixer i exposar les aportacions més importants de la psicologia, des dels inicis fins a l'actualitat, identificar els principals problemes plantejats i les solucions aportades pels diferents corrents psicològics contemporanis i fer una anàlisi crítica de textos significatius i breus de contingut psicològic, identificar-hi les problemàtiques plantejades i relacionar-les amb el que s'ha estudiat a la unitat.</p> <p>3.1. Reconeix i explica la importància de les aportacions de la psicologia a la comprensió dels fenòmens humans i identifica els problemes específics dels quals s'ocupa i les conclusions aportades.</p> <p>3.2. Utilitza la seva capacitat d'aprendre a aprendre per elaborar, emprant mitjans informàtics, els seus propis mapes conceptuals sobre les teories següents: psicoanàlisi, conductisme, teoria cognitiva, Gestalt, humanisme i psicobiologia.</p> <p>3.3. Analitza i valora críticament textos sobre els problemes, les funcions i les aplicacions de la psicologia d'autors com W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James i B. F. Skinner, entre altres.</p> <p>3.4. Usa la pròpia iniciativa per exposar les seves conclusions de forma argumentada mitjançant presentacions gràfiques en mitjans audiovisuals.</p>

BLOC 2. FONAMENTS BIOLÒGICS DE LA CONDUCTA

Continguts

Fonaments biològics del psiquisme.
El cervell humà. Anatomia i fisiologia del cervell. Evolució del cervell als animals superiors.
Localitzacions cerebrals.
Tècniques de recerca del cervell.
La neurona i l'impuls nerviós. Sinapsi i neurotransmissors.
El sistema nerviós. Estructura del sistema nerviós central i del sistema nerviós perifèric.
El sistema nerviós somàtic i el sistema nerviós autònom.
Relació entre el sistema endocrí i el sistema nerviós i el psiquisme masculí i el femení.
Condicionaments biològics i genètics de la conducta. Trastorns psíquics amb causes genètiques.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar, des d'un enfocament antropològic, l'evolució del cervell humà i distingir-ne les característiques específiques de les d'altres animals, amb la finalitat de valorar la importància del desenvolupament neurològic i les conseqüències que se'n deriven.
 - 1.1. Identifica, contrasta i valora des del punt de vista anatòmic diferents tipus d'encèfals animals comparant-los amb el de l'home i emprant mitjans documentals.
 - 1.2. Investiga, a través d'Internet, la filogènesi humana i l'evolució del cervell i explica i valora la relació directa que mantenen amb el desenvolupament de la conducta humana.
2. Analitzar i apreciar la importància de l'organització del sistema nerviós central, fonamentalment de l'encèfal humà, i distingir les diferents localitzacions i funcions que determinen la conducta dels individus.
 - 2.1. En grup, fa una presentació, amb mitjans informàtics, sobre la morfologia neuronal i la sinapsi en què descriu el procés de transmissió sinàptica i els factors que la determinen, l'impuls nerviós i els neurotransmissors.
 - 2.2. Investiga i explica l'organització de les àrees cerebrals i les funcions que executen i localitza aquestes àrees en un dibuix.
3. Entendre i valorar les diferents tècniques actuals de recerca sobre el cervell i l'impacte que tenen en l'avenç científic sobre l'explicació de la conducta i en la superació d'alguns trastorns i malalties mentals.
 - 3.1. Descriu i compara les diferents tècniques científiques de recerca sobre el cervell: angiografies, electroencefalogrames (EEG), tomografies computades (TC), tomografies per emissió de positrons (PET), imatges per ressonància magnètica (IRM), intervencions directes i estudi de casos.
 - 3.2. Analitza i valora l'impuls que aquestes tècniques de recerca cerebral han donat al coneixement del comportament humà i a la solució d'algunes patologies existents.
4. Reconèixer i comprendre algunes de les bases genètiques que determinen la conducta humana, apreciar la relació de causa i efecte que hi pot haver i destacar l'origen d'algunes malalties produïdes per alteracions genètiques.
 - 4.1. Explica la influència dels components genètics que intervenen en la conducta i investiga i valora si aquests generen diferències entre la conducta femenina i la masculina.
 - 4.2. Valora la importància de les alteracions genètiques, les relaciona amb les malalties que produeixen modificacions i anomalies en la conducta i les descriu emprant el vocabulari tècnic precís: mutació, trisomia, monosomia, deleció, etc.
 - 4.3. Localitza i selecciona informació a Internet sobre diferents tipus de malalties causades per alteracions genètiques, com la síndrome de Down, la síndrome de Turner, la síndrome del miol o la síndrome de Klinefelter, entre altres.
5. Investigar i resumir la influència del sistema endocrí sobre el cervell i els comportaments que se'n deriven, amb la finalitat de valorar la importància de la relació entre tots dos.
 - 5.1. Elabora, en grup, un mapa conceptual del sistema endocrí i aprecia la influència que exerceix en la conducta humana i en els trastorns d'aquesta conducta, per exemple: hipòfisi/depressió, tiroide/ansietat, paratiroide/astènia, suprarenals/deliris, pàncrees/depressió, glàndules sexuals/climateri, etc.
 - 5.2. Investiga les diferències endocrines entre homes i dones i els efectes que tenen en la conducta i valora el coneixement d'aquestes diferències com un instrument que permet un millor enteniment entre les persones de diferent sexe.

BLOC 3. ELS PROCESSOS COGNITIVS BÀSICS: ATENCIÓ, PERCEPCIÓ I MEMÒRIA

Continguts

Principals teories de la percepció: associacionisme, Gestalt, cognitivisme i neuropsicologia.

Condicions innates i condicions adquirides de la percepció.

Agrupament d'estímuls. Fenòmens perceptius: constància perceptiva, percepció subliminar, il·lusions òptiques. Al·lucinacions i agnòsia.

Estructura i funcionament de la memòria humana.

Tipus de memòria: sensorial, a curt termini, a llarg termini, declarativa, procedimental, de reconeixement, semàntica i episòdica.

Factors del rendiment de la memòria.

Trastorns de la memòria i oblit.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Comprendre la percepció humana com un procés constructiu eminentment subjectiu i limitat, en el qual té l'origen el coneixement de la realitat, i valorar l'ésser humà com un processador d'informació.

1.1. Distingeix i relaciona els diferents elements que intervenen en el fenomen de la percepció (estímul, sentit, sensació i l·lindars de percepció) i els reconeix dins les fases del procés perceptiu (excitació, transducció, transmissió i recepció).

1.2. Compara i valora les aportacions de les principals teories existents sobre la percepció: associacionisme, Gestalt, cognitivisme i neuropsicologia.

1.3. Elabora, en grup i desenvolupant la seva iniciativa personal, una presentació amb mitjans audiovisuals de les lleis gestàltiques de la percepció, en la qual valora l'aportació conceptual que fan i identifica exemples concrets de com actuen; per exemple, a través d'obres pictòriques o fotografies.

1.4. Cerca i selecciona informació, utilitzant pàgines web, sobre alguns tipus d'il·lusions òptiques i les diferencia dels trastorns perceptius, com les al·lucinacions i l'agnòsia.

1.5. Comenta i valora alguns fenòmens perceptius, com la constància perceptiva, la percepció subliminar i extrasensorial, el membre fantasma i la percepció per estimulació elèctrica del cervell —per exemple, l'ull de Dobbelle—, entre altres, i exposa les seves conclusions mitjançant suports de presentació informàtics.

2. Explicar i apreciar la rellevància que tenen les influències individuals i socials en el fenomen de la percepció i valorar-ne críticament tant els aspectes positius com els negatius.

2.1. En grup, elabora conclusions sobre la influència dels factors individuals (motivació, actituds, interessos) i socials (cultura, hàbitat) en el fenomen de la percepció, utilitzant, per exemple, els experiments sobre prejudicis realitzats per Allport i Kramer.

3. Conèixer i analitzar l'estructura i el funcionament de la memòria humana i els diferents tipus de memòria existents, investigar les aportacions d'algunes teories actuals amb la finalitat d'entendre l'origen i els factors que influeixen en el desenvolupament d'aquesta capacitat en l'ésser humà i emprar aquestes aportacions en el propi aprenentatge.

3.1. Relaciona els conceptes d'atenció i concentració com a punts de partida de la memòria i distingeix els tipus d'atenció que hi ha i els tipus d'alteracions que poden patir.

3.2. Utilitza la pròpia iniciativa personal per dissenyar i elaborar, amb mitjans informàtics, un quadre comparatiu de diferents tipus de memòria (sensorial, de curt termini i de llarg termini), analitza la correspondència que s'estableix entre aquestes i valora la utilitat que tenen en l'aprenentatge humà.

3.3. Cerca i selecciona informació, a pàgines web i llibres especialitzats, sobre les principals causes de l'oblit, com les fisiològiques o les produïdes per lesions, per repressió, per falta de processament, per context inadequat, etc., i n'extreu unes conclusions.

3.4. Analitza i valora la importància d'alguns dels efectes produïts en la memòria per desús, interferència, falta de motivació, etc., i exposa les conseqüències que tenen de forma argumentada.

3.5. Exemplifica, a través de mitjans audiovisuals, algunes distorsions o alteracions de la memòria, com l'amnèsia, la hipermnèsia, la paramnèsia i els falsos records, i desenvolupa la seva capacitat emprendora.

BLOC 4. PROCESSOS COGNITIVS SUPERIORS: INTEL·LIGÈNCIA, APRENTATGE I PENSAMENT

Continguts

Conducta apresada i conducta innata. Factors que influeixen en l'aprenentatge. Teories de l'aprenentatge: condicionament clàssic (Pavlov, Watson), aprenentatge basat en assaig-error (Thorndike), condicionament instrumental (Skinner), teoria cognitiva (Piaget), Gestalt (Khöler) i aprenentatge social o vicari (Bandura). Teories de la intel·ligència: teoria factorial de Spearman, teoria multifactorial de Thurstone, teories de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc.

Mesurar la intel·ligència. El quocient intel·lectual segons l'escala de Stanford-Binet.

La teoria de Piaget sobre la intel·ligència: fases del desenvolupament de la intel·ligència i factors que el condicionen.

La intel·ligència emocional. Teories de Gardner i Goleman.

La intel·ligència artificial: possibilitats i riscos.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar les principals teories sobre l'aprenentatge i identificar els factors que cadascuna d'aquestes teories considera determinants en aquest procés, amb l'objectiu d'iniciar-se en la comprensió d'aquest fenomen i les aplicacions que té en el camp social i utilitzar els coneixements que se'n deriven per millorar el propi aprenentatge.

1.1. Utilitza la iniciativa personal per confeccionar, emprant mitjans informàtics, un quadre comparatiu de les diferents teories de l'aprenentatge: condicionament clàssic (Pavlov i Watson), aprenentatge per assaig-error (Thorndike), condicionament instrumental (Skinner), teoria cognitiva (Piaget), Gestalt (Khöler) i aprenentatge social o vicari (Bandura), entre altres.

1.2. Analitza i valora els resultats de l'aplicació de les tècniques de condicionament en la publicitat mitjançant la localització d'aquestes tècniques en exemples de casos concrets, utilitzats en els mitjans de comunicació audiovisuals.

1.3. Descriu i valora la importància dels factors que influeixen en l'aprenentatge, com els coneixements previs adquirits, les capacitats, la personalitat, els estils cognitius, la motivació, les actituds i els valors.

2. Comprendre els processos cognitius superiors de l'ésser humà, com la intel·ligència i el pensament, mitjançant algunes teories que n'expliquen la naturalesa i el desenvolupament, distingir els factors que hi influeixen i investigar l'eficàcia de les tècniques de mesurament utilitzades i el concepte de quocient intel·lectual, amb la finalitat d'entendre aquesta capacitat humana.

2.1. Elabora mapes conceptuals d'algunes de les actuals teories sobre la intel·ligència, com la teoria factorial de Spearman, la multifactorial de Thurstone i les de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc., i valora les aportacions que han fet en l'estudi d'aquesta capacitat humana.

2.2. Empra la iniciativa personal per elaborar un esquema explicatiu de les fases del desenvolupament de la intel·ligència segons J. Piaget i valora la importància de les influències genètiques i del medi en aquest procés.

2.3. Investiga, a pàgines d'Internet, què és el quocient intel·lectual i l'escala de Stanford-Binet, que classifica els valors de la intel·ligència des de la deficiència profunda fins als superdotats, valora l'objectivitat real dels resultats que se n'obtenen i examina críticament algunes tècniques de mesurament de la intel·ligència.

2.4. Analitza què és el pensament i valora la validesa tant del raonament com de la creativitat a l'hora de resoldre problemes i prendre decisions.

3. Reconèixer i valorar la importància de la intel·ligència emocional en el desenvolupament psíquic de l'individu.

3.1 Valora la importància de les teories de Gardner i Goleman i elabora un esquema de les competències de la intel·ligència emocional i el paper que aquesta té en l'èxit personal i professional.

4. Jutjar críticament les possibilitats i els límits de la intel·ligència artificial i reflexionar-hi, amb la finalitat d'evitar una humanització equivocada de les màquines pensants i la deshumanització de les persones.

4.1. Avalua, en grup, el vessant positiu i el negatiu de les aplicacions de la intel·ligència artificial, així com els perills que pot representar per la capacitat que té de controlar l'ésser humà envaint la seva intimitat i llibertat.

BLOC 5. LA CONSTRUCCIÓ DE L'ÉSSER HUMÀ. MOTIVACIÓ, PERSONALITAT I AFECTIVITAT

Continguts

La motivació.

Classificació dels motius.

Identitat i autoestima.

Teories sobre la motivació: homeostàtica, de les necessitats, de l'incentiu, cognitives, psicoanalítiques i humanistes.

Causes de la frustració i classificació dels conflictes de Lewin.

La personalitat, el temperament i el caràcter.

Desenvolupament de la personalitat i factors que la condicionen.

Teories sobre la personalitat: psicoanàlisi, humanisme, tipologies, cognitivisme i conductisme.

Avaluació de la personalitat, proves projectives, proves no projectives i tècniques fisiològiques.

Consciència i inconsciència.

Estats d'alteració de la consciència i drogues.

Psicopatologies. Models d'estudi de la psicopatologia i metodologia. Factors genètics, ambientals i evolutius implicats en els trastorns psicològics.

Classificació dels trastorns psicològics: trastorns associats a les necessitats biològiques i les addiccions (sexuals, alimentaris, drogodependències), a les emocions (ansietat i depressió), a elements corporals (psicosomàtics, somatomorfs i dissociatius), a la personalitat (personalitat esquizoide, paranoide, limítrofa, dependent, narcisista, antisocial), al desenvolupament evolutiu (autisme, retard mental, dèficit d'atenció i hiperactivitat, de l'aprenentatge, associats a la vellesa), etc.

Els afectes. Classificació.

Emocions primàries (por, fàstic, alegria, tristesa, ira, sorpresa) i secundàries (ansietat, hostilitat, humor, felicitat, amor). Les emocions autoconscients (culpa, vergonya, orgull).

Condicionants hereditaris i condicionants adquirits dels afectes.

Teories sobre l'emoció.

Trastorns emocionals i problemes emocionals.

Afectivitat i sexualitat.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Explicar i valorar la importància de la motivació, classificar-la, relacionar-la amb altres processos cognitius, desenvolupar els diferents supòsits teòrics que l'expliquen i analitzar les deficiències i els conflictes que, a l'hora de desenvolupar-la, condueixen a la frustració.

1.1. Utilitza i selecciona informació sobre les teories de la motivació —homeostàtica, de les necessitats, de l'incentiu, cognitives, psicoanalítiques i humanistes—, n'elabora mapes conceptuals i n'extreu conclusions.

1.2. Recorre a la iniciativa personal per elaborar una presentació, amb mitjans informàtics, sobre les causes de la frustració, partint de la classificació dels conflictes de Lewin, i valora les respostes alternatives a la frustració, com l'agressió, l'assoliment indirecte, l'evasió, la depressió o l'acceptació (tolerància a la frustració).

1.3. Argumenta, en grup, la importància de la motivació en l'àmbit laboral i educatiu i analitza la relació entre motivació i consecució d'objectius.

2. Comprendre què és la personalitat analitzant les influències genètiques, mediambientals i culturals sobre les quals es construeix, les diverses teories que l'estudien i els factors motivacionals, afectius i cognitius necessaris perquè evolucioni adequadament en cadascuna de les fases de desenvolupament.

2.1. Descriu les diferents teories de la personalitat, com les provinents de la psicoanàlisi, l'humanisme, les tipologies, el cognitivisme i el conductisme, estableix semblances i diferències entre aquestes i valora les aportacions de cadascuna en el coneixement de la naturalesa humana.

2.2. Recorre a la iniciativa personal per dissenyar una presentació, amb mitjans audiovisuals, sobre les fases del desenvolupament de la personalitat —per exemple, segons la teoria psicoanalista— i elabora conclusions sobre els canvis que es produeixen en cadascuna de les fases.

2.3. Analitza i valora críticament les limitacions d'alguns mètodes i estratègies per avaluar la personalitat, com les proves projectives —test de Rorschach, test d'apercepció temàtica (TAT), test de frustració de Rosenzweig, etc.—, les proves no projectives —16PF, NEO-PI-R, MMPI—, les tècniques fisiològiques —tomografies, per exemple—, etc.

2.4. Disserta sobre la complexa relació entre la funció de la consciència i els processos inconscients i analitza alguns fenòmens inconscients, com els somnis o la hipnosi.

2.5. Investiga, en grup, els estats alterats de consciència provocats per les drogues, valora críticament la influència que exerceixen en les alteracions de la personalitat i presenta les seves conclusions de forma argumentada.

2.6. Investiga la relació entre identitat i autoestima i valora críticament la importància del concepte d'un mateix i les repercussions que té en el nostre desenvolupament personal i vital.

3. Entendre la complexitat de definir què és un trastorn mental, reflexionar-hi i descriure alguns dels factors genètics, ambientals i evolutius que hi estan implicats, amb la finalitat de comprendre les perspectives psicopatològiques i els mètodes d'estudi que hi estan relacionats.

3.1. Descriu diferents perspectives i models d'estudi de la psicopatologia i reflexiona sobre els mètodes utilitzats en cadascun.

3.2. Empra la iniciativa personal per elaborar, en grup i amb mitjans informàtics, un quadre esquemàtic sobre les característiques d'alguns tipus de trastorns; per exemple, els associats a les necessitats biològiques i les addiccions (sexuals, alimentaris, drogodependències), a les emocions (ansietat i depressió), a elements corporals (psicosomàtics, somatomorfs i dissociatius), a la personalitat (personalitat esquizoide, paranoide, limítrofa, dependent, narcisista, antisocial), al desenvolupament evolutiu (autisme, retard mental, dèficit d'atenció i hiperactivitat, de l'aprenentatge, associats a la vellesa), etc.

4. Reconèixer i valorar els diferents tipus d'afectes, així com l'origen d'alguns trastorns emocionals, amb l'objectiu de despertar l'interès pel desenvolupament personal d'aquesta capacitat.

4.1. Explica els diferents tipus d'afectes (sentiment, emoció i passió), especifica quins determinants són hereditaris i quins apresos i analitza la relació entre emoció i cognició.

4.2. Descriu les emocions primàries (por, fàstic, alegria, tristesa, ira, sorpresa) i les secundàries (ansietat, hostilitat, humor, felicitat, amor) i les distingeix de les emocions autoconscients (culpa, vergonya, orgull).

4.3. Elabora un quadre comparatiu de les diverses teories sobre l'emoció —per exemple, com a experiència, com a comportament o com a esdeveniment fisiològic— i valora la importància de la psicoafectivitat en l'equilibri de l'individu.

4.4. Investiga, a través d'Internet, alguns trastorns emocionals (indiferència emocional, dependència afectiva, trastorn maniacodepressiu i descontrol emotiu, entre altres) i problemes emocionals (por, fòbies, ansietat, estrès, depressió, etc.), els exemplifica a través d'algun suport audiovisual i n'extreu conclusions.

5. Conèixer la importància que, en la maduració de l'individu, tenen les relacions afectives i sexuals i analitzar-ne críticament els aspectes fonamentals.

5.1. Identifica i aprecia la importància que, en el desenvolupament i la maduració de l'individu, tenen l'afectivitat i la sexualitat com a dimensions essencials de l'ésser humà i descriu els aspectes fonamentals de la psicologia de la sexualitat: fisiologia de la resposta sexual, conducta sexual, etc.

5.2. Disserta sobre la importància del llenguatge verbal i el no verbal com a mitjans de comunicació emocional en la nostra vida quotidiana i exposa de forma clara i argumentada les seves conclusions.

BLOC 6. PSICOLOGIA SOCIAL I DE LES ORGANITZACIONS

Continguts

La socialització. Influència en la personalitat i la conducta. Grups, rols i estatus social en el desenvolupament de la persona.

Psicologia de masses. Naturalesa, característiques, situacions de vulnerabilitat i pautes de comportament preventives.

Estudi psicològic de les masses de Gustave Le Bon. Psicologia de masses d'Erikson.

Psicologia en el camp laboral i desenvolupament organitzatiu.

Selecció i organització de personal en l'àmbit laboral.

Productivitat i desenvolupament empresarial. Riscos de la salut laboral.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Comprendre i apreciar la dimensió social de l'ésser humà, entendre el procés de socialització com la interiorització de les normes i els valors socials i valorar la influència d'aquest procés en la personalitat i la conducta de les persones.

1.1. Analitza i valora les diferències culturals i l'impacte d'aquestes en el comportament dels individus pel fet d'influir en els esquemes cognitius, la personalitat i la vida afectiva de l'ésser humà.

1.2. Elabora una presentació, en grup i utilitzant mitjans informàtics, sobre el procés de socialització humana i la influència dels grups, els rols i els estatus socials en el desenvolupament de la persona.

1.3. Investiga l'origen social de les actituds personals i valora la utilitat que tenen per predir la conducta humana i la influència que exerceixen en conductes de violència escolar, laboral, domèstica i de gènere, entre altres.

2. Conèixer i valorar els processos psicològics de les masses i la seva naturalesa, característiques i pautes de comportament, amb la finalitat d'evitar les situacions de vulnerabilitat en les quals l'individu pot perdre el control dels seus propis actes. 2.1. Cerca i selecciona informació a Internet sobre les característiques de la conducta de l'individu immers en la massa, com la impulsivitat, la intolerància, la inconsciència, la falta de perseverança, la volubilitat i la falta de capacitat crítica, entre altres.

2.2. Utilitza i selecciona informació sobre l'estudi psicològic de les masses de Gustave Le Bon i elabora conclusions sobre el poder de la persuasió, el contagi de sentiments i emocions que es produeix en les masses i com afecten la pèrdua temporal de la personalitat individual i conscient de l'individu.

2.3. Analitza la psicologia d'Erikson i destaca algunes de les causes psicològiques que assenyala per explicar els actes terroristes i el pensament radical i irracional que es posa de manifest en alguns seguidors d'equips esportius, artistes, grups polítics, grups religiosos, etc.

2.4. En grup, elabora conclusions i planteja pautes de conducta preventives amb la finalitat d'evitar que les persones es converteixin en part de la massa i perdin el control de la seva conducta i dels seus pensaments i sentiments.

3. Entendre i descriure la importància que actualment té la psicologia en el camp laboral i el desenvolupament organitzatiu, reflexionar sobre la importància del lideratge com a condició necessària per gestionar les empreses i sobre els errors psicològics que es produeixen a l'hora de gestionar-les i cercar els recursos adequats per fer front als problemes.

3.1. Comenta i valora la importància d'aplicar la psicologia al món laboral en temes com els aspectes psicològics que influeixen en la productivitat i el desenvolupament empresarial, la importància dels mètodes i les tècniques psicològics per seleccionar personal segons els perfils laborals i la resolució de conflictes, entre altres.

3.2. Cerca i selecciona informació sobre recursos humans: selecció de personal i desenvolupament de programes professionals per afavorir la integració del treballador a l'empresa i la seva evolució personal i professional.

3.3. Descriu la importància dels factors psicològics que influeixen en el desenvolupament laboral, com l'adaptació, la innovació, la feina cooperativa, la gestió de coneixements, la creativitat i l'autoestima; identifica factors fonamentals com la proposició de reptes, la motivació, el foment de la participació, l'autonomia i la generació d'ambients creatius mitjançant exemples de casos concrets, i reflexiona sobre l'aplicació d'aquests en diversos àmbits de feina.

3.4. Investiga, a Internet, els principals riscos de la salut laboral, com l'estrès, l'ansietat, l'assetjament i la síndrome d'esgotament professional.

6.11.1.- Concreció dels “Estàndards d'aprenentatge avaluable”.

6.12.- Criteris de correcció, ponderació i promoció.

- Cenyir-se al tema o qüestió plantejada.	- Originalitat i creativitat.
- Estructuració i ordre lògic en la redacció.	- Competència lingüística. (sintaxis)
- Sentit crític i qüestionador.	- Capacitat de síntesi.
- Relació amb els continguts tractats a classe.	- Capacitat per definir.
- Riquesa de vocabulari i coneixement de la terminologia.	- Neteja i cura en les feines presentades.
- Claredat d'idees.	- Capacitat per argumentar i per raonar

6.12.1.- Criteris de qualificació.

	Exàmens	Treball 1	Treball 2	Actitud
Psicologia	50 %	20 %	20 %	10 %

6.13-. MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS.

El material bàsic d'aquest curs seran els dossiers que el Departament ha elaborat amb temes curriculars de l'àrea i el i de qualsevol recurs didàctic i pedagògic que estigui al nostre abast: vídeos, premsa, llibres, informació Internet, etc..

6.14-. METODOLOGIA.

La metodologia didàctica emprada intentarà ser activa i participativa. Els alumnes disposaran d'uns materials bàsics, base per canalitzar els continguts teòrics de l'àrea de Valors encara que s'utilitzaran tots els recursos didàctics que estiguin al nostre abast.

Els materials didàctics escollits pels membres del departament emprats tan pel professor com pels alumnes intenta potenciar al màxim l'interès de l'alumne per allò explicat i la seva participació en el desenvolupament de la matèria. Sense deixar de banda el paper de les explicacions a càrrec del professorat es tracta de què l'alumne sigui una part activa en la construcció dels seus aprenentatges, objectiu que es pot aconseguir amb alguna de les activitat abans esmentades a l'apartat materials i recursos didàctics i pedagògics, sempre tenint en compte aspectes tal com les característiques pròpies dels grups que es treballin i la disposició dels recursos en el moment en que es necessitin. En aquest sentit els membres del departament estem d'acord en emprar tots els recursos que estiguin disponibles amb el fi de potenciar l'interès per l'àrea sense perdre en cap moment el rigor necessari d'aquesta disciplina filosòfica.

Aquest departament assumeix majoritàriament les orientacions metodològiques de la Conselleria d'Educació i Cultura en quan considera el diàleg com l'eina bàsica de la reflexió filosòfica. La mateixa idea de fer de la classe una comunitat de recerca ens pareix el plantejament més adequat alhora d'orientar les sessions d'aula. Just d'aquesta forma es pot aconseguir que l'aprenentatge sigui constructiu i significatiu per l'alumnat. L'aposta per les noves tecnologies ens sembla prou interessant. És la intenció d'aquest departament la d'emprar en totes les seves explotabilitats aquestes eines.

7-. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT.

Es pot contemplar l'atenció a la diversitat amb dos tipus de mesures de caràcter general que no afecten al currículum, i específiques que afecten al currículum i per les quals és necessària una avaluació psicopedagògica de l'alumne. Les mesures de caràcter general que aplicarem seran la diversitat de metodologies i de materials didàctics: les diferents maneres de presentar les activitats i la gradació de les mateixes, que són un recurs que empremem quan es detectin diferents graus de coneixements previs dels alumnes o diferents graus d'autonomia o d'assoliment d'ensenyaments anteriors; i el reforç educatiu, que consistirà en organitzar activitats de consolidació i reforç.

Les mesures de caràcter específic s'utilitzaran per l'alumnat amb avaluació psicopedagògica que presenta dificultats d'aprenentatge general i permanent i pels alumnes amb dificultats per problemes lingüístics. L'alumnat amb dificultats d'aprenentatge necessitarà una Adaptació Curricular Individual Significativa (ACIS), és a dir, la modificació d'un o més objectius i o continguts del currículum, que es realitzarà coordinadament amb el mestre de pedagogia terapèutica. Sempre i en tots cas es procurarà treballar segons les orientacions del Departament d'Orientació.

8-. PROGRAMA D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS.

En aquest moment no hi ha cap activitat extraescolar que s'hagi concretat.

9-. PLA FOMENT DE LA LECTURA

La lectura és un procediment essencial a totes les àrees del nostre departament. Sigui a través de lectures d'obres filosòfiques o literàries o a través de textos, la programació recull les diferents formes com contribuir a fomentar un hàbit tan necessari. Concretament la lectura comprensiva serà treballada a tots els nivells seguin les orientacions didàctiques de la Conselleria d'Educació.

10-. PLA DE PENDENTS.

Per aquells alumnes que duguin l'assignatura de Valors Ètics pendent de recuperar es seguiran els següents criteris:

- a) Si l'alumne que ha de recuperar ha continuat amb l'opció de Valors Ètics en el curs actual, tan sols serà necessari que aprovi de forma consecutiva dues de les tres avaluacions del curs actual.
- b) En el cas de que l'alumne hagi canviat d'assignatura i es trobi cursant Religió Catòlica, ha de realitzar i entregar tots els exercicis del dossier de l'assignatura del curs que té pendent. El dossier ha de ser el d'enguany, és a dir si l'alumne ha suspès Valors Ètics de 1r d'ESO i es troba a 2n d'ESO cursant Religió Catòlica, ha de fer els exercicis de 1r d'ESO del dossier del curs actual, que podrà comprar a la consergeria de l'institut (preu 3 €). El quadern amb els exercicis s'entregarà en la data que estableixi la prefectura d'estudis.

